

Kääntäjäys ja motivointi joukkoistetun kääntämisen rekrytoinnissa

Ilari Kujala
Tampereen yliopisto
Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisterikoulutus
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2019

Tampereen yliopisto
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisterikoulutus
Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

KUJALA; ILARI: Kääntäjäys ja motivointi joukkoistetun kääntämisen rekrytoinnissa
Pro gradu -tutkielma, 67 sivua + englanninkielinen lyhennelmä, 10 sivua
toukokuu 2019

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kääntäjäys tai kääntäjän rooli ja työnkuva kuvataan joukkoistetun kääntämisen kääntäjien rekrytointiin suunnatussa materiaalissa sekä millaisin keinoin kääntäjiä motivoidaan liittymään joukkoistetun kääntämisen projekteihin. Tutkimuksen aineisto koostuu verkkoteksteistä, jotka ovat avoimesti saatavilla kaikille internetin käyttäjille. Verkkotekstit on valittu seitsemän joukkoistetun kääntämisen yhteisön sivulta, joihin kuuluvat käännöspalvelut Conyac, Gengo ja One Hour Translation sekä Mozillan, Steamin, TED Talksin ja Ubuntun käännösprojektit. Aineistoon kuuluvat tekstit on suunnattu ensisijaisesti potentiaalisille kääntäjille ja niiden tarkoituksena on kannustaa lukijoita liittymään projektiin. Tutkin aineistoa käyttäen tutkimusmenetelmänä laadullista sisällönanalyysia ja teemoittelua. Noudatan aineistolähtöistä lähestymistapaa aineiston analyysissä, mutta yhdistän pohdintaani vertailukohtana aiempaa tutkimusta ja teoriaa joukkoistetusta kääntämisestä ja vapaaehtoiskääntämisen motivoinnista sekä kääntäjän asiantuntijuudesta ja ammattimaisuudesta.

Tutkitussa aineistossa kääntäjän ammatillisen ja akateemisen taustan korostamisen sijaan painottuvat matalan kynnyksen ja projektissa ansioitumisen periaatteet. Kielelliset kompetenssit ovat selkeästi olennaisin kääntäjältä vaadittu taito. Yhteisöllisyys on tärkeä osa kääntäjän työtä melkein kaikkien projektien mukaan. Motivoinnin suhteen kääntämisestä painotetaan hauskana toimintana, jota tukevat joukkoistajien luomat pelilliset elementit. Aiempaan motivaatiota koskevaan tutkimukseen verrattuna työssä eteneminen ei ollut merkittävä motivointikeino, kun taas kääntämisen oppiminen oli enemmän esillä tässä aineistossa.

Avainsanat: kääntäminen, joukkoistaminen, joukkoistettu kääntäminen, vapaaehtoiskääntäminen, motivointi, ammatillisuus, käännöskompetenssi

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Kääntäjäyden problematiikka	5
2.1 Ammattikäntäjä ja asiantuntijakääntäjä	5
2.2 Ei-ammattillinen kääntäminen	9
3 Joukkoistetun kääntämisen taustaa	12
3.1 Joukkoistaminen yleisesti	12
3.2 Joukkoistaminen kääntämisen keinona	18
4 Aineisto ja menetelmä	25
4.1 Pilvimarkkinapalvelut	27
4.2 Organisaatiolähtöiset projektit	28
4.3 Laadullinen sisällönanalyysi	30
5 Analyysi	33
5.1 Kääntäjän taidot ja työnkuva	33
5.1.1 Ammattimaisuus	33
5.1.2 Koulutus	34
5.1.3 Muut näytöt	35
5.1.4 Matala kynnys	35
5.1.5 Joustavuus	36
5.1.6 Yhteisöllisyys	37
5.1.7 Kielelliset kompetenssit	38
5.1.8 Muut taidot	39
5.1.9 Parafraasit	40
5.2 Kääntäjän motivointi	41
5.2.1 Palkka	41
5.2.2 Huvi	42
5.2.3 Taitojen kehittäminen	44

5.2.4 Työssä eteneminen.....	44
5.2.5 Hyödyn levittäminen.....	45
5.2.6 Muut motivaatiotekijät.....	46
6 Pohdinta	48
7 Lopuksi	57
Lähteet	61
English abstract	

1 Johdanto

Kääntämisen joukkoistaminen on eräs 2010-luvun huomattavimpia teknologian kehityksen tuomia ilmiöitä käännösosalalla. *Joukkoistaminen* (eng. crowdsourcing) tarkoittaa työn ulkoistamista suurelle, määrittämättömälle ihmisjoukolle, yleensä virtuaalisesti (Howe 2006). Käännöksiä joukkoistaminen mahdollistaa suurten sähköisessä muodossa olevien tekstimassojen kääntämisen oletetusti perinteistä käännösprosessia nopeammin ja tehokkaammin. Toisaalta joukkoistamisen suosio on herättänyt kritiikkiä: esille on nostettu sekä käännösten laatu että mahdolliset negatiiviset vaikutukset kääntäjien ammattikunnalle.

Marian Flanagan (2016) jaottelee joukkoistetun kääntämisen projektit kolmella akselilla: palkkaus, voitontavoittelu sekä osallistumiskutsun esittäjä. Kääntävä yhteisö voi työskennellä joko korvausta vastaan tai ilman palkkaa, usein jonkin muun seikan motivoimana, kuten auttamisen halun tai virtuaalisten kannustimien. Projekti voi olla joko voittoa tavoittelematon (*non-profit*) tai voittoa tavoitteleva (*for-profit*). Jälkimmäinen tarkoittaa, että projektin taustalla on yritys, joka hyötyy käännöksestä rahallisesti. Kolmas luokittelukriteeri on taho, joka kutsuu osallistujia. Se voi olla joko sisällön omistaja, käännöspalvelu, tai (voittoa tavoittelemattomissa tapauksissa) käyttäjäyhteisö itse. (Flanagan 2016, 151–153)

Joukkoistettujen käännösprojektien monimuotoisuus on siis suuri. Toisaalta joukkoistamisen alle luetaan esimerkiksi niin Wikipedian kääntäminen (palkaton, voittoa tavoittelematon), kuin erilaiset pilvimarkkinakäännöspalveluiden (*”cloud marketplaces”*, Garcia 2015), kuten Gengon tai Speakliken, organisoimat käännösprojektit (palkallinen, voittoa tavoitteleva), kuin sosiaalisen median jättiläisten kuten Facebookin tai Twitterin yhteisövetoiset käyttöliittymäkäännökset (palkaton, voittoa tavoitteleva). Erityisesti viimeinen kategoria herätti kiinnostukseni kääntäjänä. Kyseessä on sekä Facebookin että Twitterin tapauksessa suuryritys, joka teettää käyttöliittymänsä käännöksen käyttäjäyhteisöllään maksamatta varsinaisen käännöstyön tekijöille rahallista korvausta, vaikka yrityksellä epäilemättä olisikin siihen varaa.

Tutkin tässä tutkimuksessa sitä, millaisen kuvan kääntäjän roolista, tehtävistä, työn arvosta ja motivaatiosta joukkoistetun kääntämisen projektit esittävät potentiaalisille kääntäjille suunnatussa julkisesti tarjolla olevassa materiaalissa. Tutkimus kattaa niin organisaatioiden ja yritysten itse organisoimia käännösprojekteja kuin joukkoistamista hyödyntäviä

käännöspalveluja. Ratkaistakseni tutkimusongelman olen koonnut aineiston sellaisista nettiteksteistä, joita nämä projektit käyttävät kääntäjien rekrytointiin.

Tutkimukselle on mielestäni kysyntää, sillä vaikka käännösten joukkoistaminen ilmiönä on herättänyt paljon keskustelua käännöstieteellisissä julkaisuissa, konkreettiset tutkimukset aiheesta ovat yllättävän harvinaisia, eikä esimerkiksi kääntäjäkoulutus ole vielä ottanut ilmiötä juuri huomioon. Kyseessä on kuitenkin käännösmenetelmä, jota eräät internet-ajan suurimmista yrityksistä ovat käyttäneet tuotteidensa levittämiseen, ja näillä käännösprojekteilla on epäilemättä vaikutus siihen, millaisena kääntäminen nähdään lähitulevaisuudessa.

Tutkimukseni pyrkii vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten kääntäjän rooli ja työ esitetään joukkoistetun kääntämisen rekrytoinnissa?
2. Mitkä tekijät rekrytoivat tekstit näkevät sopiviksi kääntäjien motivointiin?

Tutkimuskysymys 1 koskee aineistosta löytyviä viittauksia kääntäjän työehtoihin, tehtäviin, oletettuun tai vaadittuun pätevyyteen, tai muuhun kääntäjän asemaan tai rooliin liittyviin tekijöihin. Myös näiden viittausten puute siellä, missä niitä olettavasti esiintyisi, on – loppujen lopuksi melko todennäköinen – löydös. Samoin eri parafraasit kääntämistä tekevästä henkilöstä vastaavat osaltaan tähän kysymykseen.

Tutkimuskysymys 2 koskee palkkaa tai sen korviketta. Korvikkeeksi voidaan katsoa hyvin erilaisia asioita, kuten vaikka mahdollisuus valikoitua tärkeämpiin työtehtäviin. On myös otettava huomioon, että kysymys koskee juuri aineistossa esiintyviä kannustimia. Päätin erottaa motivoinnin omaksi tutkimuskysymykseksi, koska näen hyvin tärkeänä sen, millainen korvaus käännösprosessiin osallistumisesta nähdään sopivana, ja siksi painotan sitä erityisesti tutkimuksessa.

Eräänlaisena taustakysymyksenä on, miten tutkimuskysymyksiin löytyneet vastaukset ovat kenties yhteydessä käännösprojektin luonteeseen ja toimeksiantajaan. Tämän näkökulman kautta voin kommentoida aineistossa ilmeneviä eroja projektien välillä.

Joukkoistetun kääntämisen tutkimus on vielä verrattain tuore käännöstieteen alue. Ilmiötä on käsitelty ennen kaikkea toimialaa koskevissa raporteissa (industry reports) (Flanagan 2016, 158), joita julkaisee alalla esimerkiksi Common Sense Advisory. Tutkimusta on tehty muun muassa joukkoistetun kääntämisen herättämästä keskustelusta kääntäjäyhteisössä (Flanagan 2016) sekä joukkoistettuun kääntämisen osallistuneiden motivaatiosta (esim. McDonough

Dolmaya 2012 ja Olohan 2012); nämä tutkimukset ovat yleensä keskittyneitä vapaaehtoiskääntämisen näkökulmaan eikä niinkään voittoa tavoitteleviin käännösprojekteihin. Vapaaehtoiskääntämisen tutkimus on yleisesti ottaen internet-ajan edetessä kasvanut merkittävästi.

Varsinaisten tutkimuksien lisäksi muun akateemisen kirjallisuuden puolella joukkoistamisesta on kirjoitettu useita käännöstieteellisiä artikkeleita. Ignacio Garcian artikkeli “Cloud marketplaces: Procurement of translators in the age of social media” (2015) keskittyy etupäässä palkalliseen joukkoistettuun kääntämiseen. Miguel Jiménez-Crespo on kirjoittanut joukkoistamisen vaikutuksesta käännösten laadun odotuksiin (2017). Omaa kiinnostustani lähellä on Regina Roglin artikkeli “No work and all play - the intersections between labour, fun and exploitation in online translation communities” (2016). Lisäksi erinäiset digitaaliajan kääntämistä käsittelevät artikkelit ja teokset (esim. O’Hagan 2009, Cronin 2013) sivuavat enemmän tai vähemmän aihetta.

Käytän aineistonani erilaisia tekstejä, joita joukkoistettujen käännösprojektien organisoijat suuntaavat potentiaalisille kääntäjille tarkoituksenaan kutsua käyttäjiä mukaan projektiin. Aineiston rajausta on tässä vaiheessa seuraava: aineistoon kuuluvien tekstien on oltava a) julkista sähköistä sisältöä sekä b) suunnattu kääntäjille eikä esimerkiksi erityisesti yksikielisille asiakkaille. Aineisto on kerätty helmikuussa 2019. Eräs aineiston keruuta hankaloittava tekijä on verkkosisältöjen hetkellisyys; esimerkiksi Twitterin kääntäjien rekrytointiin käytetty sivu oli jo aineiston keräämishetkellä tyhjä.

Tutkimukseen kuuluvat seuraavat esimerkit joukkoistetusta kääntämisestä:

1. Japanilaisen käännöspalvelu Conyacin kääntäjille tai ”kaksikielisille käyttäjille” suunnatut sivut.
2. Japanilaisen käännöspalvelu Gengon kotisivuston kääntäjille tarkoitetut osat.
3. Avoimen lähdekoodin softwarekehittäjänä tunnetun Mozillan tuotteiden lokalisaatioon liittyvä potentiaalisille kääntäjille tarkoitettu materiaali Mozillan virallisessa wikissä.
4. Amerikkalaisen käännöspalvelu One Hour Translationin kotisivuilla kääntäjille suunnattu materiaali.
5. Tietokonepelimarkkina-alusta Steamin käyttöliittymän lokalisointiprojektin kotisivu.
6. TED Talksin tekstitysprojektin verkkosivut.

7. Ubuntun, vapaana lähdekoodina kehitetyn Linux-distribuution, lokalisaatioprojektiin liittyvät sivut Ubuntu Wikissä.

Tutkimukseni on *laadullinen* tutkimus, joka pyrkii vastaamaan tutkimuskysymyksiin laadullisen *sisällönanalyysin* avulla. Pyrin siis analyysissäni välttämään kvantitatiivista sanamuotojen laskentaa ja sen sijaan analysoimaan aineistoa merkitysten perusteella. Lähtökohtaisen teoriataustan puutteen vuoksi tutkimukseni on *aineistolähtöinen* sisällönanalyysi. Sisällytän kuitenkin aineiston tarkastelua syventävään pohdintaosuuteen vertailua aiempaan teoriaan ja tutkimukseen, jonka olen valinnut niiden piirteiden pohjalta, mitä aineistosta löytyy.

2 Kääntäjäyden problematiikka

Jotta voisin tutkimuksessani tehdä teoreettisesti rakentavia huomioita aineiston välittämästä kääntäjäkuvasta, tarkastelen ensin, miten kääntäjän statusta ja identifioivia ominaisuuksia on käsitelty käännöstieteissä. Tässä teen karkean vastakkainasettelun ammatti- tai asiantuntijakääntäjän sekä maallikko- tai noviisikääntäjän välille. Ensimmäinen tarkastelun kohde on perinteiselle käännöstieteelle keskeinen ammattikääntäjä, joka on käännösteoriassa profiloitunut ammatillisen, akateemisen ja kompetenssiin pohjautuvien ominaisuuksien kautta. Toiseksi tarkastelen sitä, miten ammatillisen kehyksen ulkopuolisia kääntäjiä on käsitelty käännöstieteessä ja mitä maallikko- tai vapaaehtoisikäntäjän motivaatiosta voidaan päätellä teorian ja aiemman tutkimuksen perusteella. On huomattava, että vastaava jako aineiston kuvastamassa joukkoistamisen kontekstissa ei ole ehdottoman jyrkkä; joukkoistaminen pyrkii lopulta tavoittamaan mahdollisimman laajasti kääntäjäksi määrittyviä tai potentiaalisesti määrittyviä toimijoita.

2.1 Ammattikääntäjä ja asiantuntijakääntäjä

Vaikka identiteetin käsite on saanut jo kyllästymiseen asti huomiota humanistisissa tieteissä, ammatillisen identiteetin käsitteestä on ollut hyvin vähän keskustelua – huolimatta siitä, kuinka tärkeä osa identiteettiä ammatti ja työ useille ihmisille ovat (Sela-Sheffy 2011, 2). Siksi kääntäjän identiteettiä on lähestyttävä muista lähtökohdista. Kääntäjää voidaan tarkastella historiallisena toimijana, merkitysten välittäjänä, ammattilaisena, asiantuntijana tai henkilönä, joka syystä tai toisesta osallistuu käännöstoimintaan ja joka nähdään hänen sosiaalisten piirteidensä kautta. Nancy Snyder (1994) määrittelee ammattikääntäjän henkilöksi, joka tekee kääntämisestä (”an activity they love”, kuten Snyder tarkoittaa) elinkeinonsa olemalla ammattinsa korkeiden standardien arvoinen (Snyder 1994, 14).

Kääntämistä voidaan pitää aliammatillistuneena alana (Sela-Shelly 2011, 3). Maeve Olohan (2012, 194) toteaa hieman optimistisemmin käännösalan olevan *jatkuvan ammatillistumisen* (”ongoing professionalization”) tilassa. Institutionaalinen tuki kääntäjien koulutukseen – esimerkiksi ohjesäännöt, akateeminen koulutus ja sertifiointi – vaihtelee kansainvälisesti huomattavasti. Tietyt ammatillistuneisuuden olennaiset aspektit, kuten ammattinimikkeen käytön valvonta, työn laillinen suoja, ja ammatinharjoittajien statuksen tunnustaminen eivät ole universaalisti osa käännösala. Lisäksi, huolimatta ammattijärjestöjen saamasta kannatuksesta

kääntäjien keskuudessa, käännösalan ammattijärjestöillä on suhteellisen vähän valtaa lainsäädäntöön tai ammatinharjoittajiin. (Olohan 2012, 193–194)

David Katanin (2011) verkkokysely kääntäjien ammattiinsa liittyvistä mielipiteistä ja uskomuksista paljasti, että kääntäjät voivat itse arvottaa elämänmittaisen oppimisen yliopistokoulutusta tärkeämmäksi. Kyselyyn vastanneet kääntäjät tiedostivat alan heikon sosiaalisen tunnustuksen, mutta eivät pitäneet nykytilanteen muuttamista tärkeänä. Kääntäjille ammattimaisuus tarkoitti vastuuta tekstiä kohtaan eikä mitään laajemmassa kontekstissa ilmenevää. Katan tekeekin eron kahden englannin ammattia tarkoittavan sanan, *occupation* ja *profession*, välille ja luokittelee kyselyssä ilmenneiden mielipiteiden perusteella kääntämisen *occupation*iksi, eli työksi asiantuntija-ammatin sijaan. (Katan 2011, 65) Linkki kyselyyn jaettiin ammattikontaktien ja ammattijärjestöjen kautta, joten sen 890 vastaajaa ovat todennäköisesti ammattikäntäjiä (Katan 2011, 67). Vaikka kyseessä on verkkokysely, joka ei sinänsä aukottomasti tai luotettavasti kerro kaikkea ammattikäntäjien kollektiivisesta mielipiteestä, on relevanttia katsoa sen tuloksia internet-ympäristön kontekstissa. Kyselyn vastaajien joukko kääntäjiä on mahdollisesti koulutustaustaltaan ja työhistorialtaan heterogeeninen, eikä ole yllättävää, ettei moni internetissä työskentelevä kääntäjä jaa käännöstieteilijöiden näkemyksiä alan ammatillisuudesta.

Kääntämisen ammatillistumista on vaikeuttanut alan ulkopuolisten näkemys, että kahden kielen hallinta pitää väistämättä sisällään kääntämisen hallinnan (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 150) sekä myös se, että kääntämistä pidetään vain kieli- ja viestintätaidon jatkeena (Muñoz Martín 2011, 35). Vastaava tulkinta kääntämisestä on ollut olemassa niin yhteiskunnassa yleisesti kuin kieli- ja käännöstieteissäkin. Brian Harrisilta (1977, Presas 2000 mukaan, 19) peräisin olevan näkemyksen mukaan kaksikielinen ihminen on *luonnollinen kääntäjä*, jolle kehittyy kahden kielen osaamisen seurauksena luonnostaan taito kääntää näiden kielten välillä. Tutkimukset luonnollisen kääntämisen toimivuudesta ovat puutteellisia (Bowen 1994, 183), mutta käännöstiede on kyseenalaistanut Harrisin näkemyksen kääntäjästä ”pelkkänä” kaksikielisyyttä toteuttavana henkilönä. Yleisimmin tämä rajanveto näkyy *noviisikäntäjän* ja *asiantuntijakääntäjän* erotteluna. Esimerkkinä tästä voi mainita Marisa Presasin (2000, 28) psykolingvistiseen teoriaan ja tutkimukseen nojaava noviisi- ja ammattikäntäjän psykolingvistisen profiilin, jonka mukaan sekä kaksikieliselle maallikolle että asiantuntijakääntäjälle on ominaista kognitiivinen joustavuus ja lateraalinen ajattelu, mutta nämä kaksi kääntävää henkilöluokkaa erottuvat muun muassa kielellisten taitojen

erikoistumisen, kaksikielisen muistin käytön, interferenssin tietoisien hallinnan suhteen (Presas 2000, 28).

Kompetenssilla tarkoitetaan kääntäjän kykyjä, jotka mahdollistavat kääntämisen asettamista kognitiivisista haasteista selviytymisen (Neubert 2000, 3). Varhainen selonteko eri kompetenssinäkemyksistä käännöstieteissä on Wolfram Wilssin (1976, Pym 2003 mukaan, 482) neljän koulukunnan erottelu. Wilssin mukaan kompetenssi nähdään joko kahden kielen osaamisen summana, yhtenä superkompetenssina, tai moniosaisena kompetenssina (*multicomponent competence*) (Wilss 1976, Pym 2003 mukaan, 483). Aiemmin mainittu Harrisin teoria luonnollisesta kääntämisestä kahden kielen oppimisen luonnollisena seurauksena lukeutuu näkemykseksi kääntämisestä kaksikielisen osaamisen summana, kun taas Harrisin kanssa luonnollisesta kääntämisestä väitelleen Gideon Touryn (1984, 1986, Pym 2003 mukaan, 487) hypoteesi erillisestä siirto- tai transfer-kompetenssista, jota ei voida pelkistää kahden kielen osaamisen päällekkäisyyteen, taas on esimerkki superkompetenssista.

Moniosaisesta kompetenssikäsityksestä tyypiesimerkki on Albrecht Neubertin (2000, 6) viiden kompetenssin jaottelu kielelliseen, tekstuaaliseen, aihe-, kulttuuriseen, ja siirtokompetenssiin. Neubert tunnustaa kielellisen kompetenssin välttämättömyyden, mutta huomauttaa sen olevan usein ylikorostettu. Tekstuaalisella kompetenssilla Neubert tarkoittaa erikoistuneiden tekstien ymmärtämistä, kun taas aihekompetenssi (*subject competence*) viittaa hänen mukaansa tietoon siitä, miten aiheeseen liittyvään informaation pääsee käsiksi, eikä niinkään kaikenkattavaan tietämykseen aiheesta. Siirto- eli transfer-kompetenssi on jo Touryn käyttämä termi, joka Neubertilla viittaa yksinkertaisesti kykyyn tuottaa käännös, mikä tekee siitä kääntäjän tunnustuksen kannalta olennaisen. (Neubert 2000, 7–10) Vieläkin laajempi moniosaisen kompetenssin erottelu on Bellin (1991, Pym 2003 mukaan 485) erottelu, jossa – erona Neubertin jaotteluun – kielellinen kompetenssi on jaettu lähde- ja kohdekielen kompetensseiksi, siirtokompetenssin tilalle on asetettu kontrastiivinen kompetenssi, ja jaotteluun kuuluu lisäksi kommunikatiivinen kompetenssi, johon kuuluu Bellin mukaan kielioppi, sosiolingvistiikka ja diskurssi. Moniosaiset kompetenssimallit korostavat tyypillisesti kääntäjälle olennaisten ei-kielellisten taitojen runsautta. Kompetenssin kriitikot kuitenkin huomauttavat moniosaisen kompetenssin mallien taipumuksesta pyrkiä sisältämään kaikenkattavan määrän elementtejä, mikä heikentää kompetenssin käsitteen teoreettista arvoa (Shreve ym. 2017, 38). Koska kompetenssia ei alun perin suunniteltu empiiristä tutkimusta

huomioon ottaen, sen mallien ongelmallisuus käy ilmi kognitiivisessa käännöstutkimuksessa (Shreve ym. 2017, 38–39).

Eräs tekijä moniosaisen kompetenssin paisumisen takana on käännöstieteen kasvanut kiinnostus kääntäjän työelämätaitoihin, joita myöhemmät selitykset kääntäjän kompetensseista ovat yrittäneet yhdistää kääntämiskompetenssin alle. Don Kiraly (2000, 13) erottaa käännöskompetenssista (*translation competence*), johon kuuluu perinteinen kielellis-kulttuurinen osaaminen, työelämään liittyvät taidot niin kutsutuksi kääntäjäkompetenssiksi (*translator competence*). Kiralyn mukaan kääntäjäkompetenssi kehittyy käännöskompetenssin rinnalle kääntäjän osallistuessa kääntämistä ympäröiviin ammatti- ja kulttuuriyhteisöihin ja kuvaa kääntäjän taitoa toimia osana monikielistä viestintäprosessia erilaisissa kielellis-kulttuurisissa yhteisöissä. (Kiraly 2000, 13) Lisäksi kääntäjäkompetenssi kattaa kyvyn hyödyntää kääntäjän työkaluja ja informaatiota sekä toimia yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa, jotta kääntäjä pystyy tuottamaan yhteisön silmissä hyväksyttävän käännöksen (Kiraly 2000, 13–14).

Kompetenssin viitekehystä sivuava ja sen kanssa usein päällekkäinen tutkimuksenaihe on *asiantuntijuus*. Asiantuntijuustutkimus tutkii niitä ominaisuuksia, taitoja ja tietoja, jotka erottavat asiantuntijat noviiseista ja saavat aikaan asiantuntijoiden paremman suorituskyvyn (Ericson ym. 2006, Alves 2015:n mukaan). Tutkimusten mukaan asiantuntijuus on kehitettävä taito, eikä se välttämättä korreloi yleisten kognitiivisten kykyjen kuten älykkyyden ja muistin kanssa (Alves 2015, 26). Asiantuntijuutta on usein käytetty käsitteenä kompetenssia tarkasteltaessa (ks. esim. Shreve 2006, PACTE 2003, Alvesin 2015 mukaan, 24). Asiantuntijuustutkimuksen vahvuutena on sen poikkitieteellisyys ja sovellettavuus kognitiiviseen tutkimukseen (Shreve ym. 2017).

Näen kompetenssin ja asiantuntijuuden tutkimuksen käännöstieteen vastauksena Harrisin luonnollisen kääntämisen teoriaan, mutta myös vastauksena tiettyyn sosiaaliseen tilaukseen, joka liittyy sekä kääntäjien koulutuksen kehittämiseen että asiantuntijakääntäjän validoimiseen. Valitettavasti asiantuntijuuden kognitiivisella tutkimuksella ei ole ollut juuri vaikutusta kääntämisen yleiseen sosiaaliseen arvostukseen (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 151). Kuitenkin asiantuntijuus on tärkeä viitekehys, koska se mahdollistaa taitokeskeisen näkökulman identiteettiin.

2.2 Ei-ammattillinen kääntäminen

Vaikka käännöstiede onkin usein rakentanut kääntäjästä kuvaa ammattilaisena ja asiantuntijana, yhtä lailla tutkimusta on tehty maallikkokääntäjistä, kuten vapaaehtois- ja fanikääntäjistä, kääntämisen holistisen ymmärtämisen kartuttamiseksi. Maallikkokääntäminen on ilmiö, joka on erityisesti internet-aikana tullut levinneisyytensä takia tieteenalalle mahdolliseksi sivuuttaa, ja se on herättänyt niin ikään keskustelua sen implikaatioista ammattikunnalle sekä kääntämisen epäammattillistumisesta. Vaikka ammattikäntäminen onkin käännöstieteellisessä tutkimuksessa implisiittinen normaalitilanne, se on kuitenkin yleisemmässä kääntämisen kontekstissa vain yksi kääntämisen muodoista ja pikemminkin erikoistapaus kuin normi (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 157).

Käännöstieteessä tehdään tyypillisesti ero *ammattikäntämisen* ja *amatöörikäntämisen* välillä (Olohan 2012, 193). Amatöörikäntämisen rinnalla käytetään kuitenkin useita osittain päällekkäisiä termejä, kuten *vapaaehtoisikäntäminen* ja *fanikäntäminen*, joita käytetään kontekstin ja tapauksen mukaisesti. Koska keskeinen ajatus tässä osassa on tarkastella ammattikäntämisen ulkopuolelle jääviä kääntämisen muotoja, kaikenkattavin tapa on viitata tähän tutkimusalaan käsitteellä *ei-ammattillinen kääntäminen*. Ei-ammattillisen tulkkauksen ja kääntämisen (NPIT, non-professional interpretation and translation) tutkimus on kiinnostunut erityisesti tilanteista, joissa ihmiset turvautuvat syystä tai toisesta ei-ammattilaisten apuun kaksikielisessä kommunikaatiossa (Antonini ym. 2017, 11–13). Tällä nimellä tehtävä tutkimus on itsessään mielenkiintoista, mutta on selvästi keskittynyt tulkkaukseen kirjallista kääntämistä enemmän (mt., 13).

Käännöstieteilijät ovat usein suhtautuneet kriittisesti kouluttamattomien kääntäjien työskentelyyn ammattikentällä. Erityisesti kouluttamattomien kääntäjien taipumus hinnoitella työnsä koulutettujen kääntäjien standardia halvemmaksi on nähty kääntäjien ammatillista arvostusta vastustavana tekijänä, koska se luo matalammat odotukset kääntäjien työn arvolle. (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 151) Luis Pérez-González ja Şebnem Susam-Saraeva (2012, 151) huomauttavat, että niin työmarkkinoiden kuin kääntäjäammattilaisten identiteetin ja elinkeinonkin kannalta suurempi uhka ovat kuitenkin ei-ammattilliset kääntäjät, jotka ovat valmiita työskentelemään ilmaiseksi.

Klassinen tapa selittää kääntäjien motivaatiota toimia ilman materiaalista korvausta on altruismi eli toisten auttaminen oman edun kustannuksella. *Puhtaan altruismin* ekonominen

malli olettaa ihmisten antavan omastaan esimerkiksi hyväntekeväisyyteen pelkästään kasvattaakseen yleistä hyvää. James Andreoni (1988) ehdotti, että altruismin mallia täydentääkseen on otettava huomioon egoismin ilmeneminen muina altruistiseen käytökseen vaikuttavina tekijöinä, kuten vastuuntunto tai syyllisyydentunne. Andreoni kutsuu tätä *epäpuhtaan altruismin* ("impure altruism") malliksi. Yksi epäpuhtaan altruismin piirteistä on antajan saama tyydytys muun hyödyn puuttuessa, mitä Andreoni kutsuu "lämpimäksi hehkuksi" ("warm glow"). (mt.)

Altruismi ymmärretään taloustieteessä julkisen hyödyn kasvattamisen kautta. Julkiset hyödykkeet ovat hyödykkeitä, joista kukaan kuluttaja ei jää paitsi, eikä yksi kuluttaja vähennä toiselle kuluttajalle saatavilla olevan hyödykkeen määrää. Julkisen hyödykkeen ideaaliset ominaisuudet eivät usein toteudu käytännössä; kuluttajat voivat jäädä hyödyn ulkopuolelle hyödykkeen hinnan takia, ja suuri kuluttajien määrä voi haitata hyödykkeen käyttöä – esimerkiksi julkiset palvelut voivat tukkeutua suuren asiakasmäärän takia. Julkisen hyödykkeen vastakohta on yksityinen hyödyke. Yksityisen hyödykkeen tapauksessa hyöty on vain tietyn tahon omistuksessa ja omistaja voi halutessaan sulkea muita tahoja sen hyödyn ulkopuolelle. (Black ym. 2009 Olohanin 2012 mukaan, 197)

Maeve Olohan (2012) nostaa esille vapaaehtoiskääntämisen motivaation kannalta relevantin huomion artikkelissaan "Volunteer Translation and Altruism in the Context of a Nineteenth-Century Scientific Journal", jossa hän käsittelee 1800-luvulla ilmestyneen tieteellisen aikakausjulkaisun *Scientific Memoirs* vapaaehtoiskääntämistä altruismin näkökulmasta. Keskeinen henkilö vapaaehtoiskääntäjien mobilisoinnissa oli julkaisun toimittaja Richard Taylor. (Olohan 2012, 193) Olohan toteaa, että vaikka Taylor tuotti yksityistä hyödykettä, hänen retoriikkansa korosti tieteen ja tietämyksen merkitystä julkisen hyödyn kannalta. Olohanin mielestä Taylorin motivaatiota voidaan pitää altruistisena, koska hän halusi edistää julkaisulla tieteellistä kehitystä tuottamatta itselleen taloudellista voittoa. (mt., 204) Olohan arvioi kuitenkin myös, että vapaaehtoiskääntäjien osallistumista selittivät myös muut tekijät, kuten itsearvostuksen tai sosiaalisen arvon kasvattaminen julkisen tunnustuksen kautta, velvollisuuden ja yhteisöllisyyden tunto julkaisun lukijoina, sekä Taylorin kääntäjien kanssa käymä kommunikaatio, johon kuului suoria tukipyyntöjä sekä säännöllistä tunnustusta saadusta tuesta. (mt., 208) Tämä on epäpuhtaan altruismin näkökulma Taylorin julkaisun kääntäjien motivointiin.

Olohanin mielestä käännöstieteessä tulisi tutkia tapoja, joilla organisaatiot saavat kääntäjiä onnistuneesti toimimaan vapaaehtoisina. Erityisen kiinnostavaa on, mitä tekijöitä organisaatiot korostavat ja mitä ne paljastavat organisaatioiden kohdekääntäjiin liittyvistä näkemyksistä. Samoin tapaukset, joissa organisaatio on kaupallinen tai pyrkii tekemään voittoa vapaaehtoisten avulla, ovat Olohanin mielestä erityisen huomionarvoisia. (mt., 209–210)

Vapaaehtoisen kääntämisen tutkimus kyseenalaistaa ajoittain yleiset käännöstieteen näkemykset asiantuntijuudesta. Esimerkiksi fanikääntämisen yleisiä oletuksia on, että vapaaehtoisesti kääntävät henkilöt ovat kouluttamattomia kääntäjiä. Koska vapaaehtoiskääntäminen on kuitenkin jonkin asteista työkokemusta, sen voi nähdä kääntäjän taitoja kehittäväna toimintana. Minako O'Hagan (2008) ehdottaa fanikääntämisverkostojen olevan vaihtoehtoinen kääntämisen oppimisympäristö. O'Haganin mukaan faneilla on fanitaustansa tuomaa tietämystä kääntämiensä genrejen konventioista, ja fanikääntäjäverkostoissa amatöörikääntäjät pystyvät levittämään ja vahvistamaan osaamistaan. O'Hagan viittaa Kiralyn kääntäjäkompetenssiin, johon kuuluu olennaisena osana kääntäjäyhteisön kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen osallistuminen ja yhteistyö. (O'Hagan 2008, 178-179)

Fanikääntäminen ja joukkoistettu kääntäminen ovat molemmat esimerkkejä ilmiöstä, jota O'Hagan kutsuu nimellä *user-generated translation*, lyhennettynä UGT, joka tarkoittaa käyttäjien tuottamaa kääntämistä. Siinä missä fanikääntäminen operoi tyypillisesti tekijänoikeuslakien ulkopuolella, joukkoistaminen on ottanut UGT:n idean ja tuonut sen laillisesti kestäviin – ja kaupallisesti hyödynnettäviin – projekteihin. (O'Hagan 2009).

3 Joukkoistetun kääntämisen taustaa

Joukkoistaminen, englanniksi *crowdsourcing*, on määritelty toiminnaksi, jossa sellaiset tehtävät, jotka perinteisesti on suoritettu organisaation sisällä tai ulkoistettu työsuhteen kautta, on annettu tehtäväksi suurelle, heterogeeniselle massalle mahdollisia toimijoita. Nämä toimijat kutsutaan avoimesti mukaan suorittamaan tehtävää Internetin välityksellä. (Hammon & Hippner 2012, 163). *Crowdsourcing*-termiä käytti ensimmäisen kerran Jeff Howe artikkelissaan “The rise of crowdsourcing”, jossa hän loi termin yhdistämällä sanat *crowd* (joukko, yleisö) ja *outsourcing* (ulkoistaminen) (2006). Sanan suomennoksina on käytetty muun muassa *joukkouttamista*, *joukkoistamista* ja *talkoistamista*, joista jälkimmäisin viittaa erityisesti sellaiseen joukkoistamiseen, jossa työn tekijät eivät saa korvausta työstään (TEPA). Nämä suomenkieliset vastineet eivät näytä vakiintuneen akateemisessa tutkimuksessa, koska tutkimusta aiheesta on vaikea löytää suomeksi.

3.1 Joukkoistaminen yleisesti

Joukkoistetuissa projekteissa on tietyt olennaiset osat, jotka yhdessä saavat projektin toimimaan. Lähtökohtaisesti projektin takana on organisaatio, jonka täytyy saada suoritettua jokin tehtävä. Organisaatio tarvitsee *joukkoa* eli yhteisöä, joka on valmis suorittamaan tehtävän. Organisaation ja joukon välisen interaktion – ja sitä kautta projektin – mahdollistaa internetissä oleva työympäristö. Joukkoistamista motivoi laajasti ilmaistuna sekä organisaation että joukon projektista saama molemminpuolinen hyöty. Molemminpuolisen hyödyn varmistamiseksi luovan toiminnan ohjat on jakauduttava oikeassa suhteessa joukon ja taustaorganisaation välillä; jos hallinta on liiaksi joukon puolella, taustaorganisaatio on todellakin vain taustavaikuttajana, eikä välttämättä saa projektista erityistä hyötyä; jos taas organisaatio on liian hallitseva, se voi käyttää joukkoa hyödyksi tarjoamatta todellisia palkintoja joukolle. (Brabham 2013, 3–4)

Avoimen kutsun esittävää tahoa voidaan kutsua joukkoistajaksi, englanniksi *crowdsourcer*. Joukkoistaja on useimmissa tapauksissa yritys, mutta kyseessä voi olla myös voittoa tavoittelematon organisaatio. Wikipedia on hyvä esimerkki tällaisesta joukkoistamista hyödyntävästä organisaatiosta. Joukkoistajan ympärillä toimii kutsun vastaanottanut joukko, joka koostuu mahdollisesti paitsi joukkoistajayrityksen asiakkaista, myös kaikista potentiaalisista Internetin käyttäjistä, jotka osallistuvat projektiin. Joukon tuottama työn arvo

on joukkoistajan omaisuutta, ja implisiittisesti joukko luovuttaa työn tuloksiin liittyvät oikeutensa joukkoistajalle. (Hammon & Hippner 2012, 164)

Internet on tärkeä osa joukkoistamista monella tapaa, koska se on madaltanut kynnyksiä osallistua yhteisölliseen työskentelyyn. Konkreettisella tasolla internetin nopeus ja levinneisyys ovat tuoneet ihmisiä globaalisti samaan virtuaaliseen ympäristöön reaaliaikaisesti. Internetin tuoman saavutettavuuden vaikutus on kuitenkin teknisiä mahdollisuuksia laajempi: myös tiedon ja muiden resurssien saatavuus on mullistanut joukkojen toimintakyvyn ja osaamisen. Lisäksi internetiympäristön mahdollisuus anonyymiyteen on tärkeä osa verkossa tapahtuvaa yhteistyötä, koska se antaa käyttäjien osallistua ja tarjota ideoita ilman nonverbaalisiin ominaisuuksiin, mukaan lukien etnisyyteen ja sukupuoleen, perustuvia valta-asetelmia. (Brabham 2013, 13–14)

Internetin nopeus, levinneisyys, reaaliaikaisuus, anonyymiyys ja saavutettavuus yhdessä mahdollistavat verkossa toimivan osallistumisen kulttuurin. (Brabham 2013, 16) Joukkoistamisen synnylle olennaiset olosuhteet saivat alkunsa niin kutsutun Web 2.0 -ajan alettua vuosituhaten vaihteessa. Tuolloin internetin läsnäolo laajeni tarpeeksi, että monissa maissa suurin osa populaatiosta oli netin käyttäjiä. Lisäksi verkkoyhteyksien nopeudet kehittyivät olennaisesti, mikä mahdollisti multimediaalisen sisällön lataamisen sekä nettiin että netistä henkilökohtaisille koneille. Varhaiset joukkoistamisprojektit ja -yritykset aloitettiin 2000-luvun alkupuolella Web 2.0:n teknologisen, luovan, ja yhteisöllisen kehityksen luomassa ympäristössä. (Brabham 2013, 17–18)

Internetin käyttäjien motivaatio osallistua joukkoistettuun toimintaan on usein samankaltainen kuin muuhun netissä olevaan yhteisölliseen kulttuuriin osallistumisessa (Brabham 2013, 61). Joukon motivaatio voidaan yksinkertaisimmillaan jakaa kahteen kategoriaan. *Sisäsyntyinen* motivaatio tarkoittaa tehtävän suorittamista sen itsensä vuoksi, esimerkiksi auttamisen halusta tai koska tekeminen on viihdyttävää. *Ulkosyntyinen* motivaatio taas tarkoittaa tehtävästä saatua korvausta, joko rahallista tai muuta hyötyä. Useissa tapauksissa molemmat kategoriat ovat mukana selittämässä joukon motivaatiota. (Hammon & Hippner 2012, 164–165)

Tutkimukset osallistuvan kulttuurin jäsenten motivaatiosta korostavat huvin, yhteyksien luomisen sekä vertaispalautteen saamisen merkitystä motivaatiotekijöinä. Jokseenkin vertailukelpoisesti avoimen lähdekoodin softwarekehityksestä on samoin erinäisiä tutkimuksia, joiden mukaan osallistujia motivoi ohjelmointiharrastuksesta saatava ilo. (Brabham 2013, 65).

Joukkoistetuille projekteille on tyypillistä *gamification* (Rogl 2016, 128) eli pelillistäminen. Pelillistämällä tarkoitetaan peliä muistuttavien elementtien käyttämistä osana työympäristöä motivaation kohottamiseksi. Pelillistämisen keinoihin kuuluvat muun muassa erilaiset virtuaaliset palkinnot ja statussymbolit kuten badge eli ”rintamerkit”, jotka viestivät vaikkapa kääntäjän aktiivisuutta, sekä parhaiden kääntäjien listat. (mt., 128–129) Pedro Reyn (2014, 285) mukaan pelillistäminen rikkoo työn ja huvien rajoja luomalla viihdyttävät olosuhteet, joissa tehtävä toiminta koetaan huviksi, mutta joka tuottaa kuitenkin hyötyä.

Rey käyttää Julian Kücklichin (2005) termiä *playbour* kuvaamaan työn ja huvien yhdistelmää, joka syntyy pelillistyneessä työympäristössä. Siinä missä *playbour* poistaa työn pakonomaisuuden ja motivoi sen vapaaehtoisuutta, se ei vaikuta kapitalistiseen valtarakenteeseen, työnantajan hyötymiseen työntekijän kustannuksella. (Rey 2014, 288) Tämä viimeisin huomio on olennainen erityisesti puhuttaessa sellaisesta joukkoistamisesta, jossa sekä työnantaja että työn tuottama hyöty ovat selkeitä, toisin sanoen kun kyseessä on voittoa tavoitteleva projekti.

Joukkoistaminen soveltuu ratkaisuksi monenlaisiin tehtäviin. Joukkoistamista käytetään osana innovaatioprosessia, mistä ovat esimerkkinä erilaiset ideointialustat, joilla yritykset keräävät asiakkailtaan ideoita tuotekehitykseen. InnoCentive on palvelu, joka tarjoaa innovaation joukkoistamisalustan yrityksille. (Hammon & Hippner 2012, 164) InnoCentiven yhteisö koostuu *Solver*-käyttäjistä, jotka ehdottavat ratkaisuja asiakas- eli *Seeker*-yritysten esittämiin tieteellisiin ongelmiin. Yritysten tarjoamat palkkiot sovellettavista ratkaisuksista vaihtelevat 5000:sta miljoonaan dollariin (Brabham 2013, 29) Toiset ideointiprojektit ovat yhden yrityksen inhouse-tuotekehityksen osia: esimerkiksi tietotekniikkayritys Dell pitää yllä omaa ideointialustansa IdeaStormia. (Hammon & Hippner 2012, 164) InnoCentiven kaltaista joukkoistettua tieteellisten ongelmien ratkaisua voidaan pitää osana kansalaistieteen (*citizen science*) perinnettä, eli amatöörien ja harrastajien ansiosta tapahtunutta tieteen kehitystä (Brabham 2013, 28).

Luovan työn joukkoistamisesta voidaan pitää esimerkkeinä Howen (2006) esille nostamaa iStock-sivustoa (www.istockphoto.com), jossa harrastelijavalokuvaajat jakavat ottamiaan kuvia kaupalliseen käyttöön. Wikipedia taas luo joukon avulla julkista tietoarkistoa. (Hammon & Hippner 2012, 165) Joukkoistamista on myös kokeiltu journalistisen sisällön tuottamiseen. Vuonna 2007 aloitettu Assignment Zero oli journalistinen projekti, joka sekä käytti joukkoistamista tuotantomenetelmänä että käsitteli jutuissaan joukkoistamista, joka oli

projektin alussa vasta puoli vuotta vanha termi. Assignment Zero enemmän tai vähemmän epäonnistui projektina, koska se antoi vastuun juttujen ideoimisesta ja kirjoittamisesta kokonaan joukolle ilman ylläpidolta tulleita selkeitä toimeksiantoja, joita joukko olisi voinut toteuttaa selkeämmin. (Brabham 2013, 27–28)

Joukkoistamista käytetään toisaalta myös runsaasti sellaisiin tehtäviin, jotka ovat yksinkertaisia mutta työläitä massiivisen työstettävän aineksen takia. Saksalainen Clickworker tarjoaa yrityksille mahdollisuuden käyttää joukkoistamista muun muassa hakukoneoptimointiin, tiedon kategorisoimiseen ja tunnistetietojen lisäämiseen. (Hammon & Hippner 2012, 165) Mechanical Turk on samankaltainen mikrotehtäviin pohjautuva palvelu. Subvert and Profit taas on palvelu, joka käytti joukkoistamista käyttäjäarvioiden manipulointiin Diggin ja StumbleUponin kaltaisilla sosiaalisen median sivuilla. (Brabham 2013, 36–37)

Joukkoistamisen kanssa samankaltainen käsite on joukkorahoitus (*crowdfunding*), joka noudattaa joukkoistamisen periaatteita, mutta siinä joukon panoksena ei ole työ vaan rahallinen tuki. (Hammon & Hippner 2012, 165) Toinen olennainen ero on, että joukolla ei ole valtaa joukkorahoitetun tuotteen suunnittelussa (Brabham 2013, 38). Toisaalta hyvin pienet ja triviaalit joukon panokset on esitetty joukkoistamisen nimellä. Googlen reCAPTCHA-projekti kääntää kokonaisia kirjoja digitaaliseen muotoon ihmisvoimin (von Ahn ym. 2008), eikä siihen osallistuva käyttäjä vastaa tietoisesti avoimeen kutsuun, vaan omasta näkökulmastaan tunnistautuu vain ihmiseksi jonkun toisen palvelun yhteydessä.

Myös julkiset palvelut ovat hyödyntäneet joukkoistamista. SeeClickFix.com on sivusto, jonka käyttäjät voivat raportoida merkkejä julkisten tilojen huonokuntoisuudesta, kuten graffiteja tai epäkunnossa olevia liikennevaloja. Sivuston keräämä tieto on hyödyllistä kaupunginhallituksille, jotka saavat sen kautta nopeasti tietoon paikkakunnan ongelmatilanteita. Toimintamenetelmiltään samankaltainen sivu on Kenian vuoden 2007 presidentinvaalien jälkeen aloittanut Ushahidi.com, joka kerää Kenian kansalaisten todistajanlausuntoja yhteiskunnallisesta korruptiosta ja muista epäkohdista, kuten etnisesti motivoituneesta väkivallasta. Lisäksi sitä on käytetty kriisien ja luonnonkatastrofien dokumentoimiseen, mikä on ollut hyödyksi viranomaisille, aktivisteille ja toimittajille. (Brabham 2013, 32)

Joukkoistaminen on Internet-ajalle olennainen ilmiö. Sen vahvuuksina perinteisiin organisaation sisäisiin työskentelymalleihin verrattuna pidetään kykyä hyödyntää valtavan

käyttäjäverkon kollektiivista potentiaalia, mistä katsotaan seuraavan sekä tehokkaampaa työskentelyä että laadullisesti parempia ratkaisuja. Sen voi nähdä seuraavana askeleena asiakkaiden integroinnista tuotekehitykseen, sillä siinä asiakkaisiin kohdistamisen sijaan projektiin kutsutaan kaikki kiinnostuneet käyttäjät. (Hammon & Hippner 2012, 163–164)

Akateemisen keskustelun kannalta on pidettävä mielessä, että joukkoistaminen on tieteellisten lähteiden ulkopuolella muodikas termi ja ilmiön tutkijat ovat päätyneet erilaisiin joukkoistamisen määritelmiin. Esimerkiksi Daren Brabham (2013, 7) ei laske muun muassa Wikipediaa joukkoistamisprojektiksi, koska Wikipedia organisaationa ei määrää, mitä artikkeleita joukon on tuotettava sivustolle. Samalla tavoin Brabhamin mukaan avoimen lähdekoodin softwareprojektit ovat määritelmällisesti yhteisölähtöisiä, ilman joukkoistavaa organisaatiota, joka antaa joukolle toimeksiantoja – joskin suuret avoimen lähdekoodin projektit kehittävät usein joukkoistamisprojektin kaltaisen joukkoistaja-joukko-hierarkian (Brabham 2013, 6–7). Toisaalta Brabham ei mainitse pitkällisessä joukkoistamisen käsittelyssään yhtään käännösprojektia, joten hänen määritelmänsä ovat tämän tutkimuksen kannalta toissijaisia.

Joukkoistamista koskeva diskurssi on alusta lähtien muodostanut yleisen mielikuvan joukoista, jotka koostuvat pääasiassa amatööreistä. Tutkimukset joukkoistamisesta ovat kuitenkin kyseenalaistaneet näkemyksen joukkoistamiseen osallistujista pelkkinä harrastelijoina. (Brabham 2013, 69) Edellä mainitun iStockphoto-sivuston käyttäjille vuonna 2007 tehty kysely havaitsi, että 47 prosenttia kyselyyn vastanneista käyttäjistä piti sanaa ”professional” itseään parhaiten kuvaavana; 58 prosentilla oli vähintään vuoden muodollinen koulutus ja 26 prosentilla enemmän kuin viiden vuoden koulutus taiteessa, valokuvauksessa tai vastaavalta asiaan liittyvältä alalta. 44 prosentilla käyttäjistä oli enemmän kuin viiden vuoden työkokemus taiteen alalla. (Brabham 2013, 70 –71) Tutkimustuloksista huolimatta uutismedia on johdonmukaisesti painottanut amatöörien määrää joukkoistamisen osallistujissa, usein negatiiviseen sävyyn. Mediakeskusteluun liittyy huoli luovien ammattien työvoiman statuksesta. Mediadiskurssi on vaikuttanut siihen, että joukkoihin kuuluvat ammattilaiset ovat jääneet ammattilaisuuden tuomien etujen ulkopuolelle. Joukkojen kyky tuottaa laadukasta työtä matalaan hintaan uhkaa perinteisiä ammatillisuuden periaatteita. Professionalismia voidaan pitää vallanjakona ammattilaisten ja ei-ammattilaisten välillä, mihin yhdistyy ajatus tietämyksen ja työmahdollisuuksien saatavuudesta vain tietyille ammattilaisiksi tunnistetuille toimijoille. (Brabham 2013, 72–73)

Koska joukot ovat saaneet yleisessä tietoisuudessa amatöörileiman, joukon jäsenten on vaikeaa huolehtia työehtojen eettisyydestä ja organisoitua ammatillisesti. Joukkoistetulle työvoimalle ei ole ammattiliittoja, ammatillisia eettisiä ohjesääntöjä, virallisia standardeja tai muodollisia järjestelyjä, joiden avulla joukon jäsenet voisivat neuvotella palkasta tai tekijänoikeuksista tuotettuun sisältöön liittyen. Palkallisessakin joukkoistamisessa yksittäisen käyttäjän saamat palkkiot työstään voivat olla äärimmäisen alhaisia. (Brabham 2013, 87–88) Daren Brabham (mt. 87–88) huomauttaa, että muissa konteksteissa joukon jäsenten saamat työehdot herättäisivät ammattiliittojen huomion. Joukkoistaminen, kuten ulkoistaminen halvemman tuotannon maihin, on globaalille kapitalismille tyypillistä työvoiman hajauttamista, joka vaikeuttaa työläisten järjestäytymistä. (mt. 87–88)

Joukkoistamisen kriitikot ovat leimanneet joukkoistamisen provokatiivisilla ilmaisuilla, kuten ”digitaalinen orjatyövoima” (”digital slavery”) tai ”crowdsplotation”, joukon hyväksikäyttö (Brabham 2013, 85). Vaikka työehdot joukkoistamisprojekteissa voivat olla ala-arvoisia, joukolla on aina käytettävissä yksi organisoinnin muoto: se on vapaa lähtemään projektista, jos työehdot eivät miellytä jäseniä. Tarpeeksi suuri yhteisöpako voi saada joukkoistetun projektin epäonnistumaan. Koska joukko voi lopettaa työskentelyn milloin haluaa, vertaukset orjatyövoimaan ovat vaikeita perustella. (mt., 88) Vaihtoehtoisesti voidaan sanoa, että jokainen aktiivinen joukkoistamiseen osallistuja hyväksyy roolinsa osana kapitalistista työjärjestelmää; vaikka joukkojen ei-ammattillisuus on näennäisesti asetettu vastakkain perinteisen ammatillisen työvoiman kanssa, joukkoistaminen ei todellisuudessa ole niin demokraattista ja järjestelmiä ravistavaa kuin vastakkainasettelu implikoi. Joukon kontrolli työnsä tuotteista on illuusio. Todellisuudessa joukolla on amatöörileimansa takia ammattityöläisiä vähemmän valtaa. (Brabham 2013, 90)

Siinä missä joukkoistamista vastustavat näkökulmat lankeavat usein pelkistäviin näkökulmiin joukkojen amatööriluonteesta ja sen muodostamasta uhasta työläisille, joukkoistamista puoltava diskurssi vetoaa ajoittain tuotantotavan yhteisöllisyyteen ja demokraattisuuteen yhtä lailla kritiikittömästi. Markkinoinnin ja liiketoiminnan diskurssi on nopeasti siirtynyt *kuluttajien* ja *hyödykkeiden* kaltaisista termeistä *yhteisöjen* ja *yhteistyön* kaltaisiin muodikkaisiin termeihin (Van Dijck & Nieborg 2009, Brabhamin 2013 mukaan, 91). Demokraattisuus on yksi joukkoistamiseen liitetyistä ilmaisuista, jotka korostavat joukkoistamisen näennäistä tasa-arvoisuutta, mutta muoti-ilmausten takana olevat

tuotantojärjestelmät eivät poikkea merkittävästi aiemmista hyödykkeiden tuottamisen asetelmista eivätkä varsinkaan toimi kapitalistisen logiikan ulkopuolella (Brabham 2013, 91).

Joukkoistamalla tuotettujen tuotteiden mahdollista huonoa laatua on oikeutettu sillä, että joukko on tuottanut tuotteen itse, eikä siten voi valittaa lopputuloksesta. Joukkoistaja voi siirtää vastuun joukkoistamisprojektin epäonnistumisesta joukolle, kun taas organisaatiolle itselleen pelkkä interaktio joukon kanssa on hyvää julkisuutta, koska se osoittaa organisaation olevan avoin kuluttajien panokselle. (Brabham 2013, 91 –92) Tällaiset argumentit ovat ongelmallisia joukkoistetussa kääntämisessä, jossa etenkin palkallisessa joukkoistamispalveluissa kääntäjät ja käyttäjät eivät ole sama yleisö.

3.2 Joukkoistaminen kääntämisen keinona

Käyttäjäyhteisön kielitaitoon perustuvaa joukkoistamista on hyödynnetty kääntämisen lisäksi esimerkiksi Google Translaten käännösten parantamisessa. Varsinainen joukkoistettu kääntäminen on toimintaa, jossa joukon tehtävänä on tuottaa käännös. Donald DePalma ja Natale Kelly (2011) tarjoavat rinnalle aiheeseen liittyviä termejä yhteisökääntäminen (*community translation*) ja yhteistyökääntäminen (*collaborative translation*). Yhteisökääntäminen on DePalman ja Kellyn mukaan jonkin tavoitteen jakavan ryhmän usein vapaaehtoisesti yhdessä toteuttamaa kääntämistä. Yhteistyökääntäminen taas kuvaa yhteistyön mahdollistavan teknologian (*collaborative technology*) avulla tapahtuvaa useamman amatöörin tai ammattilaisen työtä saman sisällön parissa samanaikaisesti. Kuten DePalma ja Kelly huomauttavat, termien väliset rajat ovat vaikeasti määriteltävissä päällekkäisyyden takia. (DePalma & Kelly 2011, 381–382) Joukkoistettu kääntäminen on kenties käytetyin rinnakkaistermeistä (McDonough Dolmaya 2012, 168).

Ensimmäinen joukkoistettu käännösprojekti oli sosiaalisen median sivusto Facebookin kääntäminen englannista useille eri kohdekielille vuonna 2008 (Garcia 2015, 21). Sen sijaan, että Facebook olisi antanut sivuston sisältämät merkkijonot kääntämiseen erikoistuneen yrityksen käännettäväksi tai lokalisoinut ne yhtiön sisällä, palvelu loi alustan, joka antoi kaksikielisille käyttäjille mahdollisuuden ehdottaa käännöksiä ja äänestää ehdotuksista parhaat. (mt., 21) Lopuksi ammattikäntäjät tarkistivat käännökset. Tämä viimeinen vaihe on myöhemmistä käännöksistä jätetty joissain tapauksissa pois, jolloin Facebook merkitsee kieliversion ”betaksi”. (DePalma & Kelly 2011, 383) Käännösprojekti oli menestys: se valmistui nopeasti eikä kääntäjille tarvinnut maksaa työstään, sillä heitä motivoi kiintymys

palveluun ja halu tuottaa siitä omankielinen versio (Garcia 2015, 21). Yhtiö oli arvannut oikein, että joukkoistaminen vähentäisi työn vaatimaa aikaa. Alkuperäiset neuvottelut perinteisten kielipalveluntarjoajien kanssa olivat asettaneet arvioitun ajan kuukausiin, mutta yhteisön kääntämänä espanjankielinen ja saksankielinen Facebook-käyttöliittymä valmistuivat viikossa, kun taas ranskan-kielinen versio oli valmis 24 tunnissa. Toisaalta kulujen vähentäminen ei ollut Facebookin mukaan tietoinen syy joukkoistaa käännös; itse asiassa Facebookin säästöt jäivät minimaaliksi, sillä kääntämisalustan teknologian kustannukset tasapainottivat ilmaisen käännöstyövoiman. (DePalma & Kelly 2011, 388)

Twitter, Adobe, Microsoft ja muut digitaalisia tuotteita tarjoavat suuryritykset seurasivat Facebookin esimerkkiä. Joukkoistetun kääntämisen leviämistä tällaisten IT-alan yritysten ulkopuolelle edesauttoi vapaan ja avoimen lähdekoodin (*free and open-source software*, FOSS) liike, joka pohjusti erinäisten tietokoneavusteisen kääntämisen työkalujen ja projektinhallintalustojen hyödyntämistä sellaisissa projekteissa, joiden takana olevilla organisaatioilla ei ollut varaa kehittää omaa joukkoistamisalustaa. Nykyään yritykset voivat yksinkertaisesti käyttää esimerkiksi Transifexin kaltaista pilvipohjaista lokalisaatioalustaa, joka soveltuu juuri joukkoistettuun kääntämiseen. (Garcia 2015, 22)

Joukkoistettu kääntäminen noudattaa joukkoistetun toiminnan yleisiä malleja, mutta joukkoistamisen alalajina sille on muodostunut omia alakohtaisia konventioita. Rebecca Rayn ja Nataly Kellyn (2011, McDonough Dolmayan 2012 mukaan, 176) luokittelun mukaan joukkoistetun kääntämisen projektit voidaan jaotella kolmeen kategoriaan. Tavoitevetoiset (*cause-driven*) projektit ovat voittoa tavoittelemattomia ja usein humanitäärisiä. Tuotevetoiset (*product-driven*) projektit tähtäävät tietyn software-tuotteen levittämiseen uusille käyttäjille. Ulkoistamisvetoiset (*outsourcing-driven*) projektit ovat voittoa tavoittelevien yhtiöiden alullepanemia. (Ray & Kelly 2011, McDonough Dolmayan mukaan, 176) Jaottelu on jokseenkin ongelmallinen, koska erityisesti tuotevetoisten ja ulkoistamisvetoisten projektien raja on häilyvä.

Marian Flanaganin (2016) uudempi moniulotteinen kategorisointi käsittää suuren määrän erinäisiä tekijöitä, joiden perusteella joukkoistetun kääntämisen projekteja voidaan lajitella. Ensinnäkin voidaan erottaa *voittoa tavoittelevat* ja *voittoa tavoittelemattomat* projektit. Toiseksi työ voi olla joukolle joko *palkallista* tai *palkatonta*. Jos työ on palkatonta, joukon motivaationa ovat joko sisäsyntyinen halu auttaa, kuten on yleistä voittoa tavoittelemattomissa projekteissa, tai ei-rahalliset kannustimet. Näitä ovat esimerkiksi muu aineellinen hyöty tai

pelilliset elementit, kuten virtuaaliset palkinnot tai sijoitus huippukääntäjien listalla. Joukko itsessään voi olla *avoin* tai *suljettu*; avoin joukko tarkoittaa, että joukkoon kuulumista ei rajoiteta ja kuka tahansa voi liittyä osaksi projektia, kun taas suljetussa joukossa osallistujat seulotaan jollain tavalla, mistä on seurauksena pienempi mutta oletettavasti tehtävään paremmin soveltuva joukko. Viimeisenä kategorisoinnin erottavana tekijänä Flanagan mainitsee osallistumiskutsun esittävän tahon. Käännösprojekti ja sen joukkoistaminen voi olla *käyttäjälähtöinen*, missä tapauksessa projekti on lähtökohtaisesti voittoa tavoittelematon. Voittoa tavoittelevissa tapauksissa kutsun voi esittää *sisällönomistaja* eli se yritys tai organisaatio, joka tarvitsee sisällölleen käännöstä. Sisällönomistaja voi myös antaa joukkoistamisen kielipalveluntarjoajan (*language service provider, LSP*) toteutettavaksi, tai hyödyntää pilvimarkkinapalveluita (*cloud marketplaces*). (Flanagan 2016, 151–153)

Cloud marketplace eli pilvimarkkinapalvelu on Ignacio Garcian (2015) kehittämä nimitys palvelulle, joka joukkoistaa kaupallisia käännöksiä palkallisten kääntäjien tehtäväksi. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi Gengo, SpeakLike ja tolingo. (Garcia 2015, 18) Jotkin näistä, kuten SpeakLike, on kohdistettu amatöörikääntäjille, kun taas esimerkiksi One Hour Translation eksplisiittisesti hyväksyy ainoastaan ammattikääntäjiä. Ammattikääntäjiä pilvimarkkinoissa houkuttelee toimeksiantojen saamisen helppous verrattuna perinteisiin freelance-markkinoihin, kuten Proz. Proz edustaa suhteellisesti vanhakantaisempaa web-pohjaista kääntäjäyhteisöä, jossa asiakkaat voivat etsiä ja palkata freelance-kääntäjiä suoraan. Toisin kuin Prozin kaltaiset palvelut, pilvimarkkinapalvelut eivät vaadi kääntäjältä profiilin ylläpitämistä tai hintakilpailua, sillä käännökset menevät sille, joka ilmoittautuu ensimmäiseksi kääntämään tekstiä. (Garcia 2015, 27–28)

Organisaatiolähtöinen joukkoistaminen ei ole aina voittoa tavoittelevaa, sillä jotkut voittoa tavoittelemattomat organisaatiot käyttävät joukkoistettua kääntämistä humanitääriseen tai muuten hyväntekeväisyydeksi laskettavaan toimintaan (Flanagan 2016, 152). Esimerkkinä tästä on Rosetta Foundation, joka perustettiin vuonna 2009 tukemaan lääketiedettä kehitysmaissa. Rosetta Foundation on voittoa tavoittelematon säätiö, joka kääntää joukkoistamalla lääketieteellisiä ja yleiseen hygieniaan ja terveydenhuoltoon liittyviä tekstejä sellaisille paikalliskielille, joille sisällönomistajat eivät ole halukkaita käännättämään materiaalia, koska se ei ole tuottavaa. Säätiö kääntää tekstejä maksutta eikä maksa kääntäjilleen palkkaa, joten kyseessä on esimerkitapaus hyväntekeväisyyskääntämisestä, joka pyrkii lievittämään

materiaalisen köyhyyden vaikutuksia taistelemalla informationaalista köyhyyttä vastaan. (Cronin 2013, 97)

Kääntämisen suhteen tulosten laadusta on erilaisia näkemyksiä. Projektit, joissa kääntävä joukko koostuu kouluttamattomista kaksikielisistä käyttäjistä, tuottavat oletettavasti heikkolaatuisempaa käännöstekstiä kuin ammattilaiskääntäjät. Toisaalta esimerkiksi Facebookin käännökset ovat lähtökohtaisesti hyväksyttäviä kohdeyleisölle, koska ne ovat yleisönsä laatimia ja käyneet läpi yleisövetoisen valintaprosessin (Garcia 2015, 21). Käyttäjät asettavat odotuksia käännöksen laadulle tarpeidensa, käännöksen kiireellisyyden ja tekstin pysyvyyden ja sentimentaalisen tärkeyden mukaan (Jiménez-Crespo 2017, 481). Tässä joukkoistettu kääntäminen heijastelee edellä mainittuja näkemyksiä joukkoistamalla tuotettujen tuotteiden laatuodotuksista.

On myös huomattava, että verkkosisällön käyttäjät lukevat verkkosivuja nopeasti ja ovat jossain määrin oppineet hyväksymään matalamman laatutason käännökset (Cronin 2013, 100–101). Toisin sanoen joukkoistaminen käännösmenetelmänä on houkutteleva erityisesti sellaisissa teksteissä, joissa käännöksen tehokkuus on tärkeä työmäärän tai vaadittavan nopeuden takia, ja mahdollisimman korkean laadun sijaan haetaan käyttäjille hyväksyttävää kieltä. Tässä mielessä keskustelu joukon tuottamista käännöksistä muistuttaa keskustelua konekäännetyistä teksteistä, jotka ilmiönä käynnistivät ensimmäistä kertaa keskustelun käännösten laadun suhteellisuudesta (Jiménez-Crespo 2017, 483).

Miguel Jiménez-Crespo (2017) huomauttaa, että keskustelu käännösten laadusta on muuttunut konekääntämisen ja joukkoistetun kääntämisen tultua vartenotettaviksi käännösosalalla. Parhaan mahdollisen laadun jatkuvan tavoittelemisen sijasta käännösosalalla nähdään nyt erilaisia laatustandardeja, joiden soveltaminen toimeksiantoon riippuu käännöksen tuotantotavasta – ammattikäntäjän kääntämä, joukkoistettu, yhteisön kääntämä, konekäännetty ja jälkieditoitu – sekä sisällön tyypistä. (Jiménez-Crespo 2017, 479) Joukkoistetuissa käännösprojekteissa harjoitetaan usein implisiittisiin laatukäsityksiin pohjaavaa laadunarviointia, tekivät sitä sitten käyttäjät vertaisarviointina tai jokin rivikäntäjää ylempi taho (Jiménez-Crespo 2017, 481). Näitä implisiittisiä arviointikriteerejä voidaan kutsua *anektodaalisiksi* tai *kokemusperäisiksi* (experiential), eli ne perustuvat laatua arvioivien tahojen kokemuspohjaan; usein tämä tarkoittaa sellaisia kriteerejä kuten uskollisuus lähtötekstille tai virheiden puute (Colina 2009, Jiménez-Crespon 2017 mukaan, 481–482).

Joukkoistavat käännöspalvelut tarjoavat laadultaan eritasoisia käännösvaihtoehtoja, jotka liittyvät tekstin sisällön, joukon ja palveluun kuuluvan prosessin tyyppiin. Esimerkiksi Gengo tarjoaa kolmen eri tason käännöksiä. Standard-tason käännökset on tarkoitettu jokapäiväisille teksteille, business-tason käännökset ammattimaisille teksteille ja ultra-tason tekstit esimerkiksi staattiselle web-sisällölle. Gengo rajaa palveluistaan pois sekä konekääntämisen – joka heidän mukaansa on perustason alapuolella – että lakitekstit, lääketieteelliset tekstit, turvallisuuden kannalta olennaiset tekstit, kuten myös luovat tai brändäykseen liittyvät tekstit. Gengon kilpailija Speaklike sen sijaan tarjoaa laki alan ja lääketieteen käännöksiä osana ylintä laatuluokkaa. Erikoisalojen tekstejä kääntävät Speakliken erikseen valikoimat erikoistuneet kääntäjäryhmät, joilla on alaan liittyvää tietämystä. (Jiménez-Crespo 2017, 485–486)

Ammattikäntäjien keskuudessa joukkoistetun kääntämisen malli on herättänyt keskustelua kääntäjien näkyvyydestä: toisaalta sen on nähty tuovan kääntämistä paremmin esille, toisaalta erityisesti voittoa tavoittelevien käännösprojektien on ajateltu korostavan amatöörikääntämistä yleisön silmissä projekteissa mukana työskentelevien ammattikäntäjien sijaan. Keskustelua on herättänyt myös se, onko joukolla vastuu tuottamistaan käännöksistä. Eräs käännekohta joukkoistamiskeskustelussa oli LinkedIn -verkostoitumisalustan tekemä kysely sivuston kääntämisestä joukkoistetusti. Merkittävää oli, että kyselyn kohta, joka tiedusteli käyttäjien mielipiteitä asiallisesta motivoinnista osallistua LinkedInin kääntämiseen, ei asettanut rahallista korvausta edes vaihtoehdoksi. (Flanagan 2016, 157–158) Kysely herätti kritiikkiä alustaa käyttävien kääntäjien keskuudessa, joista osa perusti ryhmän ”Translators against crowdsourcing by commercial business”, mihin viitattiin myös New York Timesin asiaa käsittelevässä uutisartikkelissa (Newman 2009). Voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden suhteen kritiikkiä on herättänyt ilmaisen käännöstyön hyödyntäminen projekteissa, joista muut tahot voivat hyötyä rahallisesti (Flanagan 2016, 164). Esimerkiksi edellä mainitun Rosetta Foundationin tapauksessa säätiön hyväntekeväisyyttä käyttävät hyödykseen erinäiset kaupalliset yhtiöt, jotka paitsi käännättävät sillä materiaaliaan ilmaiseksi, myös luovat tuotteilleen uusia markkinoita kehitysmaihin (Cronin 2013, 97).

Aiemmat tutkimukset ovat nostaneet esiin erilaisia syitä käyttäjä-kääntäjien motivaatioon osallistua joukkoistettuun kääntämiseen. Julie McDonough Dolmaya (2012) tutki verkkokyselytutkimuksella Wikipedian kääntämiseen osallistuneiden henkilöiden taustoja, motivaatiota ja suhtautumista kääntämiseen. McDonough Dolmayan tutkimustulosten mukaan Wikipediaa kääntävät sekä käännösalan ammattilaiset että maallikot. Ne kääntäjät, joilla ei ollut

kyselyn mukaan kääntäjän koulutusta tai ammattikokemusta, kokivat käännösprojektin toimintana yhteisen hyvän ja tiedon jakamisen puolesta, ja olivat osallistuneet ammattikäntäjiä useammin vastaaviin joukkoistettuihin käännösprojekteihin. Ammattikäntäjien osallistumisprosentti Wikipedian kääntämisessä oli matala; heillä oli samanlaisia sisäsyntyisiä motiiveja kuin maallikkokääntäjillä, mutta lisäksi ammatilaiskäntäjät näkivät yhteisökääntämisen keinona parantaa kääntäjäprofiliaan ja edistää työelämässä menestymistä. Varsinainen oppiminen tai kieliharjoittelu ei ollut yleinen motivaatio, vaikka suurin osa vastaajista oli opiskelijoita. (McDonough Dolmaya 2012, 187–188)

Toisena esimerkkinä Maeve Olohan (2014) tutki TED.comin avoimen käännösprojektin osallistujien blogiteksteistä ilmeneviä motiiveja osallistua projektiin. Projektin tarkoituksena on tuottaa erikieliset tekstitykset TEDTalks-videoihin. (mt., 21) Blogeja kirjoittaneiden kääntäjien tehtäviin kuului lisäksi käännösten tarkistamista ja videoiden transkriptiota (mt., 24). Yksikään tutkimuksen 11 blogikirjoittajasta ei työskennellyt tai suunnitellut työskentelevänsä kääntämisen parissa, joten voidaan sanoa, että kääntäminen oli heille harrastus. Vaikka TEDin käyttäjä-kääntäjien sisäsyntyiset motiivit olivat pääasiassa samankaltaisia kuin McDonough Dolmayan tutkimuksessa, Olohan huomauttaa, että poiketen edellisistä vastaavista motivaatiota kartoittavista tutkimuksista TED-kääntäjien blogiteksteistä nousi esille kääntäjäyhteisöön kuulumisen teema. (mt., 26) Blogiteksteistä ilmenevä motivaatio oli myös linjassa TEDin kääntäjiä värväävien materiaalien kanssa. (mt., 29) Olohanin havainnoista on huomattava, että hänen tutkimansa tekstit julkaistiin TEDin blogissa eivätkä siksi ole julkaisukontekstin osalta täysin neutraaleja lausuntoja.

Joukkoistettua kääntämistä koskeva akateeminen keskustelu on vielä verrattain nuorta, sillä ilmiö on ollut olemassa vasta hiukan yli vuosikymmenen. Aihetta käsittelevät tekstit ovat usein markkinaraportteja, joiden puolueettomuuteen ammattikäntäjät suhtautuvat skeptisesti (Flanagan 2016, 150) ja aiheeseen liittyvä tieteellinen termistö kehittyy jäljessä ilmiön itsensä kehityksestä (DePalma & Kelly 2011, 381). Artikkelit, jotka käsittelevät joukkoistettua kääntämistä, keskittyvät usein joukon toimintaan yleisesti ja harvoin projekteissa toimiviin korkeamman tason ammatilaisiin, kuten käännösten tarkastajiin ja projektipäälliköihin. Akateemista keskustelua aiheesta leimaa myös käännösteoreettisen otteen puute. Toisaalta, kuten Michael Cronin (2013) toteaa, perinteisille käännöstieteellisille teorioille on yhteistä se, että ne olettavat kääntäjän olevan erillinen toimija, joka tuottaa käännöksen kuluttajien muodostamaa kohdeyleisöä varten. Joukkoistettu kääntäminen problematisoi tällaisen

asetelman, sillä siinä kääntämisen tekee potentiaalinen kohdeyleisö itse. Nykytilanteessa kuluttaja on muuttunut kuluttaja-tuottajaksi (*prosumer*). (Cronin 2013, 100) Uusi asetelma tekee joukkoistamisesta käännoistieteellisesti haastavan ilmiön., sillä sitä on vaikeaa asettaa käännoistieteen teoreettiseen kontekstiin. Tästä huolimatta, ja osittain juuri tämän takia, pyrin ottamaan tutkimukseeni mukaan teoreettista taustaa, jota vasten peilaan joukkoistettua kääntämistä.

4 Aineisto ja menetelmä

Käytän tutkimukseni aineistona sellaisia verkkotekstejä, jotka on suunnattu potentiaalisille joukkoistetun kääntämisen projektien osanottajille. Toisin sanottuna aineisto koostuu kirjallisista teksteistä, jotka luokitellaan joukkotiedotuksen tuotteiksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 96). Tekstien funktio on kannustaa kääntäjiä liittymään joukkoon sekä ohjeistaa projektiin liittymisessä. Aineiston valinnassa keskityin verbaaliseen tekstiin, joka on aineiston nettisivujen pääasiallinen informaatiota välittävä elementti, enkä sisällyttä analyysiini kuvia. Kaikki aineistoon kuuluvat verkkosivut ovat vapaasti katsottavissa eivätkä vaadi rekisteröitymistä. Olen löytänyt aineistoon sisällyttämäni projektit joukkoistettua kääntämistä käsittelevän kirjallisuuden viittausten kautta sekä hakukoeauilla, minkä takia oletan projektien olevan suhteellisen näkyviä. Tekstit ovat suurimmaksi osaksi englanninkielisiä, lukuun ottamatta Mozillan lokalisointiin liittyvää suomenkielistä artikkelia. Aineisto on haettu 20.2.2019, joten sen jälkeiset muutokset aineistoon kuuluvilla sivuilla eivät vaikuta analyysiin.

Taulukko 1. Analysoitavat joukkoistamisen kääntämisen yhteisöt

	Alasivuja	Voittoa tavoitteleva	Palkallinen	Avoin	Pilvimarkkina
Conyac	3	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Gengo	2	kyllä	kyllä	ei	kyllä
Mozilla	3	ei	ei	kyllä	ei
One Hour Translation	5	kyllä	kyllä	ei	kyllä
Steam	1	kyllä	ei	kyllä	ei
TED Talks	4	ei	ei	kyllä	ei
Ubuntu	2	kyllä	ei	kyllä	ei

Taulukko 1 näyttää valitsemieni sivustojen perustiedot. Alasivujen lukumäärä kertoo, kuinka monta näkymää kyseiseltä sivustolta valitsin mukaan analyysiin, toisin sanoen kuinka moni sivuston sivuista vastaa aiemmin kuvailemiani funktioita. On huomattava, että alasivujen määrä ei suoraan kerro varsinaisen tekstimassan määrää, sillä eri näkymissä on eri pituisia tekstiosioita. Muut taulukon kohdat kertovat, mihin kategorioihin sivustojen ylläpitämät projektit sijoittuvat aiemmin esittelemässäni Flanaganin (2016) jaottelussa: voittoa tavoitteleva tai voittoa tavoittelematon, palkallinen tai palkaton, avoin tai suljettu. Lisäksi sivustot jakautuvat kahteen eri tyyppiin: joukkoistettua kääntämistä harjoittavat pilvimarkkinapalvelut – käyttäakseni edellä mainittua Garcian (2015) termiä – sekä organisaatiot, jotka käännättävät omia virtuaalisia sisältöjään joukkoistettuna.

Taulukko 2. Aineiston tekstit alasivuittain

Projekti	Lyhenne	Otsikko ja osoite	Sanamäärä
Conyac	C1	Work Anywhere and Make Money with Translation Jobs https://conyac.cc/en/translators	490
Conyac	C2	A community site that connects people who share a love for learning foreign languages https://conyac.cc/en/bilingual	668
Conyac	C3	Sign up for free as a bilingual user https://conyac.cc/en/users/new?translator=1	342
Gengo	G1	Professional translations: Hire a translator or become a translator https://gengo.com/translators/	766
Gengo	G2	How do I become a Gengo translator? Support https://support.gengo.com/hc/en-us/articles/231441367-How-do-I-become-a-Gengo-translator-	502
Mozilla	M1	L10n:Contribute https://wiki.mozilla.org/L10n:Contribute	745
Mozilla	M2	L10n:Starting a localization https://wiki.mozilla.org/L10n:Starting a localization	778
Mozilla	M3	Suomenkielinen lokalisoititimi (fi) https://wiki.mozilla.org/L10n:Teams:fi	954
OHT	O1	Translator, Join Us https://www.onehourtranslation.com/translation/translator-join-us	351
OHT	O2	Translators https://www.onehourtranslation.com/translation/support/translators	845
OHT	O3	Who can join as a translator? https://www.onehourtranslation.com/translation/support/translators/who-can-join-translator	357
OHT	O4	What is this site all about? https://www.onehourtranslation.com/translation/support/translators/what-site-all-about	292
OHT	O5	What's in it for me? https://www.onehourtranslation.com/translation/support/translators/whats-it-me	293
Steam	S1	Steam Translator Server - Welcome https://translation.steampowered.com/	1961
TED Talks	T1	Translate Participate https://www.ted.com/participate/translate	531
TED Talks	T2	Get started Translate Participate https://www.ted.com/participate/translate/get-started	458
TED Talks	T3	TED Translators Programs & Initiatives About https://www.ted.com/about/programs-initiatives/ted-translators	402
Ubuntu	U1	Translations https://wiki.ubuntu.com/Translations	205
Ubuntu	U2	Translations/QuickStartGuide https://wiki.ubuntu.com/Translations/QuickStartGuide	379

Taulukossa 2 näkyvät alasivujen tiedot projektien mukaan lajiteltuna. Lyhenteet ovat analyysi- ja pohdintaosassa käyttämäni viittaustapa. Otsikko tarkoittaa verkkosivukohtaista selaimen yläpalkissa näkyvää otsikkoa, joista jätin pois sivuston nimen (esimerkiksi ”TED”), jos se esiintyi kaikissa sivuston otsikoissa. Otsikon alapuolella taulukossa on sivun URL-osoite. Sanamäärät on laskettu kopioimalla sivun teksti, joten niihin ei sisälly kuvamuodossa olevaa

tekstiä. Sen sijaan esimerkiksi sivupalkit ja muut sivun tekstielementit, jotka ovat näkyvillä mutta eivät kuulu keskeiseen tekstikokonaisuuteen, lasketaan sanamäärään.

4.1 Pilvimarkkinapalvelut

Joukkoistamista käyttävät kielipalvelut eroavat organisaatiokohtaisista joukkoistamispalveluista huomattavasti pilvimarkkinapalveluiden toimintamallin takia. Ensinnäkin nämä palvelut keräävät joukkoa, jota voidaan tarvittaessa hyödyntää useissa eri projekteissa. Toiseksi näissä projekteissa kutsun esittäjä ja asiakas ovat erillisiä tahoja, ja kutsun esittäjä toimii tyypillisesti asiakas-kääntäjä-suhteen välikätenä perinteisen kielipalvelun tapaan, eikä ole itse sisällönomistaja. Kolmanneksi on huomattava, että kääntäminen, tyypillisesti lokalisaation osana, on pilvimarkkinapalveluiden taustalla olevan organisaation päätoimi. Pilvimarkkinapalveluiden kotisivuilla on tyypillisesti asiakkaita varten suunniteltu etusivu ja erillinen kääntäjien rekrytointiin tarkoitettu alasivu.

Arvioidakseni palveluiden kotisivujen suhteellisia kävijämääriä hyödynnän Amazonin Alexa-verkkosivuanalyysia, joka laskee koko sivuston globaalin sijoituksen. Pienempi sijoitus tarkoittaa enemmän liikennettä sivustolla. Tiedot on haettu tammikuussa 2019.

Conyac, on japanilainen joukkoistetun kääntämisen pilvimarkkinapalvelu. Conyac kääntää vaihtelevan pituisia standard-käännöspyyntöjä 18 eri kielelle ja lisäksi erityisiä ”kevyitä” alle 720 merkin käännöspyyntöjä 75 eri kielelle. Conyac raportoi tammikuussa 2019 sivustollaan olevan 98 000 ”kaksikielistä käyttäjää”. (Conyac) Sivuston Alexa-sijoitus on 41,685, mikä tarkoittaa, että se on Gengon jälkeen useimmin vierailtu pilvimarkkinasivusto tutkimuksessa (Alexa 26.1.2019).

Sisällytän analyysiini Conyacin kääntäjille tarkoitetut kaksi sivunäkymää sekä rekisteröitymisnäkyman. */translators* (Conyac 1) ja */bilingual* (Conyac 2) -sivut ovat sisällöltään melko päällekkäisiä, mutta niiden retoriikassa on erilaiset painotukset. Ensin mainittu mainostaa Conyacia ensisijaisesti kääntäjien työllistäjän, kun taas jälkimmäinen mainostaa sivustoa kieliharrastajien yhteisönä. Rekisteröintisivulla (Conyac 3) itsessään on jonkin verran mainostavaa tekstiä.

Gengo on joukkoistettua kääntämistä käyttävä käännöspalvelu. Gengon palveluihin kuuluvat kääntämisen lisäksi nettisivujen ja softwarin lokalisointi, transkriptio, oikoluku, copywriting ja laadunvalvonta. Lisäksi Gengolla on oma rinnakkaistekstikorpusta ja tekoälyn koulutukseen

tarkoitettu datapankki. Gengo seuloo kääntäjät testillä, joten se on luokiteltavissa suljetuksi joukoksi. Gengo raportoi tammikuussa 2019 palveluna käyttäneiden asiakkaiden määrän olevan yli 65 000, kääntäjien määrän sivustolla olevan yli 22 000, ja tuettujen kieliparien määrän olevan yli 70. (Gengo) Sivuston Alexa-sijoitus on 35,312, eli se on useimmin vierailtu tutkimuksen pilvimarkkinasivustoista (Alexa 26.1.2019). Gengon nettisisällöstä aineistooni kuuluu Gengon */translators*-sivu (Gengo 1), joka on sivuston pääasiallinen kääntäjille suunnattu rekryointisivu. Lisäksi tutkin Gengon tukisivuston artikkelin *How do I become a Gengo translator?* (Gengo 2)

One Hour Translation (jatkossa OHT) on amerikkalainen kääntämiseen ja joukkoistamiseen erikoistunut pilvimarkkinapalvelu. OHT kääntää verkkosivuja, sovelluksia sekä muita tekstejä. OHT seuloo kääntäjät CV:n ja mahdollisen testin perusteella, joten kyseessä on suljettu joukkoistamisyhteisö. Palvelu raportoi tammikuussa 2018 palvelleensa yli 80 000 asiakasta, käyttävänsä yli 25 000 kääntäjää sekä kattavansa yli 3200 kieliparia. (One Hour Translation) Sivuston Alexa-sijoitus on 64,073 (Alexa 26.1.2019).

Valitsin analyysiin One Hour Translationin sivuilta *Translator, Join Us* (OHT 1) -sivun, jossa on linkki rekisteröitymisnäkömään, ohjeet joukkoon liittymisestä, sekä tietoa One Hour Translationin kääntäjien eduista. Lisäksi analyysiini kuuluu OHT:n asiakastukisivujen *Join as a Translator* -sivu (OHT 2) ja sivun alaosan usein kysytyistä kysymyksistä kohdasta *Becoming a Translator* artikkelit *What is this site all about?* (OHT 3), *What's in it for me?* (OHT 4) ja *Who can join as a translator?* (OHT 5)

4.2 Organisaatiolähtöiset projektit

Organisaatiolähtöisillä projekteilla tarkoitan projekteja, joissa kutsun esittäjä on myös käännettävän sisällön omistaja, eli toisin sanottuna perinteisessä asiakkaan roolissa. Olen valinnut tutkimukseen sekä voittoa tavoittelevia yrityksiä ja osa voittoa tavoittelemattomia säätiöitä. Esittelen seuraavaksi organisaatiot, niiden joukkoistetusti käännettävät tuotteet sekä ne kyseisten organisaatioiden julkiset nettisivut, jotka sisältävät analyysiini valitsemani tekstisisällöt.

Mozilla on vapaaseen ohjelmistoon keskittyvä yhteisö. Mozillan softwaretuotteiden julkaisujen takana on voittoa tavoittelematon organisaatio Mozilla Foundation, jonka lisäksi säätiön veroasioita hoitaa yritys Mozilla Corporation. (Mozilla Foundation) Koska Mozilla Corporationin rooli Mozillan softwarin julkaisussa ei ole keskeinen, luokittelen Mozillan

voittoa tavoittelemattomaksi projektiksi. Mozillan virallisen wikin mukaan tammikuussa 2019 Mozillan tuotteiden parissa työskentelee 271 erillistä lokalisoititiimiä. Suomenkielinen lokalisoititiimi kääntää tällä hetkellä Firefox-selaimen ja Thunderbird-sähköpostisovelluksen käyttöliittymiä sekä Mozillan verkkosivuja. (Mozilla Wiki)

Analyysiin valitut tekstit ovat Mozillan virallisesta wikistä L10n-sivuilla. L10n on lyhenne sanasta localization; luku 10 tarkoittaa ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen välissä olevia 10 kirjainta. Analysoitavat artikkelit ovat *Contribute*, joka on lokalisoitiosion aloitussivu (Mozilla 1), *Starting a localization* (Mozilla 2), jossa on ohjeita lokalisaation aloittamiseen, sekä *Suomenkielinen lokalisoititiimi (fi)* (Mozilla 3), joka on Mozillan suomalaisen lokalisoititiimin esittelysivu ja aineiston ainoa suomenkielinen teksti.

Steam on amerikkalaisen videopelijulkaisijan Valve Corporationin kehittämä virtuaalinen jakelualusta, joka on tarkoitettu videopelien ostamiseen ja pelaamiseen. Steam on voittoa tavoitteleva palvelu, joka tuotot tulevat palvelun kautta ostettujen pelien hinnoista. Lisäksi Steam tarjoaa käyttäjilleen muun muassa suoratoisto-, pilvitallennus- ja yhteisöominaisuuksia. (Steam) Steam raportoi yli 125 miljoonaa käyttäjää ja 26 kokonaan tai osittain toimivaa kieliversiota alustasta (Steam Translation Server). Steamin osalta analyysini kattaa Steamin käännöspalvelimen etusivun (Steam 1), jossa on sekä projektin esittely, projektin nykyisen statuksen visuaalinen esitys, että usein kysytyt kysymykset koskien kääntäjänä toimimista projektissa.

TED (Technology, Entertainment, Design) on voittoa tavoittelematon konferenssi, joka julkaisee nettisivuillaan ilmaisia konferenssivideoita, jotka on yleisesti brändätty nimellä TED Talks. TED Talks -videot käsittelevät erilaisia tieteellisiä, kulttuurisia ja akateemisia aiheita. TEDin tapauksessa käännettävä tuote, eli TED Talks -videot, ovat joukkoistetusti tekstitettäviä audiovisuaalisia tekstejä. TED Talksien lisäksi käännösprojekti laajeni vuonna 2012 kattamaan itsenäisten tahojen järjestämiä TEDxTalks-konferensseja ja lapsille suunnattuja TED-Ed-videoita. TED raportoi tammikuussa 2019, että sivuston yli 28 000 kääntäjää ovat saattaneet valmiiksi yli 120 000 käännöstä 115 kielellä. (TED) Käsittelen analyysissäni TED Talksin kääntäjille suunnattua etusivua, *Participate | Translate* (TED 1) ja *Get Started* -sivua (TED 2), jolla on ohjeita uudelle kääntäjälle, sekä *Programs & Initiatives | TED Translators* -sivua (TED 3), joka esittelee käännösprojektia ja sen historiaa yleisesti.

Ubuntu on ilmainen avoimen lähdekoodin Linux-distributio, eli softwarepohjainen käyttöjärjestelmä. Olen kategorisoinut Ubuntun voittoa tavoittelevaksi projektiksi, koska vaikka tuote itsessään on FOSS-sisältöä, sen julkaisija on kaupallinen yritys Canonical Ltd (Ubuntu). Ubuntuä lokalisoit tällä hetkellä 174 lokalisoititiimiä, joiden jäsenmäärä vaihtelee yhden kääntäjän lokalisaatio-operaatioista yli 700 kääntäjän tiimeihin. Ubuntun käännösprojektit sekä sen usein kysytyt kysymykset -osio ovat Launchpad-alustalla, joka on niin ikään Canonicalin kehittämä yhteisöllisen kehitystyön alusta. (Launchpad) Analyysiin valitut tekstit on otettu Ubuntu Wikistä, joka on Ubuntun virallinen wiki. Wikisivuilta valitsin *Translations* -artikkelin (Ubuntu 1), joka on lyhyt hub-sivu, sekä *Translations Quickstart Guide* -sivun (Ubuntu 2), joka välittää tietoa projektiin liittymisestä.

4.3 Laadullinen sisällönanalyysi

Käytän tutkimusmenetelmänä laadullista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jota on myös sovellettu määrälliseen tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen menetelmien joukossa sisällönanalyysi kuuluu niihin analyysimenetelmiin, joita ei lähtökohtaisesti ohjaa jokin tietty teoria, vaan sisällönanalyysin yhteydessä voidaan soveltaa kaikenlaisia teoreettisia lähtökohtia melko vapaasti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103)

Laadullinen sisällönanalyysi voi olla joko teorialähtöistä, teoriaohjaavaa tai aineistolähtöistä. *Teorialähtöinen analyysi* on perinteinen analyysimalli, jota käytetään myös luonnontieteellisessä tutkimuksessa. Siinä käytetään tutkimuksen pohjana jotain ennalta olemassa olevaa teoriaa, kehystä tai mallia. Se noudattaa deduktiivista logiikkaa eli siinä siirrytään yleisestä yksittäisiin tapauksiin. *Aineistolähtöinen analyysi* sen sijaan pyrkii muodostamaan teoreettisen kokonaisuuden aineiston pohjalta eikä aiemmilla teorioilla ole periaatteessa merkitystä analyysin toteuttamisessa. Sen voi sanoa noudattavan induktiivista logiikkaa, koska siinä siirrytään yksittäistapauksista yleiseen teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108–111)

Omassa tutkimuksessani päädyin aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, koska tutkimuskysymykseni hyötyvät laajasta aineiston tarkastelusta. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi mahdollistaa joustavan analyysin, joka auttaa avaamaan juuri tätä aineistoa ilman tiukan teoreettisen viitekehyksen rajoituksia. Käytän kuitenkin lähdekirjallisuutta tutkimukseni taustalla pohtiessani teemoittelun tuloksia ja perustelen päätelmäni sekä

aineistoon että aiempaan teoriaan viitaten. Laadullisessa analyysissä yleisesti ajatellaankin, että ei ole olemassa täysin puhtaita, teoriasta vapaita huomioita (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109); tämän tutkimuksen kannalta yritän tietoisesti käyttää teoriaa lähinnä teemoittelun jälkeisessä pohdinnassa.

Aineiston tekstien tarkastelua määräävät tutkimuksen tutkimuskysymykset. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

3. Miten kääntäjän rooli ja työ esitetään joukkoistetun kääntämisen rekrytoinnissa?
4. Mitkä tekijät rekrytoivat tekstit näkevät sopiviksi kääntäjien motivointiin?

Ensimmäinen tutkimuskysymys kattaa ”kääntäjyyden” ominaispiirteet. Tutkin sen näkökulmasta sitä, mitä kääntäjän työn ominaisuuksista, edellytyksistä ja työnkuvasta sanotaan. Toisin sanottuna tutkin sen avulla sitä retoriikkaa, jolla rakennetaan kuvaa kääntäjän roolista ja statuksesta, nähtiin se sitten ammattina, asiantuntijana tai jonakin muuna toimijaidentiteettinä.

Toinen tutkimuskysymys on erotettu omaksi osakseen analyysissä, koska kääntäjien motivaatio on mielestäni hyvin olennainen osa kääntäjän työtä ympäröivää retoriikkaa. Motivaatiosta erilaisissa kääntäjäyhteisöissä on olemassa jo ennestään tutkimusta, mutta tässä tutkimuksessa tarkastelen sitä, mikä kääntäjän motivaatio on joukkoistajan näkökulmasta. Motivaatiota paremmin tätä tutkimusaihetta kuvaa motivointi: kääntäjän ulkopuoliset motivaatiota ylläpitävät tekijät. Aineistossa olevat motivaatiokeinot kertovat kääntäjien todellisen motivoinnin sijaan joukkoistajien olettamista tai tarjoamista motivaatioista. Tässä tutkimukseni asetelma poikkeaa aiemmasta motivaatiotutkimuksesta (esim. McDonough Dolmaya 2012, Olohan 2012).

Lähestymistapani noudattaa yleisesti ottaen sisällönanalyysin amerikkalaisen perinteen periaatteita (Tuomi & Sarajärvi 2018, 114): aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia kohtia. Kerätyt kohdat sitten pelkistetään yksittäisiksi ilmauksiksi, jotka luokitellaan erilaisiin kategorioihin. Kategorioiden muodostamisessa tutkijan on käytettävä omaa tulkintaansa. Tutkija yhdistää sitten samankaltaisia kategorioita yläkategorioiksi; yläkategorioiden kerroksisuus riippuu tekstin rikkaudesta. Tutkija antaa sitten kategorioille havainnollistavat nimet. (Miles & Huberman 1994, Tuomen & Sarajärven 2018 mukaan, 114) Koska tätä viitekehystä ei ole tarkoitettu itsessään teknisen analyysin välineeksi vaan pikemminkin orientoitumistavaksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 116), tarkennan seuraavaksi analyysimenetelmääni pidemmälle.

Sisällönanalyysissä aineistosta erotetaan ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta olennaisia. Nämä huomiot sitten käsitellään joko luokittelemalla, teemoittelemalla, tai tyypittelemällä. *Luokittelussa* sisältöesimerkit jaetaan luokkiin, joihin kuuluvat esiintymät aineistossa lasketaan, ja *tyypittelemisessä* pyritään sisältöesimerkkien pohjalta luoda tyypillinen selitys tai narratiivi tutkittavasta asiasta. *Teemoittelussa* aineistoesimerkit ryhmitellään aihepiirin mukaan ja aineistosta löydetään aihepiirejä koskevia näkemyksiä. Teemoittelu eroaa luokittelusta siinä, että siinä kiinnitetään huomiota siihen, mitä aiheesta sanotaan. Lisäksi lähestymistavan mukaan teemojen yleisyydellä aineistossa ei välttämättä ole merkitystä tutkimukselle. Teemoittelun ja tyypittelyn ero on, että tyypittely pyrkii tekemään aineiston perusteella yleistyksiä tiivistämällä useampia esimerkkejä tyyppiesimerkeiksi; teemoittelussa ei tehdä tällaisia yleistyksiä vaan aiheita käsitellään vapaammin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105–107)

Analyysissani olen järjestänyt huomioni teemoittain kahden suuremman kokonaisuuden alle sen mukaan, kumpaan tutkimuskysymykseen ne vastaavat. Valitsin teemat käytyäni aineiston ensimmäistä kertaa läpi, mutta päivitin teemavalintojani sen mukaan, mitä aineistosta paljastui analyysin aikana; jotkin teemoista osoittautuivat tarkemmin tarkasteltuina tekstien kannalta yhdenmukaisiksi tai harhaanjohtavasti nimetyiksi, kun taas muutama uusi teema nousi esiin esimerkkejä luokitellessa. Teemat perustuvat niihin teksteistä nousseihin piirteisiin, joita aineiston tekstit yhdistävät kääntäjän työhön ja motivaatioon.

5 Analyysi

5.1 Kääntäjän taidot ja työnkuva

Vastatakseni tutkimuskysymykseen ”Miten kääntäjän rooli ja työ esitetään joukkoistetun kääntämisen rekrytoinnissa?” kokosin teemoja, jotka kuvaavat kääntäjältä oletettuja taitoja, valmiuksia, tai muita kääntäjän rooliin liitettyjä ominaisuuksia. Alustavan aineiston tarkastelun perusteella totesin, että teksteissä esiintyviä teemoja ovat ensinnäkin *Ammattimaisuus*, eli toisin sanoen kääntäjän professionalismin painottaminen. Toinen samankaltainen teema on *Koulutus*, eli viittaukset kääntäjältä vaadittavaan koulutukseen. Ammatillisen ja akateemisen taustan sijaan jotkut tekstit voivat painottaa teemaa *Muut näytöt* kääntäjän taitotason arvioimiseksi. Näiden kolmen teeman vastapainona käsittelen niin sanottua *Matalan kynnyksen* teemaa, eli vetoamista ideaan, että kääntäminen on kenen tahansa helposti saatavilla oleva identiteetti. Matalan kynnyksen kaltainen teema on *Joustavuus*, joka eroaa siitä siten, että joustavuus ei liity niinkään kääntäjän työn aloittamiseen vaan ideaan kääntäjän työstä ajallisesti tai paikallisesti joustavana. Seuraava kääntäjän roolin ominaisuuksiin liittyvä teema on *Yhteisöllisyys*, mikä tarkoittaa kääntäjäyhteisön merkityksen painottamisen osana kääntäjän työtä. Viittaukset kääntäjältä odotettuihin taitoihin voidaan asettaa teemojen *Kielelliset kompetenssit* ja *Muut taidot* alle. Kielelliset kompetenssit on erotettu omaksi kategoriakseen, koska ne korostuivat aineistossa merkittävästi muiden kompetenssien edellä. Viimeisenä tähän tutkimuskysymykseen vastaavana teemana ovat mahdolliset *Parafraasit* eli erilaiset sanalliset viittaukset kääntäjän roolissa oleviin toimijoihin projektissa. Tähän yläkategoriaan luettavat aineistoesimerkit esitetään tarkemmin taulukoissa 3, 4, 5, 6, 7 ja 8.

5.1.1 Ammattimaisuus

Tutkimuksen kohteena olevista projekteista vain One Hour Translation nimenomaisesti hakee ammattikäntäjiä (professional translator) (O2). OHT pyytää jäseneksi hakevia kääntäjiä esittämään CV:nsä ja mahdolliset ammatilliset sertifikaatit (O3), sekä täyttämään profiilisivun, johon kuuluu tiedot kääntäjän kielitaidosta, asiantuntijuudesta (expertise) ja saatavuudesta (O1). Mozilla pyytää myös hakijoita kertomaan ammatillisesta taustastaan (M1), joskin ammatillisen kokemuksen puuttuminen ei ilmeisesti estä henkilöä kääntämästä Mozillalle. Gengo (G1) ja Conyac (C2) kertovat jäseniinsä kuuluvan myös ammattilaisia. Gengo huomauttaa, että kääntäjiin pätevät tietyt työelämän rajoitteet; henkilö, joka on alaikäinen, tai joka asuu Yhdysvalloissa, mutta ei ole syystä tai toisesta lain mukaan kelvollinen

työskentelemään siellä, ei voi kääntää Gengolle (G2). Gengo myös velvoittaa kääntäjänsä sopimaan paitsi kääntäjän työsopimuksen (translator's agreement), myös vaitiolosopimuksen (non-disclosure agreement) (G2) Steam käännösprojekti sanoo eksplisiittisesti, ettei kääntäjillä ole vaitiolovelvollisuutta, mutta Steam pyytää kääntäjiään olemaan huomaavaisia ja välttämään ”spoilereita” (S1), eli olemaan paljastamatta tulevaa materiaalia ulkopuolisille käyttäjille, jotta jännitys säilyisi.

TED:in käännöstoimeksiannoissa on aikaraja (T2), minkä voi lukea ammattimaiseksi käytännöksi.

5.1.2 Koulutus

Taulukko 3: Ammattimaisuuden ja koulutuksen teemat aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
gengo 2	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammatillinen käytäntö	Ei voi kääntää Gengolle, jos ei ole lupaa työskennellä USAssa mutta asuu siellä
gengo 2	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammatillinen käytäntö	Translator agreement + translator non-disclosure agreement
steam 1	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammatillinen käytäntö	Ei NDA:ta mutta pyydetään olemaan huomaavainen ja olemaan spoilaamatta
steam 1	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammatillinen käytäntö	Jos käännökset ovat jatkuvasti riman alla, ” your participation on Steam Translation might come to an end”
ted 2	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammatillinen käytäntö	Käännöksissä on aikaraja
gengo 1	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Kääntäjän työpöytä on suunnattu sekä ammattilaisille että aloittelijoille
mozilla 1	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Tietoja kääntäjästä: ammatillinen ja tekninen tausta
oht 1	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Profiili: kielitaidot, asiantuntijuus, saatavuus
oht 2	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Jos olet ammatillinen kääntäjä, olet tervetullut
oht 3	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Profiiliin CV ja ammatilliset sertifikaatit
oht 3	Kääntäjäys	5.1.1 Ammattimaisuus	Ammattitausta	Relevantti akateeminen historia ja työkokemus profiiliin
gengo 2	Kääntäjäys	5.1.2 Koulutus		Et tarvitse akateemisia kvalifikaatioita
oht 1	Kääntäjäys	5.1.2 Koulutus		Profiiliin asiantuntijuus
oht 3	Kääntäjäys	5.1.2 Koulutus		Olet tervetullut liittymään, jos sinulla on relevantti akateeminen historia

One Hour Translationin mukaan kääntäjät, joilla on asiaankuuluva koulutustausta (”relevant academic history”), ovat tervetulleita liittymään (O3). Liittymisprosessiin kuuluu profiilisivu, johon tulee täyttää tiedot kääntäjän asiantuntijuudesta (O1).

Gengon kääntäjät eivät tarvitse liittyäkseen kvalifikaatioita tai kokemusta (G2). Koulutus ei tule esille muissa aineiston projekteissa, joten voidaan olettaa, että muutkaan projektit eivät erityisesti vaadi kääntäjiltä koulutustaustaa.

5.1.3 Muut näytöt

Gengon hakijoiden on tehtävä kaksiosainen testi (G1). Myös One Hour Translation vaatii kääntäjiltä netissä tehtävää koetta ammatillisen profiilin täyttämisen lisäksi (O1). Steamin hyväksyntäprosessiin kuuluu kaksivaiheinen hakemusmenettely, jonka sisältöä ei kerrota tarkemmin (S1). Samoin TEDin vapaaehtoisääntäjät täyttävät hakemuksen (T2), jossa heidän on kerrottava lyhyesti itsestään ja siitä, miksi ovat kiinnostuneita kääntämään vapaaehtoisina.¹

Sekä Steamin (S1) että One Hour Translationin (O1) kääntäjien käännöksiä arvioidaan. Steamin tapauksessa arvioijat ovat selkeästi toisia kääntäjä-käyttäjiä, mutta OHT ei selvennä arviointikäytäntöjään tarkemmin. Steam myös toteaa epämääräisesti, että kääntäjät, jotka tuottavat jatkuvasti ala-arvoisia käännöksiä joutuvat lähtemään projektista ("– – your participation on Steam Translation might come to an end") (S1). Conyacin käyttäjät voivat tehdä kieliparikohtaisen testin, jonka läpäistyään he pääsevät ylemmälle tasolle Conyacin kääntäjäasteikossa (C1). TEDin kääntäjät, jotka ovat tekstittäneet 90 minuuttia, pystyvät arvioimaan muita tekstityksiä (T2).

5.1.4 Matala kynnyks

Ubuntu nimeää matalan kynnyksen (low entry barrier) projektin avainarvoksi, jotta kääntäminen olisi helppoa ja hauskaa (U2). TED haluaa tekstittäjien tuntevan hyvät tekstityskäytännöt ja tarjoaa hakijoille TEDin kirjoittaman artikkelin niihin tutustumiseksi (T2).

Osallistuakseen Steamin kääntämiseen henkilö tarvitsee vain Steamin käyttäjätilin ja hyvän VAC (Valve Anti-Cheat, Valven automaattinen järjestelmä, joka havaitsee tietokoneelle asennettuja huijausohjelmia²-statuksen (S1). Kun projektiin on liittynyt, siihen voi myös palata takaisin milloin haluaa (S1).

---

¹

<https://www.youtube.com/watch?v=Nua96nvkIF4&list=PLuvL0OYxuPwxQbdq4W7TCQ7TBnW39cDRC>

² <https://support.steampowered.com/kb/7849-RADZ-6869/>

Conyac ilmoittaa eksplisiittisesti, että jäseneksi hakeville ei ole sisäänpääsytestiä (C1). Vaikka Gengolla onkin sisäänpääsytesti, aloittelijat ovat tervetulleita (G2).

Taulukko 4: Muut näytöt ja matala kynnys teemoina aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
gengo 1	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Hakijan arviointi	Kaksiosainen testi
oht 1	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Hakijan arviointi	Liittymiseen nettitestit
steam 1	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Hakijan arviointi	Kahden askeleen hakemusmenettely
ted 2	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Hakijan arviointi	Hakemus
conyac 1	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Kokemus projektissa	Kääntäjillä on rating ja korkeampi rating tarkoittaa parempaa palkkaa
oht 1	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Kokemus projektissa	Työstä saa arvioita
ted 2	Kääntäjäys	5.1.3 Muut näytöt	Kokemus projektissa	Käännösten tarkistaminen: kun olet tekstittänyt 90 minuuttia
conyac 1	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		Ei testiä liittymiseen
steam 1	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		Osallistuakseen tarvitsee vain Steamin käyttäjän
steam 1	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		Kuka voi liittyä: kuka tahansa jolla on hyvä VAC status ja Steam-yhteisön käyttäjä
ted 2	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		TED on linkittänyt käyttämänsä tekstityskäytännöt
ubuntu 2	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		Kääntäminen on helppoa ja hauskaa
ubuntu 2	Kääntäjäys	5.1.4 Matala kynnys		Matala kynnys on avainarvo

5.1.5 Joustavuus

Suurin osa tutkittavista projekteista vetoaa jossain määrin joukkoistetun kääntämisen joustavaan luonteeseen. Conyac painottaa mahdollisuutta työskennellä kotoa, pienistä toimistoista, tai osa-aikaisesti sekä toteaa, että käyttäjä voi työskennellä missä ja milloin vain, jos hänellä on käytössään tietokone (C1). Myös Gengo (G1) ja One Hour Translation (O2) toteavat, että kääntäjä voi työskennellä milloin haluaa. Ubuntun kääntäjän vaatimuksissa sanotaan, että kääntäjä tarvitsee vapaa-aikaa, mutta kääntäjä päättää itse, kuinka paljon aikaa hän projektille omistaa (U2).

Sen lisäksi, että kääntäjä voi Conyacin mukaan kääntää missä ja milloin haluaa, hän voi myös valita, mitä haluaa kääntää (C1). Gengon mukaan kääntäjä voi valita itselleen mielenkiintoisia tekstejä (G1), ja myös One Hour Translationin kääntäjät voivat valita, minkä projektin ottavat kääntääkseen (OHT 5).

Taulukko 5: Joustavuuden teema aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
conyac 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Työskentele kotoa, pienistä toimistoista, osa-aikaisesti
conyac 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Työskentele missä ja milloin vain, jos sinulla on kone
conyac 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Käännä vapaa-ajallasi niin paljon kuin haluat ja mitä haluat
gengo 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Esittelyssä osa-aikatyöskentelevä äiti
gengo 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Tee työtä milloin haluat
oht 2	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Työskentele milloin haluat
steam 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Kerralla sisään, aina tervetullut takaisin
ubuntu 2	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Ajallinen joustavuus	Vaaditaan vapaa-aikaa, mutta päätät itse kuinka paljon käytät aikaa
gengo 1	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Toimeksiantojen joustavuus	Valitse käännöksiä, jotka kiinnostavat sinua
oht 5	Kääntäjäyys	5.1.5 Joustavuus	Toimeksiantojen joustavuus	Päätä, haluatko työskennellä jonkun projektin parissa
mozilla 2	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisön tuki	Kommunikointi: kysy apua

5.1.6 Yhteisöllisyys

Melkein kaikki tutkittavat projektit toivat esille yhteisöllisyyden osana kääntäjän toimintaa, tyypillisesti vertaistuen tai -arvioinnin muodossa. Lisäksi TED:in mukaan käännösprojekti alkoi yhteisön aloitteesta, jonka jälkeen TED loi käännösprojektin mahdollistavan systeemin (T3). Conyac viittaa palveluunsa tapana tutustua kääntäjiin ympäri maailmaa ("Conyac is a great way to connect with other translators all around the world") (C1). TEDin kääntäjäsivun uutisissa mainitaan erilaisia yhteisötapaamisia, joihin TEDin kääntäjät ovat osallistuneet:

TED Translators at TED2018

On April 10, TED2018 kicked off in beautiful Vancouver, BC, under the banner of The Age of Amazement. More than 2,000 attendees from 57 countries converged on the city for five days of, well, amazing talks from over 100 speakers and performers.

TED Translators in São Paulo for TEDxCampinas and more

On March 17, TEDxCampinas went down near the city of São Paulo, Brazil, at the Municipal Theater José Castro Mendes. The sold-out event was organized by veteran TED Translator and TED2017 Translator delegate Mario Gioto, and had as its theme O Presente do Amanhã (The Gift of Tomorrow).

TED Translators at TEDWomen 2017

TEDWomen 2017 went down in New Orleans recently, and 10 TED Translators were in attendance to represent the global TED Translators community.

(T1, haettu 20.2.2019)

Steamin kääntäjillä on mahdollisuus antaa palautetta toisille kääntäjille (S1). Conyac painottaa, että kääntäjillä on mahdollisuus saada toisilta kääntäjiltä sekä palautetta että tukea ongelmallisissa tilanteissa (C1, C2). Conyac luonnehtii yhteisöään avuliaaksi (”No worries, we have a helpful community – ”) (C3). Myös Gengo tuo esille yhteisön roolin (”Supportive community”); Gengon kääntäjät voivat saada palautetta ammattilaisilta, antaa neuvoja toisilleen ja jakaa ideoita foorumien välityksellä (G1).

Taulukko 6: Yhteisöllisyyden teema aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
mozilla 2	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteistyötaidot	Yhteistyö on ohjenuora
steam 1	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteistyötaidot	Kyky antaa palautetta toisille käyttäjille
ubuntu 2	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteistyötaidot	Vaaditaan yhteistyöhalukkuutta
conyac 1	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisökeskeisyys	Hyvä tapa tutustua kääntäjiin ympäri maailmaa
gengo 1	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisökeskeisyys	Ideoiden jakaminen
mozilla 1	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisökeskeisyys	"Liity keskusteluun"
ted 3	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisökeskeisyys	Alkoi yhteisön aloitteesta
conyac 1 & 2	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisön tuki	Kysy apua ja saa palautetta muilta kääntäjiltä
conyac 3	Kääntäjäyys	5.1.6 Yhteisöllisyys	Yhteisön tuki	Avulias yhteisö

Myös Mozilla (M1) ja Ubuntu (U1) viittaavat joukkoihinsa yhteisinä. Mozilla kannustaa kääntäjiään liittymään keskusteluun (”Join the discussion!”) ja korostaa projektissa olevan monia tapoja, joilla käyttäjät voivat saada äänensä kuuluviin (M1). Mozillalla on myös kaksi ohjenuoraa, joita he kutsuvat nimellä ”L10n maxims”; molemmat liittyvät yhteisöön, sillä toinen (”Communication”, kommunikaatio) kuuluu ”Be very vocal”, ja toinen (”Collaboration”, yhteistyö) kuuluu ”The more people involved, the merrier.” (M2) Mozillalla onkin lokalisaatiotiimin käytössä IRC-kanava ja kolme Googlen alustalla toimivaa uutisryhmää (M2). Ubuntu ”kääntäjän minimivaatimuksissa” mainitaan erikseen yhteistyökyky (”Be collaborative”) (U2).

5.1.7 Kielelliset kompetenssit

Steam kehottaa kääntäjiään keskittymään yhteen kieleen englannin lisäksi (S1). Conyacin mukaan kääntäjän on oltava kaksikielinen tai luottaa kielitaitoonsa (C1). Conyacin taitovaatimukset kääntäjälle ovat ilmeisesti kokonaisuudessaan, että kääntäjän tulee osata

kommunikoida kahdella eri kielellä (C3). TED toivoo tekstittäjiltään niin ikään ”sujuvaa kaksikielisyyttä” (T2). TED:in transkriboijien tulisi osata transkriboitavaa kieltä sujuvasti (T2). One Hour Translation taas päinvastoin toteaa, että ”Merely being a native speaker is not enough to qualify as a translator”, viitaten siihen, että kääntäjältä vaaditaan taitoja, joita pelkkä synnynnäinen kielitaito ei kata (O3).

Conyac pitää kääntämistä keinona hyödyntää kieliä, joita käyttäjä on opiskellut (C2). Yksi Gengon sivuilla esittelystä esimerkikikääntäjistä esitellään kielenopiskelijana (G1).

Taulukko 6: Kielelliset kompetenssit aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Esimerkki
conyac 1	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Bilinguaali tai luottaa kielitaitoonsa
conyac 2	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Hyödynnä kieliä, joita olet opiskellut
conyac 3	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Kuka voi kääntää: jos osaa kommunikoida kahdella eri kielellä
gengo 1	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Esittelyssä kielenopiskelija
gengo 2	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Kokeneet kääntäjät ja aloittelijat joilla on vahvat kielikyvyt
oht 3	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Natiivipuhuja ei ole tarpeeksi
steam 1	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Keskity yhteen kieleen englannin lisäksi
ted 2	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Vaaditaan sujuva kaksikielisyyys
ted 2	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Transkriboijien on oltava sujuvia transkribointikielessä
ubuntu 2	Kääntäjäys	5.1.7 Kielelliset kompetenssit	Vaaditaan kielitietoa

5.1.8 Muut taidot

Gengon mukaan jotkut kääntäjille tarjottavista töistä vaativat CAT-työkalujen käyttöä (G3). Mozillan suomenkielinen lokalisointitiimi katsoo työnkuvaan kuuluvaksi varsinaisen kielenkääntämisen lisäksi lokalisoinnin, jonka tiimi sanoo tarkoittavan sisällön muokkaamista suomalaiseseen kulttuuriin sopivaksi (M3). TED edellyttää tekstittäjiltään hyvien tekstityskäytäntöjen osaamista (T2).

Yksi Gengon esittelemistä esimerkikikääntäjistä viittaa esittelyssään työelämätaitoihin ("Know your worth, know customers' expectations and find that balance...") (G1). One Hour Translationin usein kysytyistä kysymyksistä (O2) käy ilmi tietyt kääntäjän työhän kuuluvat puolet; eräs artikkeli käsittelee asiakkaan kanssa kommunikoimista, ja toinen kääntäjän tekemää laadunvalvontaa. On kuitenkin huomioitava, että nämä eivät ole taitoja, joita nämä kielipalvelut eksplisiittisesti toivovat kääntäjiltään.

Mozillan ja Ubuntun tapauksissa käännösprojekti on organisoitu ryhmiin, joita hallitsevat niin ikään vapaaehtoisosallistujat. Implisiittisesti tämä tarkoittaa, että näissä projekteissa kääntäjä voi – mikäli hän päättää perustaa uuden lokalisaatioryhmän – hyödyntää projektinhallintataitoja. Mozillan mukaan osa vapaaehtoisääntäjistä auttaa Mozillaa myös muilla tavoilla (M2), mitä ei tarkemmin eritellä, mutta oletettavasti viittaa softwarekehitykseen. Mozilla pyytääkin kääntäjäksi ilmoittautuvia kertomaan teknisestä osaamisestaan ja taustastaan (M1). Sen sijaan Ubuntu nimenomaan toteaa, ettei kääntäjiltä vaadita teknisiä tietoja (U2).

Taulukko 7: Muut taidot aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
mozilla 3	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Kulttuuriset taidot	Lokalisointi: sisällön muokkaaminen suomalaisen kulttuuriin sopivaksi
oht 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Laadunvalvonta	Laadunvalvonta
ted 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Laadunvalvonta	Käännösten tarkistaminen: kun olet tekstittänyt 90 minuuttia
mozilla 1	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Projektinhallinta	Mahdollisuus aloittaa uusi lokalisaatiotiimi
mozilla 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Projektinhallinta	Ryhmien hallinta kääntäjien käsissä, sisältävät usein ihmisiä jotka auttavat Mozillaa muutenkin
ubuntu 1	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Projektinhallinta	Uuden käännöstiimin luominen
gengo 3	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Tekniset taidot	Joissain töissä tarvitaan CAT-työkaluja
ubuntu 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Tekniset taidot	Ei tarvita teknistä tietoa
ted 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Tekstuaaliset taidot	Pitää tuntea TEDin hyvät tekstityskäytännöt
gengo 1	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Työelämätaidot	"Know your worth, know customers' expectations and find that balance..."
oht 2	Kääntäjäyys	5.1.8 Muut taidot	Työelämätaidot	Asiakkaan kanssa kommunikointi

5.1.9 Parafrasit

One Hour Translation viittaa kääntävän joukon jäseniin freelance-kääntäjinä (O5). Conyacin mukaan heidän käyttäjäkuntansa vaihtelee aloittelijoista ”kielellisiin ammattilaisiin” (”linguistic pros”) (C2). Kääntäjille tarkoitettu rekisteröintivaihtoehto Conyacissa on ”kaksikielinen käyttäjä” (”bilingual user”) (C3). Gengo viittaa kääntäjäjäseniinsä kielen rakastajina (”language lovers”) ja kertoo kääntäjäyhteisönsä koostuvan kielenoppijoista, [kielestä] innostuneista sekä ammattilaisista (”language learners, enthusiasts, and professionals”) (G1). Gengolla on palveluksessaan myös kielen erikoisasiantuntijoita (”Language Specialist”), jotka ovat ammattikääntäjiä (G2). Kääntäjä voi hakea kieliassiantuntijan rooliin erillisellä hakemuksella (<https://support.gengo.com/hc/en-us/articles/231441587>).

Mozilla viittaa projektiin johdonmukaisesti lokalisointiprojektina, josta käytetään lyhennettä L10n (M1, M2). Mozilla ei myöskään puhu kääntäjistä kääntäjänä (translator), vaan lokalisaatiotiimin jäsenenä (”members of a L10n team”), lokalisoijina (”localizers”), tai yksinkertaisesti käyttäjinä (M2). Toisin kuin muut projektit, TED kutsuu kääntäjiään usein vapaaehtoisiksi (volunteers) (T2).

Taulukko 8: Parafraasit kääntäjästä aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Esimerkki
conyac 1 & 2	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Aloittelijoista kielellisiin ammattilaisiin
conyac 3	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Bilingual user
gengo 1	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Language lovers
gengo 1	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Global network of language learners, enthusiasts, and professionals
gengo 2	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Language Specialist: ammattikäntäjä, joka tarkistaa testit
mozilla 2	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	L10n
ted 2	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Volunteer
ubuntu 1	Kääntäjäys	5.1.9 Parafraasit	Eroteltu: a translator, a user, a developer

5.2 Kääntäjän motivointi

Toinen tutkimuskysymyksistäni on ”Millä keinoin kääntäjiä motivoidaan liittymään projekteihin?”, johon vastaavat teemat käsittelevät erilaisia teksteissä toistuvia motivaation lähteitä. Ensimmäisenä motivaatiokeinona on luonnollisesti Palkka eli rahallinen korvaus, joka on ammattikäntäjän perinteinen motivaation lähde. Toinen teema on Huvi, joka tarkoittaa kääntämistä nautintoarvon takia, mikä tällaisissa projekteissa yhdistyy usein pelillisyyden ja playbourin käsitteisiin. Kääntäjää voidaan motivoida myös osallistumaan jonkin muun hyödyn perusteella. Tällaiset motivaatiot voidaan jakaa Taitojen kehittämiseen, eli projektiin osallistumisen esittäminen mahdollisuutena parantaa kielellisiä tai muita kääntämiseen liittyviä taitoja, sekä Työssä etenemiseen, eli projektin esittäminen ponnahduslautana työelämässä, tai muihin viitauksiin paremmista ansaintamahdollisuuksista. Seuraavana motivaatioteemana on Hyödyn levittäminen, joka kattaa osallistujan altruismiin ja humanitäärisiin arvoihin vetoamisen. Viimeinen kategoria on Muut motivaatiotekijät, jotka eivät selkeästi yhdisty suurempiin kokonaisuuksiin. Motivointia koskevat aineistoesimerkit on esitetty tarkemmin taulukoissa 9, 10, 11, 12 ja 13.

5.2.1 Palkka

Palkan käyttäminen motivaationa jakautuu pohjimmiltaan sen mukaan, onko rekrytoiva taho kielipalvelu vai vapaaehtoisprojekti. Jälkimmäisessä tapauksessa projektit joko viittaavat

kääntäjiin vapaaehtoisina tai eksplikoivat projektiin osallistumisen olevan vapaaehtoista (S1, M3). Kielipalvelut ovat kaikki palkallisia.

Taulukko 9: Palkka teemana aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Esimerkki
conyac 1	Motivointi	5.2.1 Palkka	Kääntäjillä on hierarkia ja korkeampi arvo tarkoittaa parempaa palkkaa
conyac 1 & 2	Motivointi	5.2.1 Palkka	Kääntäminen on metodi kykyjen kehittämiseen, mutta sillä voi myös tienata rahaa
conyac 1 & 2	Motivointi	5.2.1 Palkka	Tienaa rahaa
gengo 1	Motivointi	5.2.1 Palkka	Palkka riippuu kieliparista
gengo 3	Motivointi	5.2.1 Palkka	Palkka vaihtelee
mozilla 3	Motivointi	5.2.1 Palkka	Osallistuminen on vapaaehtoista (ei palkkaa)
oht 1	Motivointi	5.2.1 Palkka	Tienaa rahaa
oht 1	Motivointi	5.2.1 Palkka	Palkka maksetaan erityiselle luottokortille
oht 5	Motivointi	5.2.1 Palkka	Tienaa rahaa
steam 1	Motivointi	5.2.1 Palkka	Osallistuminen on aina vapaaehtoista (ei palkkaa)

Gengon mukaan kääntäjän palkka riippuu kieliparista kysynnän vaihtelun takia (G1) ja siihen vaikuttavat myös alan perushinnat (”baseline rates in the industry”) sekä kääntäjien elämiskulut (”our translators’ cost of living”)(G3). Kunkin käännöksen laskettu hinta näkyy käännösnäkymässä käännöksen yhteydessä (G3) Gengo myös painottaa maksujärjestelmänsä kätevyyttä (”Invoicing is a thing of the past. At Gengo, translation payments are automatically added to your account.”) (G1). Gengolla on myös tukiartikkeli, joka selittää, miten käyttäjättilille maksetut palkkiot saa pankkitilille (G3).

One Hour Translation korostaa myös palkansaannin joustavuutta (”Get paid anytime you want”) (O1, O2). Maksuinfrastruktuuriin liittyvänä erikoisuutena OHT:n kääntäjille on erityinen MasterCard-luottokortti, jolle palkan voi saada suoraan (O1).

Conyacin rekrytoinnissa rahan tienaaaminen on useasti esillä, mutta palkka on silti usein toissijaisessa asemassa (”— by making translations you can *even* earn some extra money over time”, oma korostus, C1) ; palkka on usein esitetty sivutuotteena kielenoppimiselle (”Of course translation is the premier method for increasing your language skills, but it can also gain you a little extra money.”) (C2) Toisaalta palkkaa on mahdollista kasvattaa (”The harder you try the more compensation you will receive.”) ylenemällä Conyacin kääntäjähierarkiassa (C1).

5.2.2 Huvi

Conyacin mukaan kääntäjän käännettäväksi tulevat tekstit ovat itsessään mielenkiintoisia (C3). Samoin Gengon mukaan kääntäjä voi valita itseään kiinnostavia tekstejä (G1). Lisäksi Gengon

käännöstyökalualusta tekee Gengon mukaan kääntämisestä hauskaa ("Our state-of-the-art workbench makes working on a PC, tablet or smartphone fun – –") (G1). Mozilla viittaa lokalisointiin ideaalitapauksessa hauskana toimintana ("Localizing Mozilla products is a lot of work (and fun) – –", "In order to be successful and have fun with localizing Firefox – –") (M2). Myös uuden lokalisointitiimin aloittaminen on "jännittävää ja palkitsevaa" ("exciting and rewarding"). Samalla tavoin Ubuntu tähtää siihen, että Ubuntun kehittäminen olisi hauskaa ja helppoa (U2). Eräs Gengon esittelemistä esimerkkikäytäjästä sanoo alkaneensa kääntämään ja huomanneensa nauttivan siitä (G1).

Taulukko 10: Huvien teema aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
conyac 1	Motivointi	5.2.2 Huvi	Pelillisuus	Käännöskilpailut
oht 1	Motivointi	5.2.2 Huvi	Pelillisuus	Badget ja käännöstatot
steam 1	Motivointi	5.2.2 Huvi	Pelillisuus	Core Teams -listat
conyac 3	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	Käännä kiinnostavia tekstejä
gengo 1	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	Valitse käännöksiä jotka kiinnostavat sinua
gengo 1	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	Kääntäjän työpöytä tekee työskentelystä hauskaa
mozilla 2	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	"A lot of work (and fun)", "have fun localizing"
mozilla 2	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	Lokalisointitiimin aloittaminen on jännittävää ja palkitsevaa
ubuntu 2	Motivointi	5.2.2 Huvi	Sisäsyntyinen ilo	Kääntäminen on helppoa ja hauskaa

Conyac järjestää säännöllisesti käännöskilpailuja (C1). Muita pelillisiä elementtejä käyttää esimerkiksi Steam, jolla on leaderboards-tyyppinen lista. Steamin järjestelmässä kuukausittain aktiivisimmat kääntäjät kussakin kieliparissa näkyvät osana niin kutsuttua Core Teams-listausta, joka on top 5 -lista. Listalle pääsevät tai kuukauden tiimityöluvut (team effort number) saavuttavat kääntäjät myös "kasvavat tasoa" (level up). Tasoa kasvamalla kääntäjät voivat saada Steam-profiiliinsa kääntäjäbadgen, joka on aluksi pronssinen, mutta jonka voi lisätasolla päivittää hopeiseksi ja lopulta kultaiseksi. Toisaalta Steam myös huomauttaa, että kääntäjän päämotivaation tulisi olla parhaan mahdollisimman käännöksen tarjoaminen omankielisille käyttäjille. (S1)

One Hour Translationilla on myös tasoon (seniority level) perustuva badge-järjestelmä. Päästäkseen ensimmäiselle tasolle (bronze translator) kääntäjän on käännettävä 10000 sanaa.

Korkeimmilla tasoilla (silver, gold, platinum) tasolle pääsemiseen vaikuttavat sanamäärän lisäksi käännettyjen projektien määrä, projektien viimeaikaisuus sekä muut tekijät. (O1)

5.2.3 Taitojen kehittäminen

Conyac painottaa kääntämistä kielen oppimisen apuna (“For those of you who are coming home from studying abroad, or people who are studying a language on your own – – not only will you improve your languages skills, but also have the opportunity to – – meet all sorts of people”), ja pitää oppimista palkkaa tärkeämpänä motivaationa (“Of course translation is the premier method for increasing your language skills, but it can also gain you a little extra money”) (C2). Yksi kolmesta pääkohdasta Conyacin rekisteröintisivulla on kokonaan taidonkehityksaiheinen (“Improve your translation skills”) (C3). Conyacin mukaan kääntäjät, jotka eivät luota taitoihinsa kovin paljon, voivat kehittyä vähitellen kääntämällä lyhyitä lauseita (“Even if you do not have much confidence in your translation abilities, start with short sentences and build up your skill little by little”) (C1). Kääntäjiä kannustetaan liittymään lupaamalla, että he voivat oppia kokeneilta ammattikääntäjiltä (C1, C2, C3).

Mozillan suomalainen lokalisointitiimi nimeää myös projektin tilaisuudeksi ”kehittää kielellistä osaamistasi ja englanninkielisen sisällön kääntämistä suomen kielelle ja Suomen kulttuuriin sopivaksi” (M3). Gengolla on aloitteleville kääntäjille suunnattuja kääntämistaitoa kehittäviä verkko-oppaita (G1).

5.2.4 Työssä eteneminen

Gengon kääntäjien on mahdollista tehdä erillinen ammattikääntäjän testi (pro qualification test), jonka läpäistyään he voivat saada vaativampia mutta parempipalkkaisia toimeksiantoja (G1). Gengolla on myös Language Specialist -rooli, johon haetaan ammattikääntäjiä ja jota varten on tehtävä testi, mutta aineiston teksti ei selvennä, onko kyse samasta testistä (“Pass our Pro qualification test to unlock access to more challenging projects at higher reward rates”, G1). Kieliasiantuntijoille on tavallisia kääntäjiä tiukemmat vaatimukset ja Gengon mukaan he ovat yleensä freelance-kääntäjiä, jotka työskentelevät sivutoimisesti Gengolle³.

Yksi Gengon esittelemistä esimerkkikääntäjistä aikoo sitaattinsa mukaan erikoistua tekniseen kääntämiseen ja käännöstieteeseen (G1), mikä viittaa siihen, että Gengo on hänelle osa työuraa.

---

³ <https://support.gengo.com/hc/en-us/articles/231441587>

Muuten aineiston tekstit eivät viittaa työssä etenemiseen projektien ja käännöspalveluiden ulkopuolella.

Taulukko 11: Taitojen kehittäminen ja työssä eteneminen teemoina aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Alateema	Esimerkki
conyac 1	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Jos et osaa mielestäsi, voit kehittyä vähitellen
conyac 1 & 2	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Opi kokeneilta ammattikäytäntöjä
conyac 2	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Kääntäminen on metodi kykyjen kehittämiseen
conyac 2	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Paranna käännöstaitoja ja tapaa kaikenlaisia ihmisiä
conyac 3	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Paranna käännöstaitoja
gengo 1	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Kehitä kykyjäsi uusille kääntäjille suunnattujen oppaiden avulla
mozilla 3	Motivointi	5.2.3 Taitojen kehittäminen		Tilaisuus kehittää kielellistä osaamista ja sisällön kääntämistä suomalaisen kulttuuriin sopivaksi
conyac 1	Motivointi	5.2.4 Työssä eteneminen	Palvelun sisällä	Kääntäjillä on hierarkia ja korkeampi arvo tarkoittaa parempaa palkkaa
gengo 1	Motivointi	5.2.4 Työssä eteneminen	Palvelun sisällä	Ylene (pro qualification test): haastavampia hyvätalokkaisempia projekteja
gengo 1	Motivointi	5.2.4 Työssä eteneminen	Projekti osana uraa	"I plan to specialize in technical translation and translation studies, due to the need for translator trainers in my country."

5.2.5 Hyödyn levittäminen

Steam korostaa, että kääntäjien työpanos vaikuttaa Steamin käyttäjiin maailmanlaajuisesti. Itse asiassa hyvän käännöksen tuottaminen käyttäjille on Steamin mukaan kääntäjälle itsessään pääasiallinen palkinto ("– your main gain should be delivering the best translation you and your team can offer for users of your language."). (S1) Ubuntun kääntäjien tavoitteeksi katsotaan samoin käyttöjärjestelmän tekeminen saavutettavaksi suurelle yleisömäärälle ("– make our Operating System of choice more accessible to millions of users in their own language). (U1)

Mozillan mukaan käännöstiimien tavoitteena on jakaa avoin netti kaikkien omankielisten kanssa (”to share the open web with everyone who shared their language”). (M2) Myös suomalainen lokalisaatiotiimi tuo esille ”internetin vapauden” Mozillan perusarvona (”Mozillan tavoitteena on pitää internet vapaana ja meidän suomenkielisten lokalisoijien tehtävänä on pitää Mozilla ja sen tuotteet suomenkielisille käyttäjille helposti lähestyttävänä ja äidinkielellä ymmärrettävänä”). (M3) TEDin mukaan kääntäjät auttavat TEDiä ideoiden levittämisessä (”enable inspiring ideas”, T1; ”spread ideas”, T2).

Taulukko 12: Hyödyn levittäminen teemana aineistossa

Teksti	Kategoria	Teema	Esimerkki
mozilla 2	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Halutaan jakaa netti kaikkien omankielisten kanssa
mozilla 3	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Mozillan tavoitteena on pitää netti vapaana
steam 1	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Panoksesi vaikuttaa käyttäjiin globaalisti
ted 1	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Mahdollista innostavia ideoita
ted 2	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Levitä ideoita
ubuntu 1	Motivointi	5.2.5 Hyödyn levittäminen	Motivaationa käyttäjärjestelmän tekeminen saavutettavammaksi

5.2.6 Muut motivaatiotekijät

TED ilmoittaa kääntäjien kreditoimisen olevan prioriteetti. Kääntäjät, joiden tekstityksiä on julkaistu, saavat profiilisivulleen listan julkaistuista tekstityksistään ja heidän profiilinsa näkyy TEDin kääntäjähakemistossa (translator directory). Lisäksi TEDin videosoitimessa näkyy tekstittäjän nimi (T2). Myös Steamin Core Teams -järjestelmä, joka toimii periaatteessa parhaiden kääntäjien listana, motivoi käyttäjiä näkyvyydellä (S1).

Conyac rakentaa kääntäjille kuvaa palvelustaan pikemminkin verkkoyhteisönä kuin kielipalveluna ja tarjoaa kääntäjille mahdollisuutta verkostoitua muiden samanmielisten kanssa (”Conyac is a great way to connect with other translators all around the world”, C1) (”– – not only will you improve your languages skills, but also have the opportunity to go beyond borders and meet all sorts of people”, C2). Conyac houkuttelee siis kääntäjiä liittymään yhteisöllisyyden avulla.

Kielipalvelujen tapauksessa kääntäjälle annettavat työkalut esitetään lisämotivaattorina. Gengon käännösalusta (workbench) mainitaan työtä parantavana etuna (G1). Myös One Hour Translation lupaa kääntäjilleen pääsyn käyttämään OHT:n verkkotyökaluja (O1, O2).

Gengo viittaa abstraktisti ”rakkauteen kieltä ja kääntämistä kohtaan” (G1). Se on linjassa Gengon suosimien parafrasien, kuten ”language lover”, kanssa eikä ilmeisesti viittaa suoraan hupiin, vaan abstraktimpaan kääntämisen arvostamiseen.

Taulukko 13: Muut motivaatiotekijät aineistossa

Teksti	Kategori a	Teema	Alateema	Esimerkki
steam 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Näkyvyys	Core Teams
ted 2	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Näkyvyys	Kreditointi on prioriteetti: kääntäjien profiili, nimi kreditoidaan videosoitinissa
gengo 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Rakkaus työhön	Rakkaus kieleen ja kääntämiseen
gengo 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Rakkaus työhön	"I usually find a way to fall in love with every project I work on..."
gengo 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Työkalut	Kääntäjän työpöytä parantaa työskentelyä
oht 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Työkalut	Pääse käsiksi käännöstyökaluihin
conyac 1	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Verkostoituminen	Hyvä tapa verkostoitua kielenharrastajien kanssa
conyac 2	Motivointi	5.2.6 Muut motivaatiotekijät	Verkostoituminen	Tapaa uusia ihmisiä

6 Pohdinta

Tässä osassa tarkastelen analyysissä esille tulleita havaintoja käännös- ja poikkitieteellistä teoriaa ja tutkimusta tukenani käyttäen. Pohdinnan tarkoitus on sekä osoittaa analyysin havaintojen tieteellinen merkitys että asettaa ne laajempaan joukkoistettua kääntämistä koskevan diskurssin kontekstiin.

Analysoitavissa teksteissä oli huomionarvoista, että kuusi seitsemästä projektista ei ollut kiinnostunut kääntäjiensä ammatillisesta ja akateemisesta taustasta. Aineiston perusteella One Hour Translationin vaatimukset kääntäjän professionaalisuuden suhteen eivät ole joukkoistetulle kääntämiselle tyypillistä edes kaupallisissa kielipalveluissa, jotka maksavat kääntäjilleen palkkaa. Aineisto kattaa kuitenkin liian harvoja kielipalveluja, jotta ammatillisuuden vaatimuksien yleisyydestä voitaisiin sanoa mitään tyhjentävää. OHT:n rekrytointimalli on joka tapauksessa kuitenkin aiemman joukkoistettua kääntämistä käsittelevän keskustelun näkökulmasta Gengon ja Conyacin mallia harvinaisempi.

Se, että Gengo ja Conyac ovat päättäneet olla vaatimatta kääntäjiltään mitään ammatilliseen taustaan liittyen, on joukkoistetun kääntämisen periaatteiden perusteella ymmärrettävä ratkaisu. Matala kynnyks liittyä joukkoon lisää joukon kokoa, koska se avaa joukon ammattikäntäjien lisäksi muille potentiaalisesti kääntämiskykyisille käyttäjille. Conyacin tapauksessa matala kynnyks – joka seuraa siitä, ettei sisäänpääsyyn tarvita erillistä CV:n tai testin tarkastamista – tarkoittaa lisäksi, että rekrytointiin tarvittavien ajallisten ja henkilöllisten resurssien määrä on vähäisempi. Conyacin joukon voidaan katsoa olevan puhtaasti avoin, koska Conyacilla ei ole joukkoa sulkevia vaatimuksia. Siinä missä Gengo ei sulje käyttäjiä ammattitaustan puutteen perusteella ulos, heillä on oma sisäänpääsytestinsä.

Testien käyttäminen laadunvalvonnassa on myös osa Conyacin kääntäjäasteikkoa. Ammatillisten ja akateemisten sertifikaattien ulkopuolisten näyttöjen korostuminen projektien laadunvalvonnassa on merkillepantava piirre, joka näkyy sekä kielipalveluiden että organisaatiolähtöisten projektien toimintaperiaatteissa. CV:n sijaan projekteissa kääntäjä ansioituu joko erilaisten testien tai projektinsisäisen kokemuksen pohjalta. Conyac käyttää käännöstestejä kääntäjähierarkian ylempien kerrosten laadun takeena ja TEDin kääntäjät saavat mahdollisuuden arvioimaan tekstityksiä oltuaan aktiivisia ja tehtyään tietyn verran tekstitystyötä projektissa. Tällainen ansioituneiden ja aktiivisten kääntäjien erottelu vähemmän taitavista tai aktiivista on sopiva laaduntakaamisen menetelmä sellaisille joukoille, joiden halutaan

olevan mahdollisimman avoimia mutta toisaalta myös tuottavan kelvollista käännöstyötä. Toisaalta kuten Conyacin tekstien retoriikasta käy ilmi, tarkoitus ei ole vain poimia taitavat kääntäjät erilleen amatööreistä, vaan luoda eri taitotasojen välille liikkuvuutta. Toisin sanoen ideaalitapauksessa kääntäjä tulee mukaan projektiin matalan taitotason kääntäjänä matalan kynnyksen kautta ja sitten kehittää taitojaan käytännön käännöstyöllä ja ylenee sitä kautta ”ammattikääntäjäksi”.

Pelkästään Conyacin rekrytointimateriaalia tarkastelemalla ei voi sanoa, toteutuuko tällainen taitotason kasvaminen kielipalvelun ideaalin mukaisesti. Koska Conyac painottaa muilta kääntäjiltä oppimisen merkitystä osana jäsenyyttä, se esitetään eräänlaisena kisällijärjestelmänä, jossa kokeneet kääntäjät toimivat käytännönläheisesti opettajan roolissa. Kääntäjäyhteisö oppimisympäristönä ei ole ennenkuulumaton konsepti; sitä voisi verrata aiemmin mainittuun O’Haganin (2008) ajatukseen fanikäännösyhteisöstä kääntämisen oppimisympäristönä. Tarkemmin tarkasteltuna materiaalista ei kuitenkaan käy ilmi, kuinka syvällistä oppia yhteisössä jaetaan – tai kuinka painottunutta se on kielelliseen osaamiseen esimerkiksi kulttuurisen tai sisällöllisen kompetenssin sijaan. Lopulta Conyacin malli – ja Gengon, vaikka Gengon toimintatapa ei ole yhtä selkeästi strukturoitu taitotasojen ympärille – on käännöstieteen näkökulmasta problemaattinen, koska sen voi nähdä akateemisen ja standardoidun kääntäjäkoulutuksen ulkopuolisena tienä kääntäjän ammattiin. Kuten luvussa 2.1. todettiin, käännösala voidaan pitää aliammatillistuneena tai jatkuvan ammatillistumisen vaiheessa olevana alana. Ammattilaisten yritys kehittää kääntäjäkoulutukselle korkeatasoiset akateemiset standardit on selkeässä kontrastissa joukkoistamista käyttävien kielipalveluiden strategioiden kanssa.

Conyacin kääntäjähierarkia kuvastaa hyvin Jiménez-Crespon (2017) mainitsemaa käännöksen laadun suhteellisuutta internet-ajan kaupallisessa käännöskulttuurissa. Conyacin asiakas saa valita, minkä kääntäjän ammatillisuusasteikon portaan kääntäjän hän tekstilleen haluaa, ja hinta määräytyy sen mukaan. Oletettavasti asiakas siis saa sen laatuksen käännöksen, kuinka paljon on valmis maksamaan käännöksestä.

Ei kenties ole yllättävää, että tekstien näkemyksissä kääntäjältä vaadittavista taidoista kielelliset kompetenssit ovat ylliedustettuina kautta aineiston. Se, että suurin osa projekteista ilmaisee kelpuuttavansa potentiaaliset kääntäjät pelkästään kielellisen osaamisen perusteella, heijastelee ajatuksia luonnollisesta kääntämisestä. Kuten aiemmin on todettu, tällainen näkemys kääntämisestä on yhä yleinen käännösalan ja käännöstieteiden ulkopuolisten maallikkotahon

keskuudessa. Joukkoistettujen käännösprojektien voidaan katsoa olevan jokseenkin alan reunalla tai harmaalla alueella; toisaalta joukkoistavat pilvimarkkinapalvelut on luettava ammattimaisten käännöspalveluiden piiriin, toisaalta organisaatiolähtöisissä projekteissa projektin ylläpitäjät ovat mahdollisesti esimerkiksi IT-alalta eivätkä erityisesti käännösammattilaisia. Joka tapauksessa asenteidensa puolesta aineiston tekstien takana olevat tahot eivät ole käännöstieteellisesti erityisen ”valveutuneita”. Näkyvänä poikkeuksena on edelleen One Hour Translation, joka eksplisiittisesti toteaa, että kääntäjältä vaaditaan muutakin kuin natiivipuhujan kielitaito. Tämä on yllättävän selkeä irtisanoutuminen luonnollisen kääntämisen näkemyksestä. OHT ei selvennä, mitä konkreettisia taitoja kääntäjältä vaaditaan, koska heidän kääntäjien valikointijärjestelmä perustuu muodollisiin ansioihin eli ammatilliseen ja akateemiseen taustaan.

Mahdollisista muista kääntäjän kompetensseista kulttuurinen kompetenssi on edustettuna Mozillan suomenkielisen lokalisointitiimin rekrytoinnissa, jossa kulttuurillisten konventioiden tunteminen ja käyttäminen tekstin muokkauksen osana on sisällytetty lokalisaatioon. Keiran Dunne (2006) tiivistää lokalisaation tarkoittavan prosesseja, jotka käsittävät sekä tekstimuotoisen sisällön kääntämisen noudattamaan kohdelokaalin kieltä ja tekstikonventioita, että ei-tekstuaalisten elementtien adaptoimisen lokaalin kulttuurisiin ja teknisiin vaatimuksiin sopivaksi (Dunne 2006, 4). Mozillan kääntäjille suunnattu materiaali käsittää lokalisaation tekstuaalis-kulttuuristen aspektien kautta – se on se puoli lokalisaatioprosessista, jonka Mozilla on selkeimmin päättänyt joukkoistaa. On huomionarvoista, että missään muussa tekstissä ei viitata kulttuuriseen kompetenssiin, vaikka Steamin ja Ubuntun lokalisaatioprojektien käännettävä sisältö on todennäköisesti monella tapaa tekstuaalisesti ja kulttuuriselta syvyydeltään samantasoista kuin Mozillan. TEDin kääntäjiltä oletetaan hyvien tekstityskäytäntöjen tuntemista, mikä voidaan lukea kuuluvaksi tekstuaaliseen kompetenssiin.

Kiralyn kääntäjäkompetenssin näkökulmasta monet esimerkeistä, jotka analyysissä laskin yhteisöllisyyden alle, heijastavat myös suositeltua kompetenssia. Mozillan ja Ubuntun kehotukset yhteistyöhön vastaavat kääntäjäkompetenssin pohjaideaa, johon kuuluu kääntäjän kyky toimia yhdessä muiden kääntäjien ja käännösprosessiin kuuluvien asiantuntijoiden ja ammattilaisten kanssa. Mozillan ja Ubuntun yhteisöllisyysesimerkit eroavatkin muista siinä, että vaikka yhteisöllisyys yleensä esitetään kääntäjää tukevana voimavarana, näissä kahdessa projektissa yhteisön kanssa vuorovaikuttaminen on kääntäjältä vaadittu taito. Mozillan käännösprojektissa kääntäjä voi hyödyntää vielä laajempia vuorovaikutustaitoja, mikäli hän

päättää luoda oman lokalisaatiotiimin. Kiralyn kääntäjäkompetenssi viittaa sellaisenaan toki pikemminkin tilanteisiin, joissa kääntäjän ja asiantuntijoiden rooleissa olevat henkilöt ovat työelämässä tehtäviään toteuttavia ja niihin koulutettuja ammattilaisia, mutta kuten O'Hagan (2008) on soveltanut käsitettä fanikääntämiseen, mielestäni kääntäjäkompetenssista voidaan puhua myös tässä yhteydessä, vaikka vain vertailun vuoksi. Joukkoistetuissa käännösprojekteissa kääntäjien roolissa olevilla henkilöissä on projektin sisäisen yhteisön mittapuulla asiantuntemusta, ja kuten aiemmin on todettu, joukkoistaminen pyrkii tuottamaan käyttäjien itsensä hyväksymän käännöksen. Mozillan ja Ubuntun vaatima kääntäjäkompetenssi itsessään ei välttämättä vastaa ammattikäntäjän kehittämää kompetenssia, sillä Mozillan ja Ubuntun tapauksessa ”asiantuntijuus” on epämuodollista enkä aineiston tekstien pohjalta usko, että näissä projekteissa tarvitaan kääntäjän työelämän kaltaista kääntäjä–asiantuntija - yhteistyötä.

Analyysin perusteella yhteisöllisyys kuvataan tärkeänä osana joukkoistetun kääntämisen toimintatapaa. Aineiston tekstit mukaan joukon virtuaalinen työtila on avoin ja sosiaalinen. Sitä voisi kuvata foorumiksi, jossa työnteon ohessa kääntäjät pystyvät vaihtamaan ajatuksia ja saamaan tukea toisilta kääntäjiltä. Joukkoistetun kääntämisen virtuaalisen työtilan voisi nähdä myös suljettuna solutoimistona, jossa kukin kääntäjä kääntää pätkän tekstiä tietämättä paljon joukon muiden jäsenten toiminnasta. Tämä ei kuitenkaan ole se kuva, jonka tekstit haluavat lukijalle välittää. Toisin sanoen rekrytoinnissa joukkoistaminen on nimenomaan *community translation*, yhteisökääntämistä.

Sisällönomistajien projektit korostavat tyypillisesti yhteisön roolia aktiivisena projektia eteenpäin vievänä tekijänä. Steam on poikkeus, koska se viittaa tekstissään palvelun käyttäjiin yhteisönä, mutta esittää yhteisön jäsenet vain kuluttajan roolissa. Käännösprojektiin osallistujia pyydetään ”auttamaan” sisällön kääntämisessä, mikä viittaa siihen, että päävastuu kääntämisestä on yhä Valvella. Sitä vastoin TED ilmaisee yhteisövetoisuuden pohjimmaisen ajatuksen selkeimmän eksplisiittisimmin: projekti syntyi yhteisön aloitteesta, TED vain loi käännösprojektin mahdollistavan infrastruktuurin. Steam ei tarjoa narratiivia sille, miten käännösprojekti sai alkunsa tai miksi se päätettiin joukkoistaa. Ero näiden kahden esitystavan välillä voi liittyä siihen, että Steam on voittoa tavoitteleva palvelu, jonka käyttäjät olettavat toimivan tietyllä tavalla: Valven on pyrittävä näyttäytymään käyttäjilleen etupäässä hyvänä palveluntarjoajana, jonka uskottavuudelle on ongelmallista, jos yhteisö joutuu itse tekemään palvelua parantavia aloitteita. Näin ajateltuna Steamille olisi perusteltua olla korostamatta

yhteisölähtöisyyttä. Mozilla on TEDin tavoin voittoa tavoittelematon projekti, ja viittaa itseensä yhteisölokalisatioprojektina. Myös Mozilla esittää yhteisön aktiivisena toimijana sanoessaan, että lokalisatiotiimit aloittivat lokalisoidun materiaalin tuottamiseen johtavan työn (”they began an effort that ultimately resulted in a localized version of Firefox for their region of the world.” (M2)). Mozillan taustaorganisaation roolia ei korosteta.

Kielipalvelujen tapauksessa yhteisön rooli on rajallisempi, mutta yhteisöä käytetään silti kääntäjän tukena. Conyac on selkeästi yhteisökeskeisin kolmesta kielipalvelusta ja viittaa itseensä nettiyhteisönä (”community site”, C2). Kuten edellä todettiin, Conyacin toimintatapaan kuuluu toisilta kääntäjiltä oppiminen, ja se esitetään keskeisenä osana sivuston käyttötarkoitusta. Samalla Conyac kuitenkin myös näyttäytyy yhteisönä, jonka kautta kielen harrastajat voivat tavata toisia kielestä kiinnostuneita. Gengon tapauksessa yhteisö ei ole keskiössä, mutta toimii kääntämisen tukena. Yhteisön kanssa kommunikoidaan foorumien kautta ja yhteisö voi auttaa kääntäjää vaikeissa käännoksissä. One Hour Translation on yhteisöllisyyden suhteen poikkeustapaus, sillä se ei korosta yhteisöllisiä elementtejä ollenkaan. OHT kyllä viittaa kääntäjiinsä yhteisönä, mutta se on todennäköisesti vain kollektiivinen viittaus kääntäjajoukkoon. OHT:llä ei ole aineiston perusteella mitään kääntäjien välisiä kommunikaatiovälineitä – tai ainakaan se ei näe niitä mainitsemisen arvoiseksi. OHT erottuu aineiston muista joukkoistamispalveluista yhteisöllisyyden suhteen hyvin samalla tavalla kuin aiemmin ammattimaisuusvaatimuksiensa takia; sitä voisi kutsua Conyacia ja Gengoa perinteisemmäksi kielipalveluksi.

Yhteisö voi olla myös itsessään motivaatiokeino, kuten Conyacin tapauksessa. On mielenkiintoista, että Conyac esittäytyy vahvasti kielipalveluna asiakkaille suunnatussa materiaalissa, mutta kääntäjille suunnattu materiaali sivustolla esittää Conyacin pikemminkin kääntäjäyhteisönä. Conyac mahdollisesti hyödyntää sitä tosiasiaa, että yhteisöllisyys on joukkoistettua kääntämistä suurempi web 2.0 -ilmiö ja sosiaalisen median kautta verkostoituminen on jotain, johon netin käyttäjät pyrkivät aktiivisesti. Conyac on suhteellisen uusi käännöspalvelu, ja on mielenkiintoista nähdä, onko sen yhteisöpainotteisuudella vaikutusta kentällä. On mahdollista, että tulevaisuudessa kielipalvelut siirtyvät yhä lähemmäksi sosiaalisen median toimintamuotoja. Joukkoistettu kääntäminen on aiemmin mahdollistanut käännösprojekteja Facebookin kaltaisissa sosiaalisen median yhteisöissä, joten kytkös yhteisökääntämisen ja somen välillä ei ole kaukaa haettu. Toinen huomionarvoinen kehitys yhteisön roolissa joukkoistetussa kääntämisessä on TEDin verkon ulkopuolella tapahtuvat

tilaisuudet, joissa kääntäjät edustavat projektia ilman joukkoistettuun kääntämiseen yleensä liittyvää anonyymisuutta.

Aineistossa kääntämiseen viitataan useaan otteeseen hauskana tai viihdyttävänä toimintana. Vapaaehtoiskääntämisprojekteissa viihdyttävyyden helpottaa projektiin osallistumisen oikeutusta, koska jos toiminta on palkatonta, sitä on helpompi mainostaa työn sijaan huvina. Tämä on se työn ja huvin harmaa alue, jota Rey ilmentää playbour-käsitteellä. Vapaaehtoiset projektitkin tiedostavat kääntämisen työnä jossain määrin – esimerkiksi Mozillan mukaan lokalisointi on sekä työtä että hupia (”Localizing Mozilla products is a lot of work (and fun) – –” M2). Laajemmin tarkasteltuna aineiston vapaaehtoisprojektit eivät kuitenkaan painota kääntämisen viihteellisyyttä rekrytoinnissaan niin paljon kuin niiltä voisi olettaa. Esimerkiksi Steam, joka on kenties aineiston klassisin esimerkki vapaaehtoiskääntäjiä käyttävästä voittoa tavoittelevasta palvelusta, ei viittaa kääntämiseen harrasteena ollenkaan; toisaalta Steamin käännösprojektissa playbourin idea toteutuu pelillisten elementtien kautta. Palkalliset käännöspalvelut esittävät kääntämisen selkeästi työnä ja viittaavat siihen johdonmukaisesti työnä, joten ne eivät sisälly Reyn käyttämään playbourin määritelmään. On kuitenkin merkillepantavaa, kuinka Conyacin rekrytointimateriaali näyttää asettavan oletettua vähemmän painoarvoa palkalle; rahallinen kompensatio ei Conyacin rekisteröintisivun (C3) mukaan kuulu kääntäjän syihin rekisteröityä käyttäjäksi. Conyacin strategia näyttää olevan kääntämisen esittäminen vapaa-ajan toimintana, josta voi hyötyä myös rahallisesti, mutta tämä strategia ei ole johdonmukainen, koska Conyac toisaalla viittaa kääntämiseen myös työnä. Näin ollen Conyac tasapainottelee playbourin houkuttelevien elementtien ja ”vakavan” työnvälittäjän roolin välillä.

Steam ja One Hour Translation hyödyntävät kumpikin pelillisiä elementtejä pitäessään kääntäjien motivaatiota yllä. Molempien strategia on hyvin samankaltainen ja perustuu virtuaalisiin ”rintamerkkeihin” eli *badgeihin*. Lisäksi Steamilla on käytössä parhaiden kääntäjien lista eli eräänlainen *leaderboard*. Steam on peliyhteisö, joten sen tapauksessa pelilliset elementit ovat täysin ymmärrettäviä. Steamin kääntämisestä saadut badget näkyvät kääntäjän käyttäjäprofiilissa käännösserverin ulkopuolella, joten osallistumalla käännösprojektiin käyttäjä saa tililleen sosiaalista pääomaa Steam-yhteisössä. One Hour Translationin tapaus on mielenkiintoinen, koska kuten on aiemmin todettu, se on verrattain perinteinen kielipalvelu. Kuitenkin OHT hyödyntää kääntäjäbadgeja, jotka oletettavasti näkyvät kääntäjän profiilissa sen jälkeen, kun hän on täyttänyt badgen ansaitsemiseen

vaadittavan sanamäärän. Toisin kuin Conyacin käännöshierarkia, OHT:n badgejärjestelmä ei vaikuta esimerkiksi kääntäjän palkkaukseen, joten se on puhtaasti pelillinen hyödyke.

Näistä esimerkeistä näkyy hyvin, miten lievänkin pelillisyyden avulla kääntämisurakkaa voidaan motivoida ilman suuria kuluja projektin ylläpidolle. Badget ovat täysin virtuaalisia konstruktioita, mutta ne antavat keinotekoisia mutta konkreettisia tavoitteita kääntäjille, sekä toimivat palkintoina, joiden ainoa kulu on järjestelmän koodaaminen. Toisaalta näissä projekteissa pelillisuus ei ole ensisijainen myyntivaltti; ne eivät ole pelisovelluksia, joissa käännetään tekstiä osana peliä. On epätodennäköistä, että pelillisuus on se tekijä, minkä tekstit olettavat saavan lukijan rekisteröitymään mukaan projektiin. Pikemminkin pelillisyyttä käytetään jatkuvaan projektin osallistujien motivaation ylläpitämiseen. Voi toki olla – ja on hyvin mahdollista – että Steamin käyttäjiä motivoidaan osallistumaan kääntämiseen juuri badgeilla, koska ne kasvattavat käyttäjien sosiaalista pääomaa yhteisössä, mutta Steamin rekrytointiteksti itse väittää, että kääntäjien ensisijainen tavoite tulisi olla tuottaa hyviä käännöksiä (S1). Tästä täsmennyksestä päätellen Steam on kenties todennut, että pelkkä aktiivisuuteen perustuva pelillinen kannustus ei tuota välttämättä laadukkaita käännöksiä. Aktiivisuuden lisäksi kääntäjät on motivoitava kääntämään hyvin, mihin pyritään vetoamalla altruismiin.

Motivoinnin näkökulmasta ei ole tosiasiassa väliä, onko altruismi puhdasta vai epäpuhdasta. Kuitenkin aineiston tekstien retoriikka, silloin kun se liittyy altruismiin, vetoaa näennäisesti puhtaaseen altruismiin; auttamisen tuottavaa mielihyvää tai sosiaalisen statuksen korotusta ei mainita erikseen hyödyn tuottamisen yhteydessä. Toisaalta esimerkiksi Mozillan tapaa korostaa lokalisaatioyhteisön aktiivisuutta ja menestystä hyödyn tuottamisessa voisi pitää kääntäjien itsetuntoon – ja sitä kautta epäpuhtaaseen altruismiin – vetoavana retoriikkana.

Jos aineiston projekteja vertaa aiemmin mainittuun Olohanin (2012) artikkeliin 1800-luvun vapaaehtoiskääntämisen altruistisesta motivaatiosta, esille nousee paljon yhteneväisyyttä siitäkin huolimatta, että kyseessä olevien projektien välissä on liki 200 vuotta aikaa. Richard Taylorin retoriikkaa, joka korostaa julkista hyötyä yksityistä hyötyä tuottavassa projektissa voisi verrata Steamin vastaavaan retoriikkaan. Steam tuottaa niin ikään yksityistä hyvää Valveille, mutta toisin kuin *Scientific Memoirs*, se ei ole tieteellinen julkaisu vaan viihdepalvelu, ja siksi ei voi vedota lukijaansa tieteen kehittämisen nimissä. Sen sijaan Steamin retoriikka korostaa palvelun globaaliutta ja sitä kautta niiden käyttäjien suurta määrää, joita käännösoikeusprojekti auttaa. Steamin retoriikkaa voidaan siis pitää utilitaristisena siinä mielessä, että

se korostaa arvojen sijaan tuotettavan hyödyn määrää. TED Talks taas on arvomaailmaltaan hyvin samanlainen tapaus kuin *Scientific Memoirs*, joskin se viittaa usein abstraktisti ”ideoiden levittämiseen”, mikä todennäköisesti vetoaa TED Talksien laajaan yleisöön, joihin kuuluu niitäkin, jotka eivät identifioitu tieteestä kiinnostuneiksi.

Olohan nimeää erilaisia tapaukseen liittyviä epäpuhtaan altruismin piirteitä, jotka oletettavasti yhdistyivät vapaaehtoisikäntäjien motivaatioon. Näitä ovat julkinen tunnustus, velvollisuuden ja yhteisöllisyyden tunne tuotteen kuluttajina sekä käntäjien ja organisoijan välillä käyty kommunikaatio. Tuotteen käyttäjäkuntaan kuuluva yhteisöllisyudentunne ei tule esille missään tekstissä, ja rekrytoivat tekstit itsessään ovat se osa kommunikaatiosta, jonka aineistosta näemme.

Julkinen tunnustus on riippuvainen näkyvyydestä, johon TED ja Steam viittaavat rekrytoinnissaan. Näkyvyyden ja anonyymiyden suhde joukkoistetun käntämisen maailmassa on mielenkiintoinen. Periaatteessa näissä projekteissa toimii enemmän tai vähemmän kasvoton joukko käntäjiä, mutta jotkut aineiston teksteistä tiedostavat näkyvyyden olevan hyvä kannustin. TED painottaa pitävänsä käntäjien kreditointia tärkeänä ja nostaa esiin käntäjiä myös esimerkiksi blogin muodossa. Gengolla on samoin etusivullaan linkit erinäisiin käntäjiä esitteleviin henkilöartikkeleihin (”Faces of Gengo”), ja Steamilla on parhaiden käntäjien Core Team -lista.

Aineiston perusteella voi tutkia vain sitä, miten joukkoistavat tahot motivoivat käntäjiä, ei niinkään joukon todellisia motivaatioita. Kuitenkin jos verrataan analyysissä ilmenneitä motivointitekijöitä McDonough Dolmayan (2012) Wikipedia-käntäjille suunnatun verkkokyselyn tuloksiin ja Olohanin (2014) havaintoihin TED-käntäjien blogeissa mainituista motivaatioista, huomataan useita samankaltaisuuksia. Wikipedian amatöörikäntäjät perustelivat vapaaehtoisikäntämistään yhteisen hyvän ja tiedon levittämisenä, mikä näkyy myös aineiston vapaaehtoisikäntämisprojekteissa. Myös TED-käntäjien blogeissa ilmennyt yhteisöön kuulumisen teema on esillä erityisesti Conyacin rekrytoinnissa, mikä on mielenkiintoista, koska Conyac ja TED ovat yleisesti ottaen hyvin erilaisia joukkoistamisprojekteja sekä palkallisuuden että kaupallisuuden suhteen. Näiltä osin voidaan sanoa, että projektit ovat rekrytoinnissaan onnistuneet ottamaan huomioon joukkoistettuun käntämiseen osallistuvien todennäköiset motiivit.

Mielenkiintoisinta on kuitenkin, että McDonough Dolmayan mukaan eräs Wikipediaa kääntävien ammattikääntäjien olennainen motiivi oli käännösportfolion kartuttaminen ja työelämässä eteneminen. Viittaukset työssä etenemiseen aineiston teksteissä rajoittuvat etenemiseen projektien sisällä. Mikään projekteista ei viittaa projektiin osallistumiseen varsinaisesti hyvänä työkokemuksena tai ponnahduslautana työelämään. Syynä tälle voi olla joko joukkoistajien rehellinen tietämättömyys siitä, miten ammattimainen joukko asennoituu tällaisiin käännösprojekteihin, tai tietoinen valinta olla esittämättä projektia pelkkänä väliaikaisena vaiheena kääntäjentyöhistoriassa. Erityisesti palkallisilla joukkoistetuilla kielipalveluilla olisi intressejä pitää kääntäjät osana joukkoa määrittämättömän pitkään. McDonough Dolmaya myös sanoo, että kielenoppiminen tai kieliharjoittelu ei ollut Wikipedian kääntäjille merkittävä motiivi; sen sijaan tässä aineistossa kielitaidon kehittäminen on melkein ainoa mainittu taitojen kehittämisen osa-alue, ja Conyac nojaa vahvasti kieliharjoitteluun motivaationa.

7 Lopuksi

Pohdinnan yhteenvedona voidaan todeta kokoavasti tiettyjen teemojen nousseen merkittävästi esiin tutkimuksen tarkastelemissa joukkoistettua kääntämistä hyödyntävissä projekteissa, kun taas toiset teemat ovat merkittävästi alikorostettuja. Tutkitut joukkoistetun kääntämisen projektit eivät valikoi kääntäjiään tyypillisesti ammatillisen taustan perusteella. Tämä on ymmärrettävää, koska se auttaa laajan joukon muodostamisessa. Projektit kompensoivat ammattitaustan vaatimuksien puuttumista antamalla enemmän valtaa kääntäjille osallistumisen tai projektin sisäisten näyttöjen perusteella. Tällainen joukkoistamisprojekti pystyy esiintymään vaihtoehtoisena tapana kartuttaa kääntäjäntaitoja, mikä on ongelmallista kääntäjäkoulutuksen näkökulmasta, koska kääntäjäverkostoissa tapahtuvasta oppimisesta ei ole varsinaisia tutkimustuloksia.

Kääntäjän taitojen suhteen kielelliset kompetenssit olivat – kuten oli jokseenkin ennustettavissa – ylivoimaisesti eniten viitattu kääntäjältä odotettava valmius, mikä heijastelee käännoalan ulkopuolisten käsitystä kääntämisestä kielitaidon synnynäisenä osana. Toisena teksteistä nousi esiin yhteistyö- ja vuorovaikutustaito, joka näiden projektien kontekstissa vastaa Kiralyn lanseeraamaa kääntäjäkompetenssia. Muihin kompetensseihin viitattiin hyvin satunnaisesti.

Yhteisöllisyys on projekteissa usein toistuva teema, ja tekstien välittämä kuva joukkoistamisesta kuvastaa pikemminkin yhteisökääntämisen käsitettä. Erityisesti sisällönomistajien projekteissa yhteisö esitettiin aktiivisena projektia kantavana voimana. Kielipalveluiden osalta yhteisön rooli oli ennen kaikkea tukea kääntäjää työssään. Yhteisöön kuulumista itsessään käytettiin myös motivaationa liittyä palveluun someyhteisön tapaan.

Vaikka kääntämiseen viitattiin palkallisen joukkoistamisen yhteydessä selkeästi työnä, se esitettiin usein myös hauskana tai mielenkiintoisena toimintana. Varsinkin muutaman projektin käyttämien pelilliset elementit huomioon ottaen kääntäminen lähestyy työn ja huvien rajaa, playbouria. Aineiston projekteissa pelillisyyttä käytettiin palkitsemaan ahkeria kääntäjiä, mikä oletettavasti pitää yllä kääntäjien kiinnostusta projektiin.

Palkattoman joukkoistamisen projekteille oli tyypillistä vedota potentiaalisten kääntäjien altruismiin. Altruismiin vetoamisen yhteydessä mainittiin sekä tiedon ja vapauden kaltaisia ideoita että maailmanlaajuisen käyttäjäkunnan käännoksestä saama hyöty. Rekrytoinnissa esiintynyt motivointi vastasi yleisesti ottaen aiemmissa joukkoistetun kääntämisen motivaatiotutkimuksessa ilmenneitä motivaatiotekijöitä, mutta rekrytoivissa teksteissä ei otettu

huomioon, että kääntäjät käyttävät joukkoistettuja projekteja työelämässä etenemiseen; joko organisaatiot eivät ole tietoisia tästä ajattelutavasta, tai ne eivät halua rohkaista sitä.

Tutkimuksen tuloksena on syntynyt tietoa siitä, millaisella retoriikalla joukkoistettuun kääntämiseen osallistumista myydään netin käyttäjille. Tuloksissa on mielestäni sovellettavaa yleisesti käännösyhteisöjen viestintään ja rekrytointiin. Riippumatta siitä, nähdäänkö joukkoistettu kääntäminen käännösosalalle haitallisena tai kehittäväenä, joukon keräämisen mahdollistavasta retoriikasta itsessään on mahdollista ottaa oppia myös eettisesti ja ammatillisesti kestävien kääntäjäverkostojen kehittämistä varten. Tutkimuksen valossa on myös huomattava, että esimerkiksi yhteisöllisyys ja pelillisuus ovat retoriikkaa syvempiä projektien piirteitä ja niiden uskottava toteuttaminen vaatii kääntäjäyhteisöltä tietynlaista virtuaalista infrastruktuuria, kuten hyviä yhteistyötyökaluja, avoimia kommunikaatio-ominaisuuksia sekä pelillisten elementtien toteutuksen ohjelmointia. Nämä ovat kuitenkin suurpiirteisiä esimerkkejä tulosten hyödyntämisestä ja tarkkojen toteutustapojen suunnittelu on tämän tutkimuksen alan ulkopuolella.

Tutkimuksen rajoitteena on aineiston suppeus, joka tarkoittaa, että tuloksia ei voida yleistää kaikkiin joukkoistetun kääntämisen projekteihin. Yleistettävyyttä haittaa myös joukkoistetun kääntämisen projektien heterogeenisyys, joka näkyy myös aineistoon valituissa projekteissa. Yleistettävän datan sijaan tutkimus on tuottanut tapauskohtaisiin esimerkkeihin pohjautuvaa analyysiä ja siihen perustuvaa laadullista informaatiota. Tämä on tyypillistä laadullisille tutkimuksille ja pidän sitä tyydyttävänä tuloksena; yleistettävyys on tunnetusti ongelmallinen laadullisessa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Aineiston suhteellisesta suppeudesta huolimatta se vastaa mielestäni hyvin tutkimuskysymystä, koska siinä on edustettuna monipuolisesti joukkoistetun kääntämisen projekteja.

Omat intressini tutkijana ovat jokseenkin käännöstieteellisen joukkoistettuun kääntämiseen liittyvän keskustelun värittämiä, koska perehdyin aiheeseen ennen tutkimuksen tekemistä muun muassa tutustumalla tieteellisiin artikkeleihin aiheesta. Tiedostan myös lähtökohtaisen kriittisyyteni joukkoistettua kääntämistä kohtaan, koska se on useaan otteeseen esitetty uhkana omalle ammattikunnalleni. Tutkimuksen edetessä tutustuin erilaisiin näkemyksiin joukkoistamisen eettisistä ja ekonomisista implikaatioista ja tosiasiallisista vaikutuksista ja pidän tämänhetkistä käsitystäni joukkoistetusta kääntämisestä aiempaa monipuolisempana. Tämä tutkimus ei loppujen lopuksi kosketa näitä kipukohtia vaan pikemminkin sivuaa niitä; aineiston tekstit ovat osa joukkoistetun kääntämisen ”julkisivua”. Joka tapauksessa

rekrytointimateriaalien asianmukainen analyysi edellyttää joukkoistamisen ymmärtämistä syvemältä. Pyrin kuitenkin analyysia ja pohdintaa tehdessäni tekemään huomioita, jotka ovat perusteltavissa aineiston sekä mahdollisesti aiemman kirjallisuuden pohjalta.

Tätä aihetta voi tulevassa tutkimuksessa lähestyä monista eri näkökulmista. Ilmeinen tutkimusasettelu jatkotutkimukseen on tehdä vastaanottotutkimus, jossa tutkittaisiin esimerkiksi verkkokyselyllä sitä, mitkä rekrytointimateriaalin olettamista motivaatiotekijöistä tosiasiaassa resonoivat joukon jäsenissä. Jatkotutkimuksessa voidaan edelleen kartoittaa joukon käsitystä kääntämisestä ja kääntäjän identiteetistä. Yhteisöllisen kääntämisen osallistujien motivaatiota on tutkittu aiemmin kääntäjien näkökulmasta, mutta erityisesti palkallisen joukkoistetun kääntämiseen osallistuneiden kokemuksista tarvitaan edelleen tutkimusta. Toisena jatkotutkimuksen näkökulmana voisi olla se, millaisen kuvan kääntämisestä palkalliset joukkoistamispalvelut antavat asiakkailleen, mitä voi olla mahdollista tutkia samankaltaisella tutkimusasetelmalla.

Tulevaisuudessa tutkimus voisi suuntautua myös siihen, miten kelvollisia työmahdollisuuksia palkallinen joukkoistaminen todellisuudessa tarjoaa. Vaikka palkan rinnalla käytetyt motivaatiotekijät eivät sinänsä implikoi palkan riittämättömyyttä, pilvimarkkinapalveluiden asema asiakkaille edullisina käännoispalveluvaihtoehtoina vaatii mielestäni palvelujen työehtojen eettistä arviointia. Lisäksi palkallisen joukkoistetun kääntämisen ekonominen ja sosiaalinen konteksti tarjoaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia poikkitieteelliseen tutkimukseen: on kenties tutkimuksen arvoista selvittää, missä määrin näiden palvelujen palkkaamat kääntäjät toimivat kääntäjinä kokopäiväisesti ja missä määrin kääntäminen on heille verkossa tehtävä sivutyö. Internet on mahdollistanut helposti saavutettavan osa-aikaistyöskentelyn kenelle tahansa nettiyhteyttä hyödyntävälle, mutta erityisesti kääntämisen sosiologian lähtökohdista virtuaalisesta monityöllistymisestä ei ole juuri kirjoitettu akateemista kommentaaria.

Joukkoistetun kääntämisen tutkimuksen jatkuva ongelma on, että alan kenttä muuttuu ja kehittyy internet-ilmiöille tyypilliseen tapaan nopeasti. Tämän tutkimuksen tekemisen aikaan tyypilliset suuret joukkoistamisprojektit ovat jo tapahtuneet: Twitterin käännoisprojekti ei etsi enää kirjoitushetkellä uusia kääntäjiä, ja vaikka Facebookin käännoisprojekti on yhä käynnissä, siitä on jo kirjoitettu suhteellisen runsaasti ja keskustelu aiheesta on muuttunut ajankohtaisesta retrospektiiviseksi. Tavallaan tämä tutkimus tarkastelee joukkoistetun kääntämisen kenttää ”pölyn laskeuduttua”: haluan lukea sen vahvuudeksi sen, että se pystyy keskittymään niihin

rekrytointistrategioihin, jotka mahdollistivat näiden projektien selviämisen ja relevanssin 2010-luvulle asti.

Daren Brabham ennusti vuonna 2013 kirjassaan *Crowdsourcing* joukkoistamisteknologian kehittyvän poispäin organisaatiokohtaisista in-house-sovelluksista (100). Niiden sijaan alaa dominoisivat joustavat joukkoistamisalustat, joita yritykset voivat käyttää projekteissaan muiden alihankittavien tuotannon osien tapaan. Brabhamin visio on vuonna 2019 enemmän tai vähemmän todellisuutta, ja se näkyy myös siinä, miten käännösprojektit hoitavat rekrytointinsa. Tämän hetken ilmiöitä joukkoistetun kääntämisen kentällä ovat CrowdInin ja Transifexin kaltaisten joukkoistamisalustojen kasvava suosio. Aineistoa kootessa huomasin, että monet tämän vuosikymmenen joukkoistetuissa käännösprojekteista keskittävät kaiken viestintänsä joukkoistamisalustalle luodun projektin sisään. Se, että varsinainen rekrytointi näihin projekteihin toimii usein pelkästään käyttäjäyhteisöissä jaettavien linkkien välityksellä, kertoo mielestäni siitä, että joukkoistetusta tai yhteisöllisestä kääntämisestä on tullut Internetissä tunnustettu ja monille välittömästi ymmärrettävä käytäntö, joka ei kaipaa erityistä selvennystä.

Lähteet

Aineisto

Conyac. < <https://conyac.cc/> > Haettu 20.2.2019.

Gengo. < <https://gengo.com/> > Haettu 20.2.2019.

Mozilla Wiki. < https://wiki.mozilla.org/Main_Page > Haettu 20.2.2019.

One Hour Translation. < <https://www.onehourtranslation.com/> > Haettu 20.2.2019.

Steam Translation Server. < <https://translation.steampowered.com/> > Haettu 20.2.2019.

TED.com. < <https://www.ted.com/#/> > Haettu 20.2.2019.

Ubuntu Wiki. < <https://wiki.ubuntu.com/Translations> > Haettu 20.2.2019.

Kirjallisuuslähteet

Alexa. < <https://www.alexa.com/> > Haettu 26.1.2019.

Alves, Fabio (2015): "Translation process research at the interface: Paradigmatic, theoretical, and methodological issues in dialogue with cognitive science, expertise studies, and psycholinguistics." Teoksessa Schwieter, John W. & Ferreira, Aline: *Psycholinguistic and Cognitive Inquiries Into Translation and Interpreting*. John Benjamins, Amsterdam.

Andreoni, James (1988): 'Privately Provided Public Goods in a Large Economy: The Limits of Altruism', *Journal of Public Economics* 35(1): 57-73.

Antonini, Rachel & Cirillo, Letizia & Rossato, Linda & Torresi, Ira: (2017) "Introducing NPIT studies." Teoksessa *Non-professional Interpreting and Translation : State of the Art and Future of an Emerging Field of Research*, s. (1–26) John Benjamins, Amsterdam.

Bell, R. T. (1991): *Translation and Translating. Theory and Practice*. Longman, London; New York.

Bowen, Margareta (1994): "Ingredients to Success As a Language Specialist", teoksessa Hammond, Deanna (toim.): *Professional Issues for Translators and Interpreters*. John Benjamins, Amsterdam.

Brabham, Daren C. (2013): *Crowdsourcing*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts; Lontoo.

Colina, Sonia. "Further Evidence for a Functionalist Approach to Translation Quality Evaluation." *Target*, vol. 21, no. 2, 2009, s. 235-264.

Cronin, Michael (2013): *Translation in the digital age*. Routledge, Lontoo. s. 95–102.

DePalma, Donald, & Kelly, Nataly (2011): "Project management for crowdsourced translation: How user-translated content projects work in real life." Teoksessa K. Dunne & E. Dunne (toim.), *Translation and localization project management: The art of the possible*. John Benjamins, Amsterdam. s. 379–408.

Dunne, Keiran (2006): *Perspectives on Localization*. John Benjamins, Amsterdam.

- Ericsson, K. Anders & Charness, N. & Feltovich, P & Hofman, R. R. (toim). 2006. *The Cambridge Handbook of Expertise and Expert Performance*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Flanagan, Marian (2016): "Cause for concern? Attitudes towards translation crowdsourcing in professional translators' blogs." *The Journal of Specialised Translation* 25.
- Gambier, Yves (2014): Changing landscape in translation. *International Journal of Society, Culture & Language*, 22, s. 1–12.
- Garcia, Ignacio (2015): "Cloud marketplaces: Procurement of translators in the age of social media." *The Journal of Specialised Translation* 23, 18–38.
- Guzmán, María Constanza (2009): "Towards a conceptualization of the translator's legacy." *Forma y Función*, vol. 22, no. 1, s. 181-201.
- Hammon, Larissa & Hippner, Hajo (2012): "Crowdsourcing". *Business & Information Systems Engineering* 4/2012, s. 163-166.
- Harris, Brian (1977): "The Importance of Natural Translation." *Working Papers in Bilingualism* 12, 96-114.
- Howe, Jeff (2006): "The rise of crowdsourcing." *Wired* 14.06. < <http://archive.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html> >
- Jiménez-Crespo, Miguel A (2017): "How Much would You Like to Pay? Reframing and Expanding the Notion of Translation Quality through Crowdsourcing and Volunteer Approaches." *Perspectives*, vol. 25, no. 3, s. 478-491.
- Katan, David (2011): "Occupation or profession? A survey of the translator's world." Teoksessa Sela-Shelly, Rakefet & Shlesinger, Miriam (toim.): *Identity and Status in the Translational Professions*. John Benjamins, Amsterdam.
- Kiraly, Don (2000): *A Social Constructivist Approach to Translator Education: Empowerment From Theory and Practice*. Manchester: St. Jerome.
- Kücklich, Julian (2005): "Precarious playbour: modders and the digital games industry." *The Fibreculture Journal* 5. < <http://five.fibreculturejournal.org/fcj-025-precarius-playbour-modders-and-the-digital-games-industry/> >
- McDonough Dolmaya, Julie (2012): "Analyzing the Crowdsourcing Model and Its Impact on Public Perceptions of Translation." *The Translator* 18:2, 167–191.
- Miles, Matthew B., & Huberman, A. M. (1994): *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage, Thousand Oaks.
- Launchpad. < <https://translations.launchpad.net/+groups/ubuntu-translators> > Haettu 26.1.2019.
- Mozilla. < <https://www.mozilla.org/en-US/about/governance/organizations/> > Haettu 26.1.2019.
- Muñoz Martín, Ricardo (2011) "Nomen mihi Legio est – A Cognitive Approach to Natural Translation", teoksessa María Jesús Blasco Mayor and María Amparo Jiménez Ivars (toim.) *Interpreting Naturally: A Tribute to Brian Harris*. Bern: Peter Lang, 35-66.

- Neubert, Albrecht (2000): "Competence in Language, in Languages, and in Translation". Teoksessa Adab, B. J., & Schäffner, C. (2000): *Developing Translation Competence*. John Benjamins, Amsterdam.
- Newman, Andrew Adam (2009): "Translators wanted at LinkedIn. The pay? \$0 an hour." *The New York Times*, 28.6. < <http://www.nytimes.com/2009/06/29/technology/start-ups/29linkedin.html> >Haettu 24.11.2018.
- O'Hagan, Minako (2008): "Fan Translation Networks: An Accidental Translator Training Environment?" Teoksessa Kearns, John: *Translator and Interpreter Training : Issues, Methods and Debates*. Continuum, London; New York.
- O'Hagan, Minako (2009): "Evolution of user-generated translation: Fansubs, translation hacking and crowdsourcing." *The Journal of Internationalization and Localization*, 1, s. 94–121.
- Olohan, Maeve (2012): "Volunteer Translation and Altruism in the Context of a Nineteenth-Century Scientific Journal". *The Translator* 11/2012, vol. 18, iss. 2.
- Olohan, Maeve (2014): "Why do you translate? Motivation to volunteer and TED translation." *Translation Studies*, 7:1, 17–33.
- PACTE. 2003. "Building a Translation Competence Model." Teoksessa Alves, Fabio (toim.): *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*, s. 43–66. John Benjamins, Amsterdam.
- Pérez-González, Luis & Susam-Saraeva, Şebnem (2012): "Non-professionals Translating and Interpreting: Participatory and Engaged Perspectives". *The Translator* 11/2012, vol. 18, iss. 2.
- Presas, Marisa (2000): "Bilingual Competence and Translation Competence". Teoksessa Adab, B. J., & Schäffner, C. (2000): *Developing Translation Competence*. John Benjamins, Amsterdam.
- Pym, Anthony (2003): "Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach." *Meta*, vol. 48, nro. 4/2003.
- Ray, Rebecca & Kelly, Nataly (2011): *Crowdsourced Translation: Best Practices for Implementation*. Common Sense Advisory, Lowell, MA.
- Rey, Pedro (2014): "Gamification and post-fordist capitalism." Teoksessa Walz, Steffen P. & Deterding, Sebastian (toim.), *The gameful world. Approaches, issues, applications*. s. 277–295. MIT Press, Cambridge & Lontoo, 276–295.
- Rogl, Regina (2016): "No work and all play – the intersections between labour, fun and exploitation in online translation communities." *European Journal of Applied Linguistics*, 4:1, 117-138
- Sanastokeskus TSK: TEPA-termipankki. < <http://www.tsk.fi/tepa/fi/haku/crowdsourcing> > Haettu 24.11.2018.
- Sela-Sheffy, Rakefet (2011) "Introduction", teoksessa Sela-Shelly, Rakefet & Shlesinger, Miriam (toim.): *Identity and Status in the Translational Professions*. Amsterdam, John Benjamins Publishing Co.
- Shreve, Gregory (2006): "The Deliberate Practice: Translation and Expertise." *Journal of Translation Studies* 9 (1): 27–42.

Steam. < <https://store.steampowered.com/about/> > Haettu 26.1.2019.

Toury, Gideon (1984): "The Notion of 'Native Translator' and Translation Teaching,"
Teoksessa Wilss, Wolfram & Thome, Gisela (toim.): *Die Theorie des Übersetzens und ihr Aufschlusswert für die Übersetzungs- und Dolmetschdidaktik*, Tübingen: Narr, 186-195.

Toury, Gideon (1986): "Natural Translation and the Making of a Native Translator,"
TextconText 1, 11-29.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002; 2018): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.
Tammi.

Ubuntu. < <https://www.ubuntu.com/> > Haettu 26.1.2019.

Van Dijck, José, & Nieborg, David (2009): Wikinomics and Its Discontents: A Critical
Analysis of Web 2.0 Business Manifestos. *New Media and Society* 11 (5): 855–
874

von Ahn, Luis & Maurer, Benjamin & McMillien, Colin & Abraham, David & Blum, Manuel
(2008): "reCAPTCHA: Human-Based Character Recognition via Web Security
Measures." *Science* vol. 321 s. 1465–1468.

Wilss, Wolfram (1976): "Perspectives and Limitations of a Didactic Framework for the
Teaching of Translation." Teoksessa Brislin, Richard (toim.): *Translation. Applications and Research*. Gardner Press, New York. 117-137

English abstract

1 Introduction

In the present thesis, I examine the ways that crowdsourced translation projects present the role and motivation of the translator in translator recruitment. Crowdsourcing means outsourcing work to a virtual crowd of indefinite size (Howe 2006). It is a phenomenon that has had a great impact on translation in the Internet age, but it has also incurred criticism and concern over quality and labour issues. The emergence of crowdsourced translation has been seen as threat to the status of professional translation (Flanagan 2016).

The research questions of the present study are as follows:

1. How does the recruiting material of crowdsourced translation present the role and status of the translator?
2. What means of motivation are used to attract participants to crowdsourced translation?

The present study covers websites associated with both paid and unpaid crowdsourced translation, with some of the unpaid projects being for-profit while others are non-profit. The content selected into the data is freely available web text that is targeted towards potential translators and has an implicit or explicit function in recruiting translators. The web content included in the study is gathered from the following sources:

1. The website of Conyac, a Japanese translation service, targeted towards translators or "bilingual users".
2. The translator-targeted parts of the website of Gengo, a Japanese translation service.
3. The material related to the localization of the products of open-source software developer Mozilla, from the official Mozilla Wiki.
4. The translator-targeted parts of the website of One Hour Translation, an American translation service.
5. The home page of the localization server of Steam, a computer gaming platform.
6. The website of the TED Talks subtitling project.
7. The material related to the localization of Ubuntu, a free open-source developed Linux distribution, from the official Ubuntu Wiki.

The present study is qualitative and aims to answer the research by the means of qualitative content analysis. Instead of using a pre-existing theoretical framework, I adopt a data-oriented approach. While the basis of the analysis is in the data itself, I will discuss the findings in

relation to previous theory and research on relevant subjects in order to produce informed and theoretically significant analysis.

2 Theoretical background

Discussion on the translator in Translation Studies is typically centered on professional or expert translators, with amateur translators seen as a somewhat marginal field of study (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 157). The division between professional and non-professional is somewhat problematic, especially in crowdsourced translation, where the aim is often to gather a crowd with no regard to professional background.

Translation as a professional field has been called underprofessionalised (Sela-Shelly 2011, 3), or a field under ongoing professionalisation (Olohan 2012, 194). The institutional support for translator training and the aspects of professionalisation, including the protection of translator's title and recognition of professional status, vary in different countries. The power of translators' unions is likewise often limited. (Olohan 2012, 193–194)

The professionalisation of translation has been impeded by the notion that translation is an inherent ability of bilinguals (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 150). This is what Brian Harris (1977, cited by Presas 2000, 19) calls the idea of *natural translation*. The notion of the natural translator has been since called into question by Translation Studies, where the division between *novice translator* and *expert translator* (e.g. Presas 2000) has been used to differentiate trained translators from untrained bilinguals.

The expertise of the translator has been conceptualised as translation competence.

Competence refers to skills that allow the translator to overcome the cognitive challenges of translation (Neubert 2000, 3). Translation competence has sometimes been seen as one cohesive supercompetence (e.g. Toury 1984, 1986, cited by Pym 2003, 487), but many academics view it as a multicomponent competence, or a set of various subcompetences. The amount and exact nature of subcompetences vary by theory. For example, Neubert (2000, 6) differentiates linguistic, textual, subject, cultural, and transfer competences, where textual competence refers to knowledge of text types and conventions, subject competence to the ability to successfully research a given subject matter, and transfer competence to the ability to ultimately produce a translation.

Increasingly, scholars have added different subcomponents related to translator's work and professional conduct in general under the multicomponent competence framework. On the

other hand, Don Kiraly (2000, 13) has succinctly divided competence into “translation competence”, which includes the traditional linguistic-cultural competences, and *translator competence*, which represents the translator’s ability to work as a professional in the context of a network of other professionals, and also includes the translator’s ability to use professional tools and research,

Although professional translators have traditionally been the focus of Translation Studies, they are more of a special case in the wider context of actually occurring translation (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 157). Non-professional translation is sometimes called *amateur translation*, and includes such oft-researched phenomena as *volunteer translation* and *fan translation*. Amateur translation, when conducted in competition with professional translation, has been criticized for the impact that amateurs are thought to have on the public recognition and evaluation of translators’ work due to their willingness to work for lower rates or even for free (Pérez-González & Susam-Saraeva 2012, 151).

Volunteer translation, or translation done without pay, has sometimes been explained by the concept of economic altruism. *Pure altruism* refers to the notion that people participate in charitable ventures without any selfish interest. A more recent notion is that of *impure altruism*, or altruism that is driven by other factors, such as feelings of obligation or guilt (Andreoni 1988). Maeve Olohan (2012) has examined volunteer translation in a 19th century scientific journal called *Scientific Memoirs* through the lens of impure altruism, noticing some factors for a volunteer translator to work for free even when a project is generating private good, a setting that is still relevant in modern crowdsourced translation.

Many of the general principles of crowdsourcing apply to crowdsourced translation. A crowdsourced project is commonly initiated by an organisation that needs a task to be completed, also called crowdsourcer. The task is outsourced to a crowd, who is potentially comprised of any Internet users, and who implicitly relinquish the right to their product to the crowdsourcing organisation. (Hammon & Hippner 2012, 164) Crowdsourcing as a production method requires Internet, as the speed and ubiquity of Internet has lowered the barriers of participation and enabled global collaboration of virtual crowd of indefinite size. (Brabham 2013, 13–14)

The motives of Internet users who participate in crowdsourcing are comparable to those of any participants in online participatory culture (Brabham 2013, 61). The motivation of a crowd can be divided into intrinsic and extrinsic motivation: wanting to complete the task for

the task itself or being motivated by some outside reward. In most cases both sources of motivation contribute to the crowd's complex motivation. (Hammon & Hippner 2012, 164–165)

Further complicating the divide of intrinsic and extrinsic motivation is the phenomenon of *gamification* or using game-like elements in the working environment to increase motivation. In crowdsourcing, these game-like elements may include virtual badges or leaderboards. (Rogl 2016, 128–129) A related concept is *playbour*, which Pedro Rey (2014) uses to describe a working environment where the distinction between play and work has become difficult to define. While participants in playbour may feel less pressured and more intrinsically motivated to work, they are still part of a capitalist production structure and susceptible to exploitation (Rey 2014, 288).

Crowdsourced translation is sometimes called a type of user-generated translation (O'Hagan 2009), community translation, or collaborative translation (De Palma & Kelly 2011, 381–382), although crowdsourced translation seems to be the most popular term for the phenomenon (McDonough Dolmaya 2012, 168). The pioneering breakthrough in crowdsourced translation was the localisation of Facebook in 2008: it was completed in record time and with no need to pay the translators who were volunteer users (Garcia 2015, 21), although the cost of creating the collaboration platform minimised the financial benefits (DePalma & Kelly 2011, 388). Since then, major companies such as Twitter, Adobe and Microsoft have followed Facebook's example (Garcia 2015, 22).

Flanagan (2016) categorises crowdsourced translation efforts on several axis. A crowdsourced translation project can be either *for-profit* or *non-profit*, and the crowd can be either *paid* or *unpaid*. The crowd can be *open* or *closed*, depending on whether there is a vetting process for participants. The final axis of categorisation is based on who issues the initial call for the crowd. A user-initiated project is always non-profit, while a project initiated by a content owner organisation can be either for-profit or non-profit depending on the organisation. The content owner can also let a *cloud marketplace* initiate the project. (Flanagan 2016, 151–153) Cloud marketplace is a term Garcia (2015) uses to denote translation services that crowdsource translation using paid translators. Cloud marketplaces include Gengo, Speaklike and tolingo. (Garcia 2015, 18)

3 Data and method

The data is compiled from web texts that are targeted towards the potential participants in crowdsourced translation. The function of the included texts is to encourage participation and to provide information on joining the translation crowd. The analysis includes only the textual elements and not visual elements or images. One of the texts is in Finnish, while the rest are in English. The retrieval date of the web content is 20.2.2019.

	Subpages	For-profit	Paid	Open	Cloud marketplace
Conyac	3	yes	yes	yes	yes
Gengo	2	yes	yes	no	yes
Mozilla	3	no	no	yes	no
One Hour Translation	5	yes	yes	no	yes
Steam	1	yes	no	yes	no
TED Talks	4	no	no	yes	no
Ubuntu	2	yes	no	yes	no

Table 1. Crowdsourcing communities in the study.

Table 1 presents the communities, the number of subpages in their website that I have included in the study, whether they are for-profit projects, whether they use paid crowdsourced translation, whether they are open crowdsourcing projects, and whether they are examples of the cloud marketplace model (Garcia 2015).

The analysis method of the study is qualitative content analysis. Content analysis is a general method in qualitative research and can be used with various theoretical bases (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Content analysis can be theory-oriented, data-oriented or use theory as a guideline for forming the data. In my thesis, I selected a data-oriented approach, because the research questions of the study benefit from an expansive view of the analysed content, unrestrained by a strict theoretical framework. However, I do use theory and previous research as part of discussion of the findings.

To answer the research questions presented in the introductory chapter, I collect the relevant rhetorical instances in the text content and categorise them under themes. By analyzing, themes, I differentiate the various viewpoints on the subject matter inside the text. In an analysis such as this, the number of examples under a given theme is secondary to what is actually said about the subject matter.

4 Essential findings

The themes that related to the first research question (“How does the recruiting material of crowdsourced translation present the role and status of the translator?”) were concerned with the capabilities, requirements, and other aspects of the translator’s work. The theme of

professionalism was present through instances of professional conduct, such as non-disclosure agreements, but generally not as a requirement for the translator. Academic background and formal training were likewise not typically required. Other means of evaluation were present in forms of tests and required experience in the project to access higher-level features. Several projects emphasized the low entry barrier of the position. The flexibility of the translator's work was emphasised, particularly regarding work hours: translation is something you can do in your spare time. The theme of community was present in almost all projects' texts.

Six of the seven projects in the study were not interested in the professional and academical background of the applying translators; the one exception was One Hour Translation. This is consistent with the idea that crowdsourced translation prefers to amass as large a crowd as possible, regardless of the skill level. In the case of Conyac, there was no apparent vetting process for translators, which means that Conyac did not need to allocate resources for vetting.

Instead of presenting CV:s, the translators are deemed as qualified based on tests or participation in the project. TED translators are granted reviewing capacities for subtitling a certain amount of content, while Conyac has a hierarchy of translators, where a translator can be qualified to an upper level by taking a test. The purpose seems to be that a translator becomes more competent by working for Conyac, a notion which resonates with the idea of non-professional translation communities as a translation learning environment (O'Hagan 2008). However, the recruiting material does not provide any evidence on whether this model succeeds in creating capable professional translators, and the model is in stark contrast with the efforts to establish academic standards in the translation industry. The hierarchy of translation skill is an example of translation quality becoming negotiable in the age of crowdsourcing (Jiménez-Crespo 2017).

Language competence, perhaps unsurprisingly, was the most-represented category of translation competence in the recruiting material. The projects generally required good skills in source and target languages, with little concern over any other skills. This reflects the idea of natural translation, a viewpoint that persists outside the sphere of translation studies. The notable exception to this rhetoric was One Hour Translation, which explicitly stated that mere fluency does not constitute translator ability.

With regards to other competences, Mozilla's Finnish localisation team emphasised the importance of cultural competence in localisation. TED translators were expected to be

familiar with TED subtitling practices, which is part of textual competence. Mozilla and Ubuntu also present collaboration as an important skill of the translator, which is arguably an example of Kiraly's "translator competence". Kiraly defines translator competence as the ability to work professionally inside a system of fellow professionals and experts, but the concept has previously been used in non-professional translation (O'Hagan 2008), and within the crowdsourced translation project, the volunteer translator holds the position of a relative linguistic expert, although the extent to which this competence is applicable to actual professional contexts is debatable.

The role of community in the translator's working environment receives much emphasis in the recruitment material. The texts present the virtual working space of crowdsourced translation as an open and social forum where ideas and support are exchanged; the face of crowdsourced translation therefore is certainly one of *community translation*. The content owners' projects, particularly TED, Mozilla, and Ubuntu, presented the community as an active propagator in establishing the project. TED has extended its translators' community outside the Internet by organising social events where the translators can meet and network.

In the translation services' web content, the role of the community primarily centered around the supportive function. On Conyac's and Gengo's forums, translators may receive help from their peers or more experienced translation. Interestingly, Conyac uses the translation community as a major attraction of the site, indicating that community can also be an intended source of motivation to join a crowdsourced translation effort. Its branding resembles that of a social networking site, even though its customer-targeted website is clear about being a translation service.

The themes that related to the second research question ("Which means of motivation are used to attract participants to crowdsourced translation?") concerned the benefits promised to the participating translation. Monetary compensation was extensively referred to in paid projects and explicitly denied in unpaid ones. Fun is mentioned in the forms of gamifying elements and intrinsic enjoyment of translation. The possibility of increasing translation skills, including localisation skills in Mozilla's case, was also a motivator, as was the possibility of furthering one's career, although to a lesser degree and mostly inside the project. Other motivators included "love of translation", translator's tools provided, networking, and visibility.

Translation is often portrayed as a fun or entertaining activity in the recruitment material. In volunteer translation this helps to justify participation, as an unpaid activity can still be a hobby; this is what Rey calls playbour. The word “work” does appear even in the unpaid projects’ recruitment, and is used in paid crowdsourcing material often enough that the latter are clearly established as not playbour per se. However, it must be noted that Conyac presents monetary compensation as a secondary benefit of participating in translation, while the main motivation is to develop language skills.

Both Steam and One Hour Translation use elements of play to gamify translation. More specifically, they both use a virtual badge system, which Steam also supports with a leaderboard of most productive translators in each language, called Core Teams. The virtual badges are awarded for productivity and displayed on the translator’s profile. They provide a fun goal for the translators to attain, as well as a degree of social status within the project. No monetary benefit is involved, which makes badges a relatively cost-efficient motivator from the project’s point of view. Gamification is not a projected motivation for the translators to join the crowd, but it does offer motivation to stay as a participant. Although the badges awarded by Steam’s translation project may contribute the participant’s social standing in the general Steam community, Steam themselves appeals to the altruism of the translators instead.

The rhetoric of altruism in these texts generally seems to appeal to “pure” altruism, as no warm glow or heightened status is mentioned in relation to producing public good. If we compare the results of this analysis to Olohan’s notes on the 19th century volunteer translated scientific journal, several comparisons become apparent despite the time distance. While Steam is similar to *Scientific Memoirs* in that it produces private good through volunteer translation, Steam appeals to the great amount of good produced by translating a widely-used product, using the rhetoric of utilitarianism instead of appealing to humanitarian goals; meanwhile, TED very specifically emphasises the scientific or enlightening influence of its content.

The aspects of impure altruism mentioned by Olohan include public recognition, the feeling of obligation as a member of the user base, and the continued communication of between the translators and the organiser; while the feeling of obligation is never referred to in the texts of the study and the texts in itself are what we see of the communication, public recognition is a factor in the recruitment in the form of visibility. While the crowd is typically more or less faceless and anonymous, some projects recognise visibility as a motivator. TED is

pronouncedly dutiful in crediting its translators in the subtitles, Gengo has introductory articles of some of its translators (“Faces of Gengo”), and Steam has the Core Teams - leaderboard.

Since this study researches the factors of motivation that the crowdsourcers project onto the translators instead of actual motivation, there are several common points and interesting discrepancies between the results of this analysis and previous research on volunteer translators’ motivation. As in McDonough Dolmaya’s (2012) study on Wikipedia translators’ motivation, the theme of common good and spreading knowledge is present, and as in Olohan’s (2014) study on motivation presented in TED translators’ blogs, the theme of belonging in a community is present. These can be considered motives that the crowdsourcers have successfully determined and included in recruitment. However, the theme of furthering the translator’s career and accumulating a translator’s portfolio, cited by Wikipedia’s translators as a motive, was not significantly present here. Meanwhile, learning language was not a significant motive according to McDonough Dolmaya, unlike in this data set.

5 Conclusion

The study has produced information on the rhetoric used to market crowdsourced translation to the users of internet. The results are applicable to the communications of translator communities and recruitment in general, as it is possible to learn from these means of motivation regardless of what one thinks of crowdsourced translation. It should be noted that some of the motivating factors require features of virtual infrastructure such as game elements and means of collaboration and conversation.

At seven websites, the data collected is too limited to draw accurate generalisations about other crowdsourcing projects, and the present study should be considered as a descriptive multi-case study. The capacity for generalisation is further limited by the heterogeneity of crowdsourced translation, although in this study I have considered this factor and selected projects that represent different types of crowdsourced translation. One challenge of researching crowdsourced translation is that the industry is rapidly evolving, and the Facebook-style crowdsourcing that was fashionable in the 2000s has already become less relevant in 2010s due to the increasing prevalence of outsourced crowdsourcing platforms like CrowdIn. On the other hand, since the crowdsourcing projects that I have included in this study still have active communities in 2019, they can be considered to have longevity in the field, presumably in part due to successful recruitment and community management practices.

Regarding future research, an obvious continuation study would be a reception study on the actual motivations of the participating translators and how they resonate with the motivators presumed by the recruitment material. The motivation of translators in paid crowdsourcing in particular is under-researched territory. In addition, using similar research strategy as in the present study, one could research the image of translation presented by the crowdsourcing services to their customers. Furthermore, I would be interested to see future research on the economic implications of paid crowdsourced translation: how profitable it is comparatively for the translator, who is participating, and whether they work primarily as a translator or not.